Verbatim records

XIII Riigikogu, VIII Istungjärk, Täiskogu korraline istung

Wednesday, 24.10.2018, 14:00

Edited

14:00 Istungi rakendamine
1. 14:03 Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (689 SE) teine lugemine
2. 14:06 Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (656 SE) esimene lugemine
3. 15:47 Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (647 SE) esimene lugemine
4. 16:21 Avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu (671 SE) kolmas lugemine
5. 16:24 Tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (661 SE) kolmas lugemine
6. 16:25 Riigi Teataja seaduse muutmise seaduse eelnõu (659 SE) kolmas lugemine
7. 16:27 Piiriülese õhusaaste kauglevi 1979. aasta konventsiooni hapestumise, eutrofeerumise ja troposfääriosooni vähendamise protokolliga ühinemise ja protokolli 2012. aasta muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu (677 SE) teine lugemine
8. 16:32 Eesti Vabariigi valitsuse, Leedu Vabariigi valitsuse ja Läti Vabariigi valitsuse hädaolukordade ennetamise, nendeks valmisoleku ja neile reageerimise alase vastastikuse abi ja koostöö kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (625 SE) teine lugemine
9. 16:37 Eesti Vabariigi ja Poola Vabariigi vahelise investeeringute vastastikuse soodustamise ja kaitse lepingu muutmise ja lõpetamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (672 SE) teine lugemine
10. 16:41 Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu (640 SE) teine lugemine
11. 16:44 Autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu (686 SE) teine lugemine
12. 16:46 Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (662 SE) teine lugemine
13. 17:04 Maksukorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (675 SE) teine lugemine
14. 17:17 2018. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (695 SE) teine lugemine
15. 17:40 Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (645 SE) teine lugemine
16. 18:05 Looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (676 SE) teine lugemine
17. 18:10 Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (714 SE) esimene lugemine
18. 18:31 Põllumajandusloomade aretuse seaduse eelnõu (715 SE) esimene lugemine
19. 18:49 Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (720 SE) esimene lugemine
20. 19:00 Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (ohtlikud kalduvuskurjategijad, välismaalastest kurjategijad) eelnõu (658 SE) esimene lugemine
21. 19:15 Vangistusseaduse muutmise seaduse (kinnipeetavate ligipääs internetile) eelnõu (680 SE) esimene lugemine
22. 19:39 Äriseadustiku, mittetulundusühingute seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse (maksekontod) eelnõu (712 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

14:00 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame kolmapäevast istungit. Kellel on soovi üle anda eelnõusid ja arupärimisi? Aivar Sõerd, palun!

14:00 Aivar Sõerd

Austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu! Mul on hea meel üle anda mitme Reformierakonna fraktsiooni ja ka mõne teise erakonna fraktsiooni liikme nimel arupärimine rahandusminister Toomas Tõnistele. Jutt on Eesti Energia investeeringute riigieelarvelisest rahastamisest. Nimelt, järgmise aasta riigieelarve seaduse eelnõu näeb ette 143 miljoni euro eraldamist Eesti Energiale. Rahandusministeerium on meedia kaudu teavitanud, et tegemist on kolme Eesti Energia investeerimisprojekti kaasrahastamisega, milleks on jaotusvõrgu investeeringud, teiseks, taastuvenergia investeeringud ja kolmandaks, investeering uue õlitehase ehituse ettevalmistamiseks. Riigieelarve kontrolli erikomisjon kohtus esmaspäeval Eesti Energia juhtkonnaga, et saada muu hulgas ülevaade sellest, mis põhjusel on vaja riigieelarvest ettevõtte investeeringuid kaasrahastada. Eesti Energia juhtkond ei põhjendanud komisjonile veenvalt, miks on vaja neid investeeringuid riigieelarvest rahastada, selle asemel et katta see rahavajadus omavahendite ja laenudega. Nimelt, Eesti Energia võlakirjad on börsil ja Eesti Energia võlakirju saab kokku osta ka Euroopa keskpankade süsteem varaostuprogrammi raames. Me küsimegi, kas ministeeriumi arvates ei ole Eesti Energia rahavood, omavahendid ja laenuvõimekus piisavad, et investeeringuid rahastada. Ja veel: Eesti Energia juhtkond tegi teatavaks, et Auverre rajatakse 200 miljonit eurot maksev õlitehas, aga ka kõige optimistlikuma prognoosi järgi ei saa ehitus toimuda enne kui aastatel 2021 ja 2022. Tuleval aastal on kavas ainult projekti tegemine. Miks on vaja projekti tegemist rahastada riigieelarvest? Ootame rahandusministrilt nendele küsimustele vastuseid. Tänan tähelepanu eest!

14:02 Esimees Eiki Nestor

Olen vastu võtnud ühe arupärimise, millega töötame edasi kodu- ja töökorra seaduse alusel. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Hetkel on täiskogul kohal 81 Riigikogu liiget.

---

1. 14:03 Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (689 SE) teine lugemine

14:03 Esimees Eiki Nestor

Esimesena on meie päevakorras sotsiaalkomisjoni algatatud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (689 SE) teine lugemine. Komisjoni nimel teeb ettekande Viktor Vassiljev. Palun!

14:04 Viktor Vassiljev

Lugupeetud härra esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Niisiis, tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 689 teine lugemine. Vahepeal on sotsiaalkomisjon arutanud tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu oma istungil, mis toimus 15. oktoobril. Muudatusettepanekute tähtajaks keegi ettepanekuid ei esitanud ning huvigruppide arvamusi, mida oodati 5. oktoobriks, samuti ei esitatud. Komisjon tegi aga ise ühe ettepaneku, kuna eelnõu on kiireloomuline ning seadus peaks jõustuma novembris. Komisjon otsustaski teha muudatusettepaneku seadus kiiremini jõustada. Asjalood on sellised, et eksperdirühmale, kes asjaga sisuliselt tegeleb, tuleb anda ülevaade, ja nemad omakorda annavad e-tervise võrgustikule soovituse andmevahetuse käivitamise kohta. Ning siis e-tervise võrgustiku inimesed otsustavad oma korralisel koosolekul, mis asjast edasi saab. Kui õigel ajal infot ei anta, siis jääb kogu andmevahetuse projekt seisma ja see tekitab küsimusi teistes riikides, kes tahaksid selles projektis osaleda.

Sotsiaalkomisjon tegi oma menetluslikud otsused. Ja nimelt: esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 23. oktoobriks 2018 – see oli eilne kuupäev, aga eile me selleni ei jõudnud,

jõudsime täna – ning teha ettepanek teine lugemine lõpetada, et saaks asjaga edasi minna. Ja juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, siis teeb komisjon ettepaneku teha eelnõu kolmas lugemine Riigikogu täiskogu istungil 7. novembril. Ongi kõik. Aitäh!

14:06 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale? Need jäävad ära, sest keegi ei soovi küsida. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 689 kohta on esitatud üks muudatusettepanek, sellega probleeme ei ole. Eelnõu 689 teine lugemine on lõppenud.

---

2. 14:06 Ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu (656 SE) esimene lugemine

14:07 Esimees Eiki Nestor

Eesti Reformierakonna fraktsiooni algatatud ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 656 SE esimene lugemine. Algatajapoolne ettekandja Hanno Pevkur, palun!

14:07 Hanno Pevkur

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Mul on hea meel tutvustada teile ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Sissejuhatuseks alustan sellest, kas meil probleem on või ei ole. Kui ei ole, siis ei peaks ju ühte seaduseelnõu üldse algatama. Minu hinnangul on Eesti ravimiturul apteekide omandiõiguse piirangutega seonduvalt tekkinud probleem. Kui me võtame ravimituru tervikuna, siis on tegu kõige enam reguleeritud turuga Eestis. Kui keegi ravimitootjatest soovib Eesti turule siseneda, peab ta riigiga sõlmima hinnakokkuleppe. Kui see on saavutatud, siis on Eestis olemas ravimite edasimüüjad hulgimüüjate näol, kellele kehtivad selged piirangud ühe või teise ravimi puhul juurdehindluse seadmiseks. Kui ravim on lõpuks jõudnud apteeki, siis kehtivad ka jaemüügis piirangud, kui palju tohib ühele või teisele ravimile hinda juurde panna. Apteegis, kus sedasama ravimit müüakse, on väga täpselt kõik reguleeritud: kes tohib olla müüja, millised on ruumidele esitatavad ja muud nõuded, et üks koht teatud müüjatega saaks ennast apteegiks nimetada. Lisaks on apteegituru korralduses sätestatud, et meil võivad olla põhiapteegid ja haruapteegid. Haruapteegid on justkui nabanööri pidi põhiapteekide küljes kinni. Ja see on üks konkreetne probleem, millest see eelnõu ajendatud on ja mida ma kohe seletama hakkan. Aga võtame siis järgemööda.
Lühidalt öeldes on sellel eelnõul kaks suurt eesmärki. Esiteks, mitte piirata omandit. Ravimiturg on riigi poolt niigi ülereguleeritud ja ei maksa väga täpselt sätestada, kes võib olla ühe apteegi omanik. Seda piirangut ei peaks riik seadma. Riik seab piirangud, nagu ma ütlesin, sisseseadele, müüjatele, müügikohtadele ja hindadele. Omandipiirang kindlasti ei ole kuidagi põhjendatud. Selle eelnõu suur ja põhimõtteline lähtekoht on tegelikult Konkurentsiameti seisukoht. Konkurentsiamet on öelnud, et omandipiirang ei ole õigustatud. Täpselt samal seisukohal on ka Justiitsministeerium, kes on selle eelnõu kohta oma arvamuse kujundanud. Loen teile ainult ühe lause sellest ette, aga te võite kogu tekstiga loomulikult kõik ise Riigikogu infosüsteemis tutvuda. "Tarbijale annab parima tulemuse vaba konkurents, kus nii hulgimüüjatele kui ka apteekidele ei ole sätestatud majandustegevuse piirangut." Sama seisukoht on kaubandus-tööstuskojal. Kui meil on teada Konkurentsiameti, Justiitsministeeriumi ja kaubandus-tööstuskoja arvamus, et üks konkreetne omandipiirang ei ole õige, siis minu meelest peab Riigikogu suur saal sellele reageerima.
Teine suurem probleem, mis selle apteegiturul kehtiva õigusega on, jõuab kätte vähem kui aasta pärast ehk järgmisel suvel. Nimelt, haruapteekide omand. Haruapteeke on Eestis loomulikult märksa vähem kui põhiapteeke. Kui me haruapteekide võimalikust piirangust tulenevast sulgemisest räägime, siis on tegu suurusjärgus 50–55 apteegiga, mis võidakse järgmise aasta suvel sulgeda. Sotsiaalministeeriumi esindaja ütles sotsiaalkomisjoni istungil, et see ei ole probleem – võibki sulgeda. Võib-olla üle-eestiliselt see tõesti ei olegi suur probleem, aga võtame ühe näite: Ida-Virumaa. Ida-Virumaal tähendab see pea poolte apteekide sulgemist. Ma ei tea, kas Riigikogu suur saal tajub probleemi ulatust, aga kui me ühes maakonnas paneme võimaliku haamri alla pooled apteegid, siis see saal siin peab reageerima. On meie kohus arutada ja leida lahendus olukorrale, kus 32-st Ida-Virumaal olevast apteegist 14 peavad ehk uksed sulgema. See ei ole normaalne olukord! Ja selle taga on tegelikult jällegi seesama n-ö omandipiirang. Jah, üks võimalik lahendus on, et lükkame probleemi edasi. Teeme väikese muudatuse

ja lükkame haruapteekidele kehtiva regulatsiooni samasse kaugusesse nagu põhiapteekide omandile kehtestatud piirangud. Aga ma julgen väita, et ka see ei ole lahendus. Igasugune peitusemäng apteekide või mis iganes ettevõtte omandiga ei ole õigustatud. Riigi poolt kontrollitud on ravimiturg igal juhul juba niigi.
Need on peamised põhjused, miks on meie kõigi ees täna ravimiseaduse muudatused. Põhiline eesmärk on omandipiirangute tühistamine ja see, et haruapteekide kinnipanek järgmise aasta suvel tegelikkuseks ei saaks. Ma olen väga positiivselt üllatunud, et sotsiaalkomisjon otsustas eelnõu esimest lugemist toetada. Ma loodan, et see ei tähenda seda, et pärast esimest lugemist läheb eelnõu kusagile sahtlisse tolmu koguma. Selleks ei ole meil, head kolleegid, aega. Kui valitakse järgmine Riigikogu, siis kes iganes valituks ei saa, neil lihtsalt ei ole aega, et teha vajalikud muudatused.
Meie ülesanne, selle Riigikogu ülesanne on leida kiiremas korras lahendus haruapteekidele, aga pikemas perspektiivis ka probleemile, millele on juhtinud tähelepanu, kordan üle, Konkurentsiamet, Justiitsministeerium ja kaubandus-tööstuskoda. Omand ei pea olema Eestis piiratud. Piirame ja reguleerime seda, mida me peamegi reguleerima: kes tohib apteegis müüa, millistel tingimustel tohib müüa, millised on ravimite juurdehindlused. See on kõik meie reguleerida, aga palun ärme piirame omandit! Me ei ütle, et bussifirma omanik tohib olla ainult bussijuht, me ei ütle, et kooli omanik, kui see on erakool, tohib olla ainult kõrgharidusega õpetaja. Milliseid iganes paralleele me ka ei too – apteekidesse puutuvad omandisuhted ei ole ses mõttes kuidagi teistmoodi reguleeritavad. Küll on reguleeritav, nagu ma ütlesin, teenuse sisu. Koolide puhul me ütleme, milline peab olema õppekava. Seda riik saab ette öelda, õppe sisu saab reguleerida. Vormi ei pea riik ette ütlema.
Ma loodan, et me jõuame selle debatiga edasi eelnõu teisele lugemisele, et sotsiaalkomisjon võtab kõik arvamused laua peale ja kui vaja, me arutame läbi võimalikud muudatused ja teeme otsused ära. Siis me ei seisa järgmise aasta suvel silmitsi olukorraga, kus suur hulk apteeke Eestis peab uksed sulgema. Aitäh!

14:15 Esimees Eiki Nestor
Küsimused eelnõu algatajale. Marika Tuus-Laul, palun!

14:16 Marika Tuus-Laul
Aitäh! Eelmises koosseisus just Reformierakond, aga ka IRL ja sotsid algatasid selle eelnõu ja me pidasime palju istungeid. Kõik kiitsid selle heaks, see on väga normaalne asi. Proviisoriapteegid on enamikus Euroopa riikides. Ma küsin: miks te eksitate inimesi jutuga, et maa-apteegid justkui kaovad? Ümber tuleb kujundada ainult rohkem kui 4000 elanikuga linnades asuvad haruapteegid. See ei puuduta absoluutselt maaelanikke, see on kõik vale. Pealegi on mitmete firmade kaebused Euroopa Komisjonis tagasi lükatud. Õiguskantsler on need tagasi lükanud. Meil on õigus praegu, me ajame õiget asja. Täiesti õiget asja! Ja miks te toetate apteegikette, kes haaravad endale kõik apteegid? Meil neid kette paar-kolm ongi ja uusi juurde ei saa tulla, ainult nende kätte läheb kõik. Nad dikteerivad kõike, ka seda, mida ja kuhu asetada riiulitel. Miks te seda kaitsete? Need tuleb lahutada!

14:17 Hanno Pevkur
Aitäh! Esiteks, ma oma sõnavõtus mitte kordagi ei maininud maa-apteeke. Te olete selle mõtte meelevaldselt kuskilt võtnud. Teiseks, mis puudutab selle eelnõu eesmärki, siis nagu ma ütlesin, eelnõu n-ö alguspunkt oli Konkurentsiamet ja tema arusaamine sellest, milline apteegiturg peaks olema, ja sellest, kas apteek on oma olemuselt midagi sellist, mille omandit peab piirama. Kolmandaks, Eestis ei takista ka kehtiv õigus proviisoril apteegi omanikuks saada. Kuigi jah, tõepoolest, meil suur osa apteeke ei ole proviisorite omandis. Aga veel kord, see ongi põhimõtteline vaidlus selle üle, kes võib apteegi omanik olla, ja ka selle üle, kas peab riik piirama seda ringi, kes võivad olla apteegi omanikud. Ka Marika Tuus-Laul võib minu arvates olla apteegi omanik, kui ta seda soovib. Seda ei pea riik ette ütlema. Küll ütleb riik ette, et kui teie olete apteegi omanik, siis see inimene, kes teil kaupa müüb, peab olema proviisoriharidusega. See, kus te müüte, peab olema reguleeritud, ja ka see, mida te müüte, peab olema reguleeritud.

14:18 Esimees Eiki Nestor
Raivo Põldaru, palun!

14:18 Raivo Põldaru
Aitäh, härra esimees! Hea ettekandja! See seadus, mis pani neid muudatusi meie ette tooma, on alles suhteliselt noor seadus. Mis on siis vahepeal selle üsna lühikese ajaga muutunud, et Justiitsministeerium ja Konkurentsiamet on sellisele seisukohale asunud? Kuidas saab nii juhtuda, et muudatused pole jõudnud jõustudagi, aga nüüd on hoopis teistsugused arvamused? Võib-olla mõtisklete veidikene selle üle?

14:19 Hanno Pevkur
Aitäh! Eks need põhjused ole seotud sellega, et kui üks seadus vastu võetakse, siis see hakkab oma elu elama. Aastail 2014–2015 võeti erinevad seadusmuudatused vastu ja nende jõustumistähtaeg hakkab nüüd kätte jõudma. Loomulikult on turul toimunud mingisugune selginemine, on hakatud aru saama, mida seadusmuudatused endaga kaasa toovad. Sellest tulenevalt on kujunenud ka eri osapoolte arvamused. Aga ma julgen väita, et Konkurentsiameti seisukoht ses küsimuses ei ole muutunud. Nende seisukoht on alati olnud see, et omandit ei pea piirama.

14:19 Esimees Eiki Nestor
Jaanus Marrandi, palun!

14:19 Jaanus Marrandi
Tänan! Lugupeetud ettekandja! Värskendage mu mälu natukene! Kui ma ei eksi, siis selle seaduse ettevalmistuse ajal oli tervise- ja tööminister teie enda erakonnakaaslane Urmas Kruuse ja see eelnõu kiideti siin saalis heaks väga üksmeelselt. Nii teie erakond kui ka kõik teised hääletasid selle poolt. Mis siis nüüd teie erakonna positsioonis on muutunud? Kas asi tehti kiirustades? Kas teie erakonna minister tegi halba tööd ja kiirustas liiga, kui selle eelnõu siia saali tõi? Või mis see põhjus on, et säärane järsk muutus teie erakonna positsioonis on toimunud? Ja teine küsimus on selle kohta, et te räägite siin pidevalt Konkurentsiameti seisukohast. Tegelikult Konkurentsiamet peaks nagu jälgima, et seadust täidetakse, tema väiksem roll peaks olema öelda, kas seadus on õige või vale. Seadust on vaja täita, aga seadus polegi ju õieti veel tööle hakanud. Milles probleem on?

14:21 Hanno Pevkur
Aitäh! Aja jooksul on suures saalis väga palju seadusi vastu võetud ja neid on ka muudetud. Muidu võiks öelda, et parlamendi töö saab otsa. On ju nii? Pole võimalik, et võtame ühe seaduse vastu ja las ta siis püsib 20 või 25 või 50 aastat. Ärme midagi muudame. Elu toob ikka korrektiive. Selle eelnõu puhul on samamoodi, et tegelikult tee, mis tollal minu ja paljude teiste hinnangul oli õige ja mis valiti, tekitab probleeme juurde. Ja nüüd on meil võimalus siin suures saalis otsustada, kas me võtame selle riski, et 55 haruapteeki võivad minna sulgemisele, kas me võtame selle riski ja lepime teadmisega, et Eestis on apteegituru reguleering selline, et omand on piiratud. Me tahame reguleerida sisu, mitte vormi, ja võimaldada ettevõtlusvabadust, majandusvabadust. Need on valikud. Eks aja jooksul ikka inimesed koguvad uut infot ja saavad targemaks. Sellele tuleb reageerida.
Mis puudutab Konkurentsiametit, siis minu teadmise kohaselt Konkurentsiameti positsioon selles küsimuses ei ole muutunud. Küsimus ei ole selles, kas nad arvavad mingi seaduse kohta midagi. Ei, Konkurentsiamet ei ole avaldanud oma arvamust mingi seaduse kohta, vaid ta saatis juba mõnda aega tagasi nii majandusministeeriumisse kui Sotsiaalministeeriumisse kirja, kus ta pööras tähelepanu probleemidele seoses apteekide omandipiirangutega. Seda Konkurentsiamet peabki tegema. Ka Justiitsministeerium on nüüd öelnud, et Konkurentsiameti positsioon on õige. Võtke lahti Riigikogu infosüsteem, te näete selle eelnõu materjalidest, mida Justiitsministeerium on öelnud.

14:23 Esimees Eiki Nestor
Arto Aas, palun!

14:23 Arto Aas
Aitäh! Ma tahan siiski meenutada, et selle seaduse vastuvõtmisel ei olnud Riigikogu päris üksmeelne. Oli päris tuline debatt ja oli ka neid, kes arvasid teistmoodi. Ka mina hääletasin selle seaduse vastu. Ma võin ju uskuda, et seaduse eesmärgid olid üllad ja tahetakse head, aga ma ei uskunud, et see meetod tagab

lahenduse. Ma ennustasin hulka probleeme ja need on kõik nüüdseks realiseerunud. Kes tahab, võib stenogrammist järele vaadata. Tõepoolest, selline omandipiirang on suhteliselt pretsedenditu, ei vii meid eesmärgile lähemale ja tekitab hulga segadust. Muu hulgas ongi läinud nii, et apteegid on liikunud advokaatide nimele. See on ka meediast läbi jooksnud, et advokaatide nimele on kümneid apteeke kirjutatud. Nii et see kõik on fiktsioon, et me oleme kuidagi mingi probleemi lahendanud. Aga võib-olla ettekandja teab täpsemalt, mis siis turul on vahepeal toimunud.

14:24 Hanno Pevkur
Aitäh! Turul on tõepoolest mõningaid muutusi toimunud, kuid peab tunnistama, et mitte suuri. Loomulikult kõik apteegipidajad, sõltumata sellest, kas nad on mõnes suuremas omandikogumis või üksiku proviisori käes, ootavad Riigikogu suure saali otsust, mismoodi edasi minnakse. Ma ei maininud seda, et investeeringud, mis Eestis apteekide rajamisse tehtud on, olgu siis ühe nime all tegutsevatesse apteekidesse või proviisorite omadesse, on päris suured. Osa neist on ka välisinvestorite tehtud. Me teame, et välisinvestoritest tegutsevad Eestis üks suurem Leedu apteegikett, üks kett, mis peamiselt kuulub Saksa investoritele, ja üks kett, mis peamiselt kuulub Eesti investoritele. Ja mõned väiksemad on veel. Selles mõttes on omandi diapasoon suhteliselt lai. Loomulikult see annab üldsusele lisasignaali, kui Eesti ütleb, et me kehtestame siin omandipiirangud. Kindlasti see mõjub välisinvestoritele – kui omandipiirangud ühes valdkonnas tulevad, siis võib kogu investeerimiskeskkond Eestis halvemaks muutuda. Need on kõik asjaolud, mida tuleb arvesse võtta. Oleme neid ka oma eelnõu seletuskirjas märkinud, viidates välisinvesteeringutele ja vajadusele neid kaitsta. Nii et jah, selliseid ebamääraseid omandisuhteid ei peaks me tahtma Eesti ettevõtlusturul näha. Ja ka seda mitte, et keegi advokaat on kusagil apteegi omanik ja selle taga on erinevat tüüpi võlaõiguslikud lepingud või kontsessioonilepingud või mis iganes muud lepingud, frantsiisilepingud või kuidas iganes keegi neid nimetab. Mõte on ikkagi üks: üks keha on vahele tehtud. See ei peaks olema meie tee. Kõigil oleks palju lihtsam, kui on teada, kes on omanikud. Ka peaks olema võimalik välisinvestoritele öelda, et jah, palun, te olete Eestis oodatud.

14:26 Esimees Eiki Nestor
Heljo Pikhof, palun!

14:26 Heljo Pikhof
Austatud juhataja! Hea eelnõu ettekandja! Nii õiguskantsler kui ka Riigikontrolli audit on öelnud, et ravimite jae- ja hulgimüügiturg on Eestis kokku kasvanud. See tähendab, et apteegid on hulgimüüja jaoks turustuskanal, milles domineerivad keti moodustanud hulgimüüja ärihuvid, ning proviisori roll on neid ärihuvisid realiseerida. Kui me nüüd räägime sellest reformist, mis me tegime eelmises koosseisus, siis ma tuletan meelde, et te toetasite tuliselt apteegireformi, sh toetasite tuliselt omandipiiranguid. Millest täna selline meeleolumuutus? Palun selgitage!

14:27 Hanno Pevkur
Aitäh! Kolleeg Arto Aas ütles just, et tema seda eelnõu ei toetanud. Ka mina – tollal küll olles valitsuse, mitte Riigikogu liige, seega ma ei hääletanud – tegelikult neid põhimõtteid sellisel kujul heaks ei kiitnud. Ja ma ennustasin umbes sama, mida kolleeg Aas: et selliseid peidetud vorme võib tulla. Aga veel kord: kui Riigikogu võttis selle seaduse omal ajal vastu, siis tegelikult sooviti ju arvestada Riigikohtust tulnud lahendit. Ja kui nüüd, enne seaduse jõustumist on näha, et meil on probleemid, siis tark riigijuht püüab neid probleeme lahendada, mitte riskida sellega, et meil ligi pooled, nagu juba mainitud, Ida-Virumaa apteekidest võivad minna sulgemisele. Targa riigijuhi tunnus on ka see, et ta vahel oma vigasid tunnistab ja suudab reageerida turul kujunenud olukorrale. Praegu on kindlasti oluline see, et piirang ei täida eesmärki, milleks ta oli algselt mõeldud.

14:28 Esimees Eiki Nestor
Valdo Randpere, palun!

14:28 Valdo Randpere
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea ettekandja! Kõigepealt, mina toetan seda eelnõu. Ma leian, et see on hea eelnõu. Aga mul on ka küsimus. Selles eelnõus seda ei sisaldu, aga kas sul on mingeid mõtteid või

on sul äkki teada, et inimesed mõtlevad selles osas minna veel kaugemale? Eestis müüakse ju tänapäeval – vaatame natuke ringi! – imeravimeid. Neid kõige imelisemaid müüakse Facebooki kaudu, natuke vähem imelisi müüakse kaubanduskettides, aga tavalisi mitteretseptiravimeid toidupoest osta ei saa. Kas ei võiks selle üle mõelda ja regulatsiooni natukene muuta, et mitteretseptiravimid oleksid vabamalt kättesaadavad ka väljaspool apteeke?

14:29 Hanno Pevkur

Aitäh! Justiitsministeerium, kes kirjutas selle eelnõu kohta oma arvamuse, ütleb selles ka, et ravimituru korralduses tuleks läbi viia põhjalikum reform, ei tohiks piirduda eelnõus toodud ettepanekutega. Me ei pannud sellesse eelnõusse teadlikult muid teemasid, et hoida fookus sellel, kust kõige rohkem king pigistab. Aga ma ütlen siin ka oma isikliku arvamuse. Minu arvates teatud tüüpi käsimüügiravimid võiksid olla laiemalt kättesaadavad. Kui laialt ja millise grupi ravimid, see on vaidluse teema, aga sellised kergemat tüüpi käsimüügiravimid võiksid tõepoolest olla kättesaadavamad. Neid ettepanekuid on teinud ka kaubandus-tööstuskoda ja teisedki. See annaks inimestele parema ligipääsu ravimitele, muu hulgas ka ajal, kui apteegid suletud on. Meil on ju valveapteeke väga vähe. Üks on Tallinnas ja vist üks on ka Tartus, aga sellega see piirdub. Ravimite kättesaadavus on kindlasti võimalik paremaks muuta. Veel näen ma võimalust lubada ravimite personaalset pakendamist, mis on minu arvates hädavajalik. Üldse peaks inimestel olema võimalik ravimeid kätte saada paindlikumalt, näiteks võiks netiapteegi kaudu müügi maht olla märksa suurem kui praegu. Netiapteeki teatud määral küll kasutatakse, aga suhteliselt vähe. Veel näen ma seda, et laiemalt võiks levida elektrooniline konsultatsioon, digitaalne konsultatsioon. Seda Eestis juba kasutatakse, aga vähe. Võimalusi, kuidas inimestele ravimid kergemini kättesaadavaks teha, on kindlasti veel.

14:32 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Siinkohal on mul üks väike protseduuriline teadaanne. Riigikogu kolmeliikmeline juhatus on üksmeelselt otsustanud, et me pöördume Vabariigi Valitsuse poole kirjaga, kus anname teada, et me soovime Riigikogus algatatud eelnõude kohta teada valitsuse arvamust. Me ei soovi teada eri ministeeriumide arvamust.

14:32 Hanno Pevkur

Ikka oleks hea teada.

14:32 Esimees Eiki Nestor

Nii et sellise kirja me oleme üksmeelselt saatnud. Ma loodan, et te mõistate. Jätkame! Priit Sibul, palun!

14:32 Priit Sibul

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Hea ettekandja! Mitme asjaga, mida te rääkinud olete, olen ma nõus, aga mõnega mitte. Ma arvan, et omandipiirangutega me oleme tõenäoliselt veidi liiale läinud, aga selles osas, mida te rääkisite – küll mitte selle eelnõu kontekstis – käsimüügiravimite paremast kättesaadavusest tulevikus, ma küll oleksin pigem ettevaatlik. Aga ma tahtsin küsida selle kohta, et kui te oma fraktsioonis arutasite selle eelnõu algatamist, siis mis debatt teil oli. Kas neile inimestele, kes eelnõu eelmine kord toetasid, tuli see üllatusena, et eelnõul on sellised järelmid? Ja teine küsimus on, kas teil oli arutelul ka võimalik kompromissvariant, näiteks n-ö Poola süsteem, kus turule tulijad võiks olla proviisorid ja vanadele võiks kehtida see süsteem, mis oli enne selle seaduse jõustumist ehk ei oleks neid piiranguid. Oli teil selliseid arutelusid ka?

14:33 Hanno Pevkur

Aitäh! Kõigepealt, austatud Riigikogu esimees, ehk ma tohin öelda väikese vastureplliigi. Ma arvan, et iseenesest on siiski kohane eri ministrite arvamus vähemalt lisada valitsuse arvamusele. Valitsus loomulikult kujundab ühe seisukoha, aga parlamendiliikmetel oleks hea teada, kui valitsuse liikmetel on eriarvamusi. Ka eriarvamus aitab meid edasi.
Nüüd aga tulen teie küsimuste juurde. Esiteks, mis puudutab fraktsiooni arutelu, siis ma võiks ju retooriliselt vastu küsida, kuidas küll IRL nõustus astmelise tulumaksuga. Mis vägi pani IRL-i, kes on alati toetanud ühetaolist tulumaksu, oma fraktsioonis ümber mõtlema ja toetama astmelist tulumaksu? Aga

olgu, see selleks. Loomulikult me arutasime fraktsioonis erinevaid võimalusi ja põhimõtteid. Minna üle Poola süsteemile oli üks võimalik tee, aga ma arvan, et see ei ole õige tee. Seda sellepärast, et see ei anna ikkagi lõplikku lahendit. See pigem kinnistab praegust olukorda. Arvestades meie apteegituru seisu, arvestades uute apteekide võimalikku teket, arvestades proviisorite arvu Eestis, nende väljaõpet, ma arvan, et tegelikult see ei oleks lahendus. Tegelikult on parem selline lihtne, selge lahendus. Sellest tulenevalt ongi eelnõu eesmärk, et omand ei oleks piiratud. Oligi vist kõik. Või oli veel midagi?

14:35 Esimees Eiki Nestor
Jürgen Ligi, palun!

14:35 Jürgen Ligi
Aitäh! Ma saan aru, et selle eelnõu puhul on peamine probleem, et osa autoritest on vahepeal targemaks saanud. Väga paljud küsijad imestavad, kuidas see võimalik on. Noh, mina ei ole targemaks saanud, sest ma olin tark ja selle eelnõu suhtes juba varem kriitiline. Aga kui jätkata sellesama ettepaneku võtmes, siis kuidas – mulle muide erinevalt Eiki Nestorist meeldib väga teada ministrite eriarvamusi ja eriti justiitsministri oma – seletada seda, et praegu vastu olevad inimesed omal ajal toetasid seda? Ja kuidas seletada justiitsminister Reinsalu seisukohta praegu seda mõtet toetada ja mis olid ta põhjendused? Kuidas nüüd osa inimesi on targemaks saanud?

14:36 Hanno Pevkur
Tsiteerides põhiseaduskomisjoni esimeest Marko Pomerantsi viimasel põhiseaduskomisjoni istungil, ütlen, et inimesel on põhiseaduslik õigus olla rumal. Seda parafraseerides võiks öelda, et inimesel on ka põhiseaduslik õigus saada targemaks. Eks iga eelnõu puhul, iga probleemi lahendamisel on Riigikogu liikmetel võimalus kaaluda erinevaid seisukohti, aga lõpuks tuleb võtta seisukoht ja vajutada nuppu. Selle eelnõu puhul on sama lugu. Aga kui nüüd mõelda selle eelnõu eesmärgile, siis saab seda ainult toetada. Reinsalu on kirjutanud pika kirja, ma soovitan sul, Jürgen, see läbi lugeda. Põhjendused on väga selged. Ta viitab OECD-le, viitab ettevõtlusvabadusele, majandusvabadusele, viitab, et üldpildis võib Eestit pidada liberaalse turumajandusega riigiks. Aga samas ta ütleb, et ravimisektoris on tegemist täiesti vastupidise olukorraga, mis ei vasta Eesti liberaalsele majanduskeskkonnale. Ses mõttes on mul väga hea meel, et Justiitsministeerium on usutavasti konsulteerinud oma arvamuse kujundamisel ka Konkurentsiametiga ja on julgenud välja öelda oma eriarvamuse võrreldes valitsuse positsiooniga, nentides, et jah, probleem on. Jah, probleem on. Ja kui on probleem, siis peab selle lahendama. See lahendus on täna laua peal. Praegusel juhul saab ainult kiita Reinsalu ja märkida, et ta on õigel positsioonil.

14:38 Esimees Eiki Nestor
Urmas Kruuse, palun!

14:38 Urmas Kruuse
Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Kolleeg Marrandi lahkus siit saalist, aga kui mu mälu mind ei peta, siis parlamendi sotsiaalkomisjon, mida juhtis Heljo Pikhof, tegeles selle teemaga väga initsiatiivikalt. See johtus nii kohtulahendist kui ka soovist lahendada maa-apteekide küsimus. Üks oluline asi, mis komisjonis tollel hetkel otsustati, oli see, et komisjon ütles Sotsiaalministeeriumile, et Sotsiaalministeerium peab peale selle seaduse vastuvõtmist tegema teatud analüüsi ja tooma tulemused parlamendi ette ehk siis meile mõne aja pärast taustainformatsiooni andma. Kui ma õigesti mäletan, siis auväärt minister Ossinovski on praegu oma ametist lahkunud, aga kas komisjonis Sotsiaalministeeriumi esindajad ütlesid, miks seda analüüsi ei ole tehtud? See oleks meile andnud parema teadmise, milline on see taustsüsteem täna. Ma isiklikult olen arvamusel, et proviisorile võiks anda ja peaks andma suurema kui lihtsalt palgatöötaja rolli.

14:39 Hanno Pevkur
Aitäh! Tõepoolest, sotsiaalkomisjonis oli sellest juttu, ma loodan, et komisjoni ettekandja sellest ka räägib. Aga niipalju kui mina komisjoni istungil olles Sotsiaalministeeriumi positsioonist aru sain, siis oli kaks positsiooni: a) Sotsiaalministeeriumi jaoks ei ole probleem, kui haruapteegid kinni pannakse, ja b)

mis puudutab analüüsi, siis seda analüüsi nad ei tee, vähemalt ei avalikusta seda. Seda Sotsiaalministeeriumi asekantsler komisjonis ütles. Kindlasti oleks hea, kui selle analüüsi tulemused oleks avalikud, aga see ei muuda vajadust otsustada, kas omand peab olema piiratud või mitte.
Veel kord: Sotsiaalministeeriumi vaieldamatu ülesanne on reguleerida ravimiturgu, seda juba alates riiki sisenevatest ravimitest. Ka selles osas ma läheksin veel liberaalsemaks ja annaksin võimaluse, et Eestis oleks ravimeid rohkem, et need jõuaksid turule, et seegi osa turust vabastataks hulgast piirangutest. Ja teiseks, oluline on ka see, et ministeerium vaatab üle nii juurdehindlused kui müügitingimused.
Kui proviisoritele soovitakse anda suuremaid õigusi, siis minu arvates proviisoritel on õigused olemas. Proviisor peab tegema oma tööd kutse-eetikast lähtuvalt, ta peab inimestele soovitama parimat ravimit, aga andma alati inimesele võimaluse valida. See muudatus tehti ära juba mõni aasta tagasi – äkki isegi juba siis, kui mina sotsiaalminister olin –, et apteegis peab inimesele pakkuma molekulipõhist ehk toimeainepõhist ravimit. Ja inimene ise valib, millise ta võtab, kui neid ravimeid on rohkem. Nii et need võimalused on Eestis juba loodud. Aga ma loodan, et meil on, nagu ma ütlesin, võimalusi veel märksa paremaks inimeste varustamiseks ravimitega. Neid samme kindlasti tuleb jätkata. Loodan, et pärast 3. märtsi tekib uuel valitsusel uus ind. Praegu istuv valitsus ju ongi istuv, pausil olev valitsus.

14:41 Esimees Eiki Nestor
Marika Tuus-Laul, palun!

14:42 Marika Tuus-Laul
Aitäh! Te nimetasite Ida-Virumaad. Ma toon näiteks Narva. Taasiseseisvusaja algul oli seal kolm apteeki, praegu on üheksa, pluss haruapteegid. Kohtla-Järvel oli kolm, praegu on kuus, pluss haruapteegid. Jõhvis oli üks, nüüd on viis, pluss haruapteegid. Ja need võib ju teha põhiapteekideks. Ma küsin seda, et meil on olnud komisjonis jutuks, et jälle tulevad ketid, jälle nad tahavad selle asja oma kasuks keerata. Reformierakond on ka selles koosseisus väga kiivalt seda ideed kaitsnud – esmalt just ketid, aga teie ka. Alles praegu, vahetult enne valimisi tuli teistpidine seisukoht. Millest niisugune eriline huvi tekkis? Ja kuidas te seletate seda, et Euroopas on väga paljudes riikides just nimelt proviisoriapteekide süsteem? Ma tõesti ei saa sellest aru. Miks te ei taha jae- ja hulgimüüki lahutada? See on kõige normaalsem asi.

14:43 Hanno Pevkur
Aitäh selle küsimuse eest! Esiteks ma arvan, et kui 32 Ida-Virumaal asuvast apteegist 14 võivad minna sulgemisele, siis see on probleem. See on reaalne ravimite kättesaadavuse probleem Ida-Virumaal. Ida-Virumaa on päris suur. Ma olen sealt pärit, muuseas, nagu ka hulk neid Riigikogu liikmeid, kes seal praegugi elavad. 32 apteeki kogu Ida-Virumaa peale ei ole väga suur number ja kujutage ette, kui neid ei ole edaspidi mitte 32, vaid 18. See on probleem – kindlalt on.
Mis puudutab apteegisüsteeme või apteegiomandit, siis veel kord: mina ei saa aru. Ma ei seisa siin mitte ühegi apteegiomaniku eest, ei proviisoriapteegi ega ketiapteegi eest. Ma seisan põhimõtte eest, et omand on vaba ja puutumatu. See ongi põhimõtteline valik, kas Eestis omandit piiratakse või mitte. Mina julgen väita, et omandipiirang ei ole õige ega ole ka õiglane. Ettevõtlusvabadus, majandusvabadus on midagi sellist, mida peab kaitsma, teiste hulgas ka Riigikogu suur saal. Samas loomulikult, ravimiturg ei ole vaba. Nagu ma ütlesin, sisseostuhind on reguleeritud, hulgimüügihind on reguleeritud, jaemüügihind on reguleeritud, see, kes tohib müüa, on reguleeritud, ja mida tohib müüa, on reguleeritud. Ning kus tohib müüa, on samamoodi reguleeritud. Selles olukorras ei ole vaja öelda, et suvaline eraisik ei võiks olla apteegi omanik või suvaline ettevõte ei võiks olla apteegi omanik. Riik peab ütlema, et see ei ole eesmärgipärane ja põhiseaduspärane piirang.

14:45 Esimees Eiki Nestor
Jaanus Karilaid, palun!

14:45 Jaanus Karilaid
Aitäh juhatajale! Hea ettekandja! Ma pean tunnistama, et selline vaimne ärkamine on väga positiivne. Aga ole hea, tuleta suurele saalile meelde, mis olid need argumendid, kui neli aastat tagasi see

omandipiirang seati! Ja kas siis Konkurentsiameti arvamust ei küsitud? Ma saan aru, et taheti saada ka Ravimiameti analüüsi, mida siiani pole tulnud. Kuidas tookord selline puudulik seadus vastu võeti? Miks Reformierakond sellega nõustus? Väga lihtne küsimus.

14:45 Hanno Pevkur

Aitäh! Seaduseid võtab vastu see suur saal siin. On ju nii? Kolme lugemist on vaja ja võetaksegi vastu. Tollal initsieeris seaduse muutmise Riigikohtu lahend. Ja püüdes seda Riigikohtu lahendit arvestada, valiti üks tee. Oleks võinud valida ka teise tee. Minu hinnangul see tee, mis valiti, ei olnud kõige õnnestunum. Sellepärast ma siin puldis praegu teile vastan, sellepärast ma siin puldis praegu olen, et selgitada, miks minu arvates ja kogu Reformierakonna arvates ei olnud see õige tee. Jah, see on tagantjärele tarkus, aga me peame seda olukorda muutma. Meil on kiiret lahendust vajavaid muresid, nagu ma olen korduvalt öelnud. Need mured on haruapteekidega seotud. Ja meil on pikaajalisemad mured, mis puudutavad üldisemalt majandusvabadust, ettevõtlusvabadust, omandiõiguse piiranguid, eesmärgipärasust. Valdo Randpere märkis täna, et tegelikult on ju ravimiturul veel küsimusi. Kuidas me ikkagi saaks inimestele ravimid paremini kättesaadavaks teha? Nii et küsimusi on kindlasti veel, aga lahendame praegu selle, mis on pakiline mure. Veel kord, 3. märtsil valitakse uus parlament. Julgen väita, et see uus koosseis koguneb ehk märtsi lõpus, pigem aga tõenäoliselt aprilli alguses ja nad lihtsalt ei jõua kiiresti lahendada seda situatsiooni, mis ootab ees juunis 2019. Seetõttu kutsun üles ka Keskerakonda rahulikult arutlema, kaasa mõtlema ja ravimiseaduse muudatused vastu võtma.

14:47 Esimees Eiki Nestor

Raivo Põldaru, palun!

14:47 Raivo Põldaru

Aitäh, härra esimees! Hea ettekandja! Võib tõesti nõustuda sellega, et omanikud ei pea proviisorid olema. Aga tegelikult apteekide ja meie tervishoiusüsteemi üks eesmärk peaks olema see, et ravimid oleksid võimalikult hästi kättesaadavad ja ka odavad inimeste jaoks. Praegu me lahendame omanikuprobleemi, aga selle probleemi sees on sisuliselt peidus küsimus, kuidas muutub ravimite kättesaadavus. Teadupärast on Eesti üks riike, kus ravimite kättesaadavus, eriti uute ravimite turule tulek on kehv. Kuidas see on omavahel seotud? Kas seis läheb paremaks või halvemaks? Kuidas võib see mõjuda, kui me võtame lausa piirangud ära ja hulgifirmad hakkavad omanikeks?

14:48 Hanno Pevkur

Aitäh! Selgitan natukene ravimite kättesaadavust kahest vaatest. Üks on ravimite füüsiline kättesaadavus ja teine ravimite toimeainepõhine kättesaadavus. Ravimite füüsilise kättesaadavuse kohta on eelnõus üks sättekene, mis ütleb, et kui apteegipidajale on antud vähemalt kümme üldapteegiteenuse osutamise tegevusluba, siis võib riik öelda, et ta peab kusagil maapiirkonnas apteegi avama. See on siin sees, et tagada maapiirkondades ravimite füüsiline kättesaadavus, tagada apteegi olemasolu. Ka selle üle võib vaielda, kas seda on vaja või mitte. Mina julgen väita, et kui ühel apteegipidajal on lausa kümme apteeki, siis peaks riigil olema õigus ravimite geograafilist kättesaadavust parandada.
Nüüd toimeainepõhisest kättesaadavusest. Toimeainepõhist kättesaadavust selles eelnõus ei käsitleta. Aga ma usun, et pärast valimisi uus valitsus vähemalt siis, kui selles valitsuses on Reformierakond, selle mure lahendab. Selleks on olemas üsna lihtne võimalus. Ravimiseadus ütleb nimelt seda, et ravimi turule tulemiseks peab olema müügiluba, mille on välja andnud kas meie Ravimiamet või Euroopa Ravimiamet. Aga ravimi müügi luba ei tähenda veel seda, et seda võib müüa. Hinnakokkulepe peab ka olema. Ja see hinnakokkulepe peab olema sõlmitud Eesti riigiga. Vaat see on nüüd see klausel, mida kasutades on minu hinnangul võimalik ravimite kättesaadavust märksa parandada. Me saame öelda, et Eesti turul on ravimit võimalik müüa, kui selle kohta on sõlmitud hinnakokkulepe näiteks viie Euroopa Liidu liikmesriigiga. Sellega me parandaksime ravimite kättesaadavust märkimisväärselt.
Need on detailid, mida iga päev selle valdkonnaga mitte tegelevatel inimestel on ehk raske mõista, aga põhimõte on see, et ühe väikese sõnamuudatusega ravimiseaduses või sinna paari sõna lisamisega oleks võimalik Eestis mittekättesaadavaid ravimeid kättesaadavaks teha. See, kas need oleksid ka

kompenseeritavad ravimid, on juba järgmine küsimus. Nii et ravimiturul on tahke väga palju ja ma väidan, et mingil juhul uus valitsus sellest probleemist kuidagi ei pääse. Tal tuleb tingimata tegeleda küsimusega, kuidas praegu mittekättesaadavad ravimid Eesti turul kättesaadavaks teha.

14:51 Esimees Eiki Nestor
Urve Palo, palun!

14:51 Urve Palo
Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Jätame korraks sisu kõrvale, sellest ei räägikski. Sellest on pikalt räägitud ja te olete esitatud küsimustele kas vastanud või mitte, aga sellest on räägitud. Ma küsin vormi kohta. Kuidas teie arvates mõjutab Reformierakonna algatatud eelnõu inimeste usku Eesti õiguskindlusesse? Te olete ise ka justiitsministrina töötanud ja peaksite hästi seda probleemi aduma. Me räägime tõsimeeli neli aastat tagasi vastu võetud seaduse muutmisest aasta-kaks enne selle täielikku jõustumist, kusjuures paljud ettevõtjad, ka üksikisikud proviisoritena on juba samme astunud, et vastavalt sellele seadusele tegutseda. Mis te neile ütlete? Ja üleüldse, see annab ju halva signaali ka edaspidiseks: me võtame siin seadusi vastu, aga noh, võib-olla mõtleme enne nende jõustumist ümber. Milleks siis üldse hakata pingutama, et seadusi täita?

14:52 Hanno Pevkur
See on nüüd küll demagoogiline küsimus. Vabandust, aga mis me ütleme Eesti inimestele, kes teadsid, et Eestis on tugev ettevõtluskeskkond, ühetaoline tulumaks ja kindel investeerimiskeskkond? Ühel päeval saabus valitsus, kes ütles, et meil enam ühetaolist tulumaksu ei ole, meil on astmeline tulumaks tuhande astmega. Sellist demagoogiat kasutades me võime siin pingpongi mängida väga kaua, eks ju. Aga üks on selge: kõik proviisorid ja üldse kõik inimesed, kes apteegiturul tegutsevad, peavad teadma, mis on ühe või teise seaduse tagajärg. Ja kui ühe seaduse tagajärg on see, et apteegid pannakse kinni, kui ühe seaduse tagajärg on see, et Eestisse investeeringu teinud inimesed, ükskõik, kas nad on Eestist pärit või välisinvestorid, saavad sõnumi, et te olete sunnitud oma omandi maha müüma, siis küllap teie, kes te olite ettevõtlusminister, saate aru, et see on väga vale signaal. Investeeringu kaitse on väga oluline ettevõtlusvabaduse printsiip. Investeeringuvabadus, investeeringute kaitse on miski, mida Riigikogu suur saal peab kaitsma. Mitte ühelgi proviisoril ei ole Eesti Vabariigis keelatud asutada apteeki. Kui proviisor soovib apteegi avamisse investeerida, siis saab ta seda teha. Kui mitteproviisor soovib asutada apteeki, siis peab ta arvestama sellega, et talle kehtib hulk piiranguid. Muu hulgas ta peab leidma proviisori. Nii et ses mõttes on juba praegu proviisorid paremas seisus kui mitteproviisorid, aga muul investoril on veel kehtiva õiguse raames samuti võimalus olemas, sest omandipiirangud pole jõustunud. Investoril on õigus eeldada, et kui ta soovib omada apteeki, siis see võimalus tal on. Aga loomulikult täna tal seda õigust enam ei ole, sest ta ei saa apteeki asutada, kuna asutamispiirang juba kehtib. Lihtsalt praegu ei ole olemasolevaid apteeke veel sundvõõrandatud.
Nii et sõnumeid on väga palju, aga peamine sõnum on see, et Riigikogu suur saal peab mõtlema iga seaduse tagajärgedele. Ja antud juhul oleks tagajärg see, et Eesti investor ja välisinvestor, kes praegu apteegiturul tegutsevad, peavad hakkama oma omandit sunniviisiliselt võõrandama. Ma arvan, et see on väga halb signaal Eesti ettevõtluskeskkonnale.

14:55 Esimees Eiki Nestor
Heimar Lenk, palun!

14:55 Heimar Lenk
Lugupeetud esineja! Ehk te olete nii lahke ja nimetate allika, kust te leidsite aksioomi, et omandit ei tohi piirata. Te olete seda täna siin juba kümmekond korda öelnud ja mina tahaks teada allikat, kus see kirjas on, mida te meile õpetate. Kus on kirjas selline aksioom, et omandit ei tohi piirata? Mina pole sellest kuulnud, kust teie selle leidsite?

14:56 Hanno Pevkur
Aitäh! Keegi ei ole öelnud, et omandit ei või absoluutselt piirata. Ma olen öelnud, et omandivabadus ja omandipiirang peab olema eesmärgipärane. Ja võtke ette justiitsministri kiri, millest ma rääkisin oma

ettekandes! Ma loen teile uuesti ette. Ta kirjutab, et tarbijale annab parima vastuse vaba konkurents, kus ei hulgimüüjatele ega apteekidele ei ole sätestatud majandustegevuse piiranguid. Ja kui te võtate veel ette Konkurentsiameti arvamuse, siis vaadake, mida Konkurentsiamet on öelnud omandipiirangute kohta. Te saate sealt vastuse.

14:56 Esimees Eiki Nestor
Jürgen Ligi, palun!

14:56 Jürgen Ligi
Aitäh! Ma ei tea, mis tablett või muu toimeaine mängus on, et täna küsivad kõik ainult selle kohta, kuidas saab seadust muuta. Riigikogu liikmed imestavad, et kuidas, seadus ju kehtib, kuidas nüüd järsku seda muuta saab. Kas kogu selle debati käigus komisjonis või siin saalis on kostnud ka mõni põhjendus, miks selline piirang on vajalik ja õiglane, mis probleemi see lahendab ja kuidas see on kooskõlas riigi üldiste põhimõtetega, milleks on ettevõtlusvabadus ja võimalikult vähe piiranguid?

14:57 Hanno Pevkur
Aitäh, hea Jürgen! Ma olen püüdnud juba nendele küsimustele vastata ja viidanud ka justiitsministri kirjale, kus on samadele küsimustele tähelepanu juhitud. Ettevõtlusvabadus on üks oluline demokraatia tunnus. See, et riigis on vabamajandus, piirangutevaba majandus, on ju loogiline. Vaid siis saab majandus areneda. Omandipiirangutega on säärane lugu, et omandit saab piirata ainult väga vähestel juhtudel. Me ei ole näiteks kehtestanud haiglatele omandipiirangut, ei ole öelnud, kes võib olla haigla omanik. Me ei ole piiranud koolipidamisõigust jne. Teisisõnu, kui omandit piiratakse, siis peab see olema väga eesmärgipärane, ja selles valdkonnas, mina julgen väita, see ei ole eesmärgipärane. Me võime vaielda selle üle, kas see piirang on põhiseaduspärane või mitte – põhiseaduspärasuse koha pealt ma kindlat seisukohta ei võta –, aga ma olen raudselt seda meelt, et ettevõtlusvabaduse ja omandi piiramine muidu vabal turul ei ole eesmärgipärane.

14:58 Esimees Eiki Nestor
Mihhail Stalnuhhin, palun!

14:58 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Mõni aasta tagasi toimus järsk pööre perearstipoliitikas ja paljudel perearstidel lendasid taevasse investeeringud, mis nad olid teinud nii kinnisvarasse kui ravitehnikasse. Olen Narvas kohtunud terve sellise grupiga. Kus olid siis need ilusad mõtted omandist kui pühast asjast? Aga küsimus on mul hoopis teine. See on muidugi väga meeldiv, et te siin neli või viis korda olete maininud Narvat, aga ma tunnen huvi, miks just Ida-Virumaa. Kas sellel on mingi muu konkreetne põhjus kui see, et te lihtsalt olete sealt pärit? Kas teistes maakondades on asjad teisiti?

14:59 Hanno Pevkur
Aitäh selle küsimuse eest! Hästi konkreetne vastus: Ida-Virumaal on võimalike suletavate apteekide osakaal kõige suurem. Me peame aru saama, et Ida-Virumaa tegelikult saab kõige suurema hoobi, kui need muudatused jäävad vastu võtmata.

15:00 Aseesimees Enn Eesmaa
Urve Palo, teine küsimus.

15:00 Urve Palo
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea esineja! Te rääkisite väga kirglikult investeeringute kaitsest. Kõigepealt ma tuletan meelde, et antud juhul muidugi ei privatiseerita apteeke, vaid ketid peavad need müüma apteekritele või siis proviisoritele. Aga see selleks. Minu küsimus on selline. Nüüd on möödas neli aastat ajast, mil Reformierakonna juhitud valitsus selle seaduse läbi surus. Neli aastat on mööda läinud, ja nüüd järsku te ärkasite ja hakkasite investeeringuid kaitsma. Nii pikk talveuni, kust see järsk ärkamine äkki tuli?

15:01 Hanno Pevkur
Aitäh! Olgu mõiste selguse huvides öeldud, et privatiseerimine tähendab küll midagi muud. Võib-olla te mõtlesite natsionaliseerimist – ma ei oska teie pähe näha. Selle eelnõu põhimõtteid on arutatud tegelikult väga pikalt. Vaadake ka meedias ilmunud artikleid, mis sel teemal on kirjutatud! Probleem on ammu õhus olnud, nagu ka kolleeg Aas oma küsimuses viitas. Arto Aas viitas ammu sellele, millised võivad olla probleemid, kui see seadus jõustub. Akuutseks on see muutunud tõepoolest praegu, sellepärast et valitsus ei tee midagi ja ega ka eelmine valitsus ei teinud. Aga varem oli lihtsalt veel aega ja oodati Sotsiaalministeeriumi analüüsi, mida ei ole tulnud ega tulegi. Probleem on akuutseks muutunud. Järgmise aasta juuni on ukse ees ja seetõttu tuleb selle probleemiga tegeleda praegusel Riigikogul. Kui me ei tegele sellega, siis loomulikult elu läheb edasi. Loomulikult elu läheb edasi! Aga seadus ei mõju ainult apteegiturule, ma väidan, et selle mõju ulatub palju kaugemale, Eesti investeerimiskeskkonnale muu hulgas.

15:02 Aseesimees Enn Eesmaa
Arto Aas.

15:02 Arto Aas
Aitäh! Ma tahtsin lihtsalt härra Lengile öelda, et omandit kaitseb Eesti Vabariigis Eesti Vabariigi põhiseadus. Soovitan lugeda § 32, mis räägib omandi puutumatusest ja et seda tuleb kaitsta, ja § 31, mis räägib ettevõtlusvabadusest. Need põhimõtted kehtivad Eestis juba päris pikka aega. Ühisomand ja kogu see muu jama jäi ühte teise ajastusse. Aga tahan algatajalt mälu värskenduseks küsida, kuidas too eelmine eelnõu sündis. Minu teada ei olnud selle initsiaator Reformierakond, minu teada sündis see Margus Tsahkna sulest. Kuidas selle algusega lugu oli?

15:03 Hanno Pevkur
Aitäh! Ma ei olnud tol ajal parlamendis, aga nii palju, kui ma ajaloohuvilisena, ka parlamendi ajaloo huvilisena olen kuulnud, sai eelnõu alguse Riigikohtu lahendist. Siis hakati kiiresti otsima lahendusi. Ja tegelikult oli siis kahjuks samamoodi valimiseelne periood. 2015. aasta valimised olid ukse ees ja valimisdebati käigus parlamendis seda eelnõu tehtigi. Jah, Heljo Pikhof oli vist komisjoni esimees, aga Margus Tsahkna ka kindlasti andis oma panuse ja usun, et teisedki komisjoni liikmed. Aga ma ei tahaks täna anda hinnangut, kes konkreetselt ja kuidas seda eelnõu koostasid. Mina selle kirjapanemise juures ei olnud, aga ma mäletan, et olin ühel fraktsiooni koosolekul, kui seda arutati, ja siis ma prognoosisin sellisel kujul eelnõu vastuvõtmisega tekkivaid probleeme, nii nagu sa isegi ja nagu ka Jürgen.

15:04 Aseesimees Enn Eesmaa
Aitäh! Ettekandjale rohkem küsimusi ei ole. Komisjoni nimel ettekande teeb sotsiaalkomisjoni esimees Helmen Kütt. Palun!

15:05 Helmen Kütt
Austatud eesistuja! Head ametikaaslased! Ma annan teile ülevaate, kuidas sotsiaalkomisjonis toimus arutelu, ja millised olid küsimused, mis sellega seoses kerkisid. Sotsiaalkomisjon arutas teisipäeval, 9. oktoobril ravimiseaduse muutmise seaduse eelnõu 656 ettevalmistamist esimeseks lugemiseks. Algatajate nimel andis ülevaate täna enne mind kõnelenud Hanno Pevkur. Sotsiaalministeeriumi esindajana jagas komisjonis selgitusi terviseala asekantsler Maris Jesse. Kuna Hanno Pevkur juba väga põhjalikult tutvustas seda seaduseelnõu, siis ma sellel ei peatu, kui te lubate. Seda on juba pikalt siin selgitatud. Ma räägin, mis küsimused komisjonis üles kerkisid. Samas pean kohe vabandama, et osa küsimusi on siin juba kajastamist leidnud, nendel ma pikemalt ei peatu. Aga annan siis ülevaate. Marika Tuus-Laul juhtis tähelepanu, et apteegi valdkonnas ei ole tegemist tavalise ettevõtlusega, kuna ravimite hind ei kujune vabal turul, vaid riik on neile piirangud seadnud. Nii õiguskantsler, Ravimiamet kui ka Euroopa Komisjon on öelnud, et omandipiirang ei ole põhiseadusega vastuolus. Marika Tuus-Laul ütles ka, et muudatused algatas neli aastat tagasi Reformierakonna juhitud koalitsioon. Hanno Pevkur selgitas, et probleem on just nimelt 55 haruapteegis. Jah, 2014. aastal tegi Riigikogu sellised muudatused, aga nüüd on vajadus see seadus üle vaadata. Omandipiirangud ei ole läbipaistev lahendus, sest apteekide omanikuks võivad saada ka variisikud, tankistidest proviisorid. Jüri Jaanson tõi

välja, et tegelikult ei töötanud sotsiaalkomisjon tollal kiirustades. Selle temaatikaga tegeleti väga põhjalikult ja töötati pea terve suvi, analüüsides erinevaid lahendusi. Tema ei ole mingil juhul nõus, et seadusmuudatus tehti kiirustades.
Viktor Vassiljev juhtis tähelepanu, et praegu kehtib nõue, et kõik aktsiaseltsid, osaühingud ja mittetulundusühingud peavad äriregistrisse märkima peale osanike ka tegeliku kasusaaja. Nii pole alust väita, et proviisoritest saavad tankistproviisorid. Selle peale vastas algatajatepoolne ettekandja Hanno Pevkur, et paber kannatab kõike: kui äriregistrisse saab märkida omanikuks proviisori, saab proviisori kindlasti märkida ka tegelikuks kasusaajaks.
Mina tõin välja põhimõtte, et üldiselt riik peaks oma inimesi, sh ka ettevõtjaid usaldama. Mulle tundub, et see on olnud tegelikult ka Reformierakonna seisukoht. Tiina Kangro märkis, et omandipiirangutest ei ole tahetud loobuda selle tõttu, et Eesti väiksuse juures mõjutaks see ravimiturgu. Kaks hulgimüüjat paratamatult haaraksid kogu turu ning ravimite valik ja hinnad oleksid suures osas nende dikteeritud. Ta sõnas ka, et ta ei läheks seda teed, mida Eesti Reformierakonna fraktsioon pakub, vaid teeks ettepaneku proviisoriapteegid ja hulgimüügiketid lahku lüüa.
Maris Jesse tõi välja valitsuse seisukoha. Siin on väga palju räägitud justiitsministri eriarvamusest ja ka Konkurentsiameti arvamusest. Vabariigi Valitsuse arvamus on, et pole mõistlik haruapteekide piiranguid muuta. Maris Jesse sõnas, et omandipiirangut puudutavad otsused on Riigikogu juba teinud ja ta ei näe põhjust neid muuta. Ta juhtis ka tähelepanu, et 1. septembril 2018 jõustus rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus, mis seab täiendavad kohustused ja näeb ette tagajärjed, kui esitatakse valeandmeid, sh tegelike kasusaajate kohta.
Liina Kersna sõnas, et Vabariigi Valitsus on võtnud seisukoha eelnõu mitte toetada, samas kui Justiitsministeerium ja ka Konkurentsiamet toetavad seda jõuliselt. Ta küsis, kas siis näiteks Justiitsministeeriumi argumendid jäid valitsuse argumentidele alla. Puudutati ka Ida-Virumaa teemat ja Liina Kersna küsis komisjonis sedagi, kas võib järeldada, et Eestis on liiga palju apteeke. Maris Jesse vastas, et Eestis on tõesti väga palju apteeke, aga need koonduvad järjest enam Tallinna kesklinna ja see toimub maapiirkondade arvel. Ta lisas, et Ida-Virumaal on üks koht, kus tõepoolest haruapteek on teistest kaugemal. Sotsiaalministeeriumi analüüsi järgi aga jääb enamiku haruapteekide lähedusse üks üldapteek ja praeguste haruapteekide asemele võivad tekkida teised üldapteegid. Jüri Jaanson küsis selgelt ja lühidalt, mis ikkagi on Vabariigi Valitsuse seisukoht haruapteekide piirangu edasilükkamise ehk siis selle eelnõu osas. Maris Jesse vastas, et Vabariigi Valitsus ja Sotsiaalministeerium ei pea piirangu edasilükkamist põhjendatuks.
Küsimusi rohkem ei olnud. Komisjoni esindajana võin öelda, et komisjon on apteekide teemaga selle aasta jooksul väga pikalt tegelenud. Meil on olnud laiendatud istungid koos põhiseaduskomisjoniga, aga need kõik pole olnud seotud selle eelnõuga. Nagu ka eelkõneleja ütles, on need olnud seotud üldiselt apteekide teemaga, näiteks meedias avaldatuga ja kirjadega, mis on sotsiaalkomisjoni tulnud. Sotsiaalkomisjon tegi oma menetluslikud otsused: teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu 23. oktoobri istungi päevakorda, mis oli eile, aga kuna eile oli arutusel olulise tähtsusega riiklik küsimus, siis lükkus see tänaseks; teha ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 6. november 17.15; määrata komisjoni ettekandjaks komisjoni esimees ehk teie ees kõneleja. Kõik otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

15:11 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur aitäh ettekandjale! Küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kuna tegemist on esimese lugemisega, siis sõna saavad fraktsioonide volitatud esindajad. Marika Tuus-Laul, Eesti Keskerakond. Palun, kaheksa minutit!

15:11 Marika Tuus-Laul

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Siin juba räägiti, et seadus võeti eelmises koosseisus konsensusega vastu. Selles mõttes said kõik osapooled aru, et apteegiturul ei kehti vabaturu ehk vabaettevõtluse reeglid, sest ravimite hind ei kujune vabas konkurentsis, vaid riik reguleerib neid. Näiteks on riik paika pannud rohtude juurdehindluse, apteeker peab olema spetsiifilise kõrgharidusega, tal on kohustus pakkuda ostjale koostisainest lähtuvalt kõigepealt ravimit, mis on kõige odavam, ja põhiapteegid peavad ka kohapeal ravimeid valmistama. Samuti on apteegid sunnitud elanikelt vanu ravimeid vastu võtma ja toimetama neid, kuhu vaja. On kehtestatud geograafilised piirangud ja nüüd tahame kehtestada ka omandipiirangud. Need on täiesti normaalsed, see näitab, et ravimiturg ei ole vabaturg.

Ma praegu tõesti küsin, miks te tahate tagasi keerata seda, mis me oleme aastatega saavutanud. Miks te ei taha öelda avalikkusele, et proviisoriapteekide süsteem kehtib näiteks Prantsusmaal, Austrias, Ungaris, ka Soomes ja Saksamaal, ja et tänavu kehtestas ka Ida-Euroopa suurim riik Poola proviisoriomandi nõude. Miks näiteks hulgifirma ja ketiomanik Tamro, kes on korduvalt meie fraktsioonide uksi kulutanud ja kelle pakkumise Reformierakond rõõmsalt enne valimisi vastu võttis, pole ähvardanud oma emafirmat Phoenixit Saksamaal nõuete esitamisega? Seal on ka nõue pidada just nimelt proviisoriapteeke. Miks nad provotseerivad siin Eestis, aga mitte seal? Sest neid naerdaks seal lihtsalt välja. On selge, et apteegiärimehed kardavad turuosa ja tuluosa kaotamist. Me ju teame, et tänased apteegituru suurtegijaid Tamro ja Magnum proovisid apteekide omandipiiranguid vaidlustada Euroopa Komisjonis, aga nende kaebus lükati seal sel kevadel tagasi, sest proviisoriapteekide süsteem on ennast Euroopas igati õigustanud ja kaitseb patsientide huve.
Kui te küsite, kuidas mõjutab haruapteekide sulgemine maainimesi, siis vastan, et mitte kuidagi. Ümber tuleb kujundada, nagu ma juba ütlesin, enam kui 4000 elanikuga linnades asuvad haruapteegid. Apteegiteenuse kättesaadavus maal ei halvene. Ja suurtes linnades peabki apteeke vähem olema, meil on ka apteekrite põud. Ka on Eestit nimetatud juba apteekide vabariigiks. Ma toon teile lisaks eelmistele vaid ühe näite. Tallinnas oli iseseisvumisaja algul 23 apteeki, praegu on 130, pluss kõikvõimalikud haruapteegid. Haruapteeke hakati kunagi lubama väikestes maakohtades, need tegutsesid mõne üldapteegi käe all. Haruapteekides ei pea töötama proviisor ja neid võib pidada üldapteekide omadest kaks korda väiksemates ruumides. Apteegiketid leidsid aga, et selline määratlus võimaldab avada apteegi Tallinna linna igas hoones, kus apteeki veel ei olnud. Ja nii hakati haruapteeke avama just linnades, palgates madalama kvalifikatsiooniga farmatseute ja hoides kokku rendiraha.
Vahest te küsite, miks peab apteegi omanik olema proviisor. Sellepärast, et proviisorist omanikul on suurem vastutus oma tegevuse eest. Võimalik rikkumine ei kahjusta mitte ainult tema majanduslikku seisundit, vaid seab ohtu ka erialase karjääri. Seda on öeldud Euroopa Kohtus. Sõltumatutele apteekidele ehk proviisoriapteekidele saab panna ka suurema rolli esmatasandi tervishoius. Apteeker on ju tervishoiutöötaja.
Miks peavad hulgimüüjad ja apteegid olema lahutatud? Kuna apteegid saavad ravimeid osta ainult sisemaiselt hulgimüüjalt, on hulgimüüja eesmärk võimalikult paljude apteekide omandamine. Nii takistatakse uute hulgimüüjate lisandumist – uutele pole enam kohta, kuna valdav osa apteeke on juba olemasoleva hulgimüüja omand. Asi lõpeb sellega, et iseseisvad apteegid lõpetavad tegevuse ja alles jääbki ainult paar-kolm suurt ketti, mis dikteerivad, millised ravimeid ja kuidas neid apteekides müüa, millistele kohtadele riiulitel asetada. Ja need hulgifirmad on ka n-ö juhtpositsioonil suhtlemisel ravimifirmadega. Kui firmad hulgimüüjate omanikule turundus- ja muid tasusid ei maksa, siis tema ravimeid lihtsalt ei panda apteegis välja. Hulgimüügi- ja apteegisektor tuleb igal juhul lahutada ja selleks ei ole muud võimalust kui füüsilisest isikust proviisor apteegi omanikuks seada. Eestit kui halba näidet on nimetatud isegi Euroopa Kohtus. Me ei taha, et näiteks perearstide süsteem kuuluks välismaistele firmadele. Miks me siis tahame, et see oleks nii apteekide puhul? Pealegi viivad nad oma kasumi ju Eestist välja. Õiguskantsler on väga selgelt öelnud, et omandipiirangud on seadusega kooskõlas, Ravimiamet on kinnitanud, et seadus kuulub täitmisele ja et me läheme sellega edasi. Euroopa Komisjon on otsustanud, et omandipiirang pole põhiseadusega vastuolus. Mida veel? Kas läheme edasi? Reformierakonna huvid kette toetada tuleb meil koos maha hääletada. Aitäh!

15:17 Aseesimees Enn Eesmaa
Heljo Pikhof Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel.

15:17 Heljo Pikhof
Palun kaheksa minutit!

15:17 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun, kaheksa minutit!

15:17 Heljo Pikhof
Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Apteegireformi arutati seaduse vastuvõtmise ajal põhjalikult. Möödunud aasta jooksul käsitleti menetluses olevat eelnõu korduvalt sotsiaalkomisjonis ning ka sotsiaalkomisjoni ja õiguskomisjoni ühisistungil. Reformi kohta on andnud oma arvamuse ka

õiguskantsler, asudes kindlalt seisukohale, et reformi puhul ei ole vastuolu põhiseadusega, ning öeldes, et edasiseks on kõige enam vaja anda osapooltele kindlus, et seadus püsib ja nad saavad sellest lähtudes tulevikku kavandada.
Head ametikaaslased! Õiguskantsler, olles analüüsinud seadusi, Eesti ja Euroopa Liidu kohtulahendeid, seaduseelnõude seletuskirju, muid menetlusmaterjale ning teiste riikide apteegituru regulatsioone, leiab, et Riigikogu ei ole apteegireformi kavandades ületanud põhiseaduslikkuse piire. Õiguskantsler on seisukohal, et 2014. ja 2015. aastal otsustatud apteegireformiga kohanemiseks on antud ka piisavalt aega. Proviisoriapteekidele on uute reeglite järgi juba tegevuslubasid välja antud. Kui seadusandja asuks praegu kehtivaid reegleid muutma, oleks riivatud nende turuosaliste õiguspärane ootus, kes on aegsasti teinud ettevalmistusi, et viia oma tegevus seaduse nõuetega kooskõlla.
Paljud riigid on apteegiturule kehtestanud eriregulatsiooni. See on osa tervishoiusektorist, kus riik kannab kompenseeritud retseptiravimite kulusid ning peab tagama kontrollitud kvaliteediga teenuse. Enamik Euroopa Liidu liikmesriike on kehtestanud nii omandipiirangud kui ka vertikaalse integratsiooni keelu. Kasutatakse ka muid turgu reguleerivaid meetmeid, näiteks riigiomandus, geograafilised ja demograafilised asutamispiirangud, piirangud turuosale, apteekide kettidesse koondumise keeld jm. Koos majanduspoliitilise mõtte muutumisega kord liberaliseerimise ja siis jälle reguleerimise suunas muudetakse ka apteekide tegevuse piiranguid. Iga riigi valitsusel on õigus valida erinevaid, just oma riigile sobivaid meetmeid. Regulatsioone on rakendatud, taasrakendatud nii järk-järgult ehk mitmeastmeliselt kui ka korraga ehk üheastmeliselt. Ka seaduse jõustumiseks antud aeg on olnud väga erinev, jäädes enamasti viie aasta lähedale.
Õiguskantslerile ja Riigikontrolli auditile viidates võime öelda: ravimite jae- ja hulgimüügiturg on Eestis kokku kasvanud. See omakorda tähendab, et apteegid on hulgimüüja jaoks turustuskanal, milles domineerivad keti moodustanud hulgimüüja ärihuvid, ning proviisori roll on neid ärihuvisid realiseerida. Sellises raamistikus tegutsevaid proviisoreid ei saa üldiselt võttes pidada hulgimüüjast äriliselt sõltumatuks. Proviisori sõltumatus oma igapäevategevuses, näiteks ravimivaliku üle otsustamisel, on kindlasti suurem, kui ta teeb need otsused hulgimüüja mõjuta ning peab apteegi ravimitega, sh käsimüügiravimitega varustamiseks ühel ajal läbirääkimisi mitme hulgimüüjaga. See võiks hulgimüüjate vahel tekitada konkurentsi, mis võiks parandada apteekide ravimivalikut ning pidurdada ka ravimite hinna tõusu.
Hulgimüüjatele võiks apteegireform seega tähendada, et neil tuleb senisest enam arvestada proviisorite omanikuhuvidega ning pakkuda üldapteekidele nii soodsaid ravimite sisseostuhindu kui ka mõistlikke tarne- ja maksetähtaegu ning -tingimusi. Proviisorite sõltumatuse kõrval tuuakse piirangute põhjendustena esile vajadus tõhustada konkurentsi. On ju riigil kohustus kaitsta inimeste tervist ja apteegiteenus on osa tervishoiusektorist, mis pole päris tavapärane majandustegevus.
Ja lõpetuseks. Sotsiaalministeerium on andnud teada, et tegeleb apteegireformi jõustamiseks vajaliku rakenduskavaga. Kaalutakse näiteks proviisoritele subsideeritud laenu andmist või riigi poolt laenu tagamist, apteekri lähtetoetuse ja proviisori õppemahu suurendamist, müügikeskkonna loomist Ravimiameti veebilehel, Konkurentsiameti õiguste laiendamist omandisuhete tuvastamiseks. Ja veel: ma tuletan Reformierakonnale meelde, et eelmises koosseisus te toetasite tuliselt apteegireformi, sh omandipiirangut. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon teeb ettepaneku kõnesoleva eelnõu, st eelnõu 656 esimest lugemist mitte lõpetada. Aitäh!

15:23 Aseesimees Enn Eesmaa
Reformierakonna fraktsiooni nimel Jürgen Ligi.

15:23 Jürgen Ligi
Austatud esimees! Austatud Riigikogu! See on tõesti põnev küsimus, mis toimeaine see on, mis paneb ajama nii segast juttu ja nii argumenteerimatult vastu seisma ühele eelnõule, mille sisulised põhjendused on olemas. Peamine, millest siin räägitud on ja millega eelkõneleja ka lõpetas, oli fraas, et kuulge, te olite ju eelmine kord poolt. Mis argument see on? Kas tõesti on Riigikogu võtnud hoiaku, et ühtegi seadust ei saa muuta ja keegi ei tohi kunagi targemaks saada ja maailma muutudes ei tohi ümber otsustada?
Reaalsus on see, et meie koosseis on muutunud ja hulk nendest inimestest, kes seda seadust praegu kritiseerivad, ei olnud selle loomise juures, küll aga nad olid ka tol ajal selle vastu. Tegelikult on hullumeelsus mõelda, et riik võtab kätte ja ütleb mõnele väljakujunenud turul tegutsejale, et kuule,

nüüd tõmba uttu. Sa oled investeeringu teinud, sul on siin vara, nüüd saa sellest lahti! Vaata ise, kuidas saad! See on tegelikult hullumeelsus.
Mis puutub investeerimiskeskkonda, siis meil ei ole ühtegi põhjust arvata, et need investorid on Eestile kuidagi kurja teinud. Seda ei ole keegi ära seletanud, aga neile lihtsalt öeldakse, et te olete investeerinud küll, aga nüüd lõpetage, sokutage see ära kellelegi. See on väga tõsine omandiõiguse piirang, kui sul kästakse omand maha müüa. Ja kui läheb korraga väga palju apteeke müüki, siis on selge, et see mõjutab ka väga palju hinda. Mingisugust head konkurentsi ega tugevaid apteeke sellest ei teki, kui toimub sisuliselt sundvõõrandamine.
Mina sain seda, et selle teema puhul on seis endine, teada umbes aastake tagasi ühest raadiosaatest. Kuulasin, Jevgeni Ossinovski rääkis seal tükk aega, ja mõtlesin, et kurat, midagi on valesti, ta ei ole ju loll inimene. Aga ta ainult korrutas, et Riigikogu on otsuse vastu võtnud ja Riigikogu on otsuse vastu võtnud ja Riigikogu on otsuse vastu võtnud. Saatejuht kirjeldas neid tagajärgi, mis tekivad, kui apteegid hakkavad kinni minema, aga Ossinovski sisuliselt ei vastanud. Korrutas sedasama, mida kunagi siin: aga otsus on vastu võetud.
Väga halb otsus on vastu võetud, sellepärast et apteegid hakkavad reaalselt kinni minema. Omanikele tehakse kahju sellega, et neid sunnitakse oma omandist loobuma. Ravimite kättesaadavus sellega halveneb. See ei ole ju klientide huvides! Aga ma sain teada, et see ongi Sotsiaalministeeriumi positsioon. Enne seda ei kujutanud ette, et keegi tuleb rahva ette ütlema, et meil ongi liiga palju apteeke. Püha taevas! See peaks ju tarbijate huvides olema, kui neid palju on. Hinnad on ju väga reguleeritud ja see pool kuidagi ei muutu. Ma ise olen tegelikult tugevasti reguleeritud ravimituru poolt ja mul on väga kahju, et jutt viiakse vägisi teistele teemadele, näiteks hulgikaubandusele. See eelnõu ei reguleeri hulgikaubandust. Ärge ajage segast! Ärge lugege paberilt valmiskirjutatud tekste, lugege parem see eelnõu läbi ja kuulake, mis siin enne on räägitud! Mis tase see on? Ma ei saa aru.
Väga hämmastav on, kui veel aastal 2018 Eesti poliitik ütleb, et nad viivad kasumi Eestist välja. Issand jumal! Nad on eelkõige siia raha toonud ja me ei ole ammu enam suhtunud ettevõtjatesse niimoodi, et nad, pagan, tahavad kasumit saada, mõtle kui kole. Tehke siis oma raha eest apteek ja hoidke see raha endal kuskil ahju all, kui teenite – mina ei ole selle vastu. Muidugi Marikale ma apteeki ei usaldaks – ta ilmselt ei ole vastutusvõimeline, kui ta sellist juttu ajab. (Naer saalis.)
Teine argument, mis esitatakse, on see, et mujal Euroopas on piirangud. Aga piirangud on tihti ajaloolise taustaga. Teatud turud kujunevad vastavalt mingisugusele ajaloolisele võtmele: kus on pikaajaline omanditraditsioon, kus on ajalooliselt olnud tsunftisüsteemid ... See on mõjutanud turu kujunemist.
Palun lisaaega!

15:27 Aseesimees Enn Eesmaa
Võtan kogu vastutuse ja lisan kolm minutit.

15:27 Jürgen Ligi
Kui tuua näiteid, siis siin räägiti Saksamaast. Palun väga, seal on hoopis teistsugune omandistruktuur. Näiteks Saksamaa pangandust ei peeta väga heaks, seda suuresti just omandistruktuuri tõttu. Seal on ühistupanku palju, vanad traditsioonid. Samamoodi võib see apteekide süsteem olla ajalooliselt kujunenud ja mitte kõige parem. Ei ole mõtet tuua eeskujuks teistsuguse arenguteega riike. Meil on olnud võimalus kehtestada efektiivne süsteem ja seda on tehtud. Tulevad investorid ja ei ole kuulda, et keegi oleks surnud sellepärast, et apteegi omanik ei ole apteeker.
Aga muidugi on see huvitav sõnum. Ma loodan, et valitsuskoalitsioon, need inimesed, kes siin vastu hääletavad, tunnistavad, et apteeke on liiga palju. Ja sellest teeme järelduse – niimoodi siin kõlas kahest allikast –, et edaspidi hakkame ka kauplusi samamoodi kinni panema ja ütlemegi klientidele, et kuulge, minge sõitke sinna teise linnaossa, meil on ju tasuta transport. Haigekassa juba räägib niimoodi.
Tuletagem meelde, et haiglatel ei ole omandipiirangut. Erahaiglaid võib asutada ilma mingisuguse arstidiplomita, aga loomulikult ei asuta keegi haiglat ilma arstideta. Need on kaks väga erinevat asja. Õiguskantslerile on väga palju viidatud. Õiguskantsler tegelikult sisuliselt toetab seda eelnõu, ma võin seda teile kinnitada. Sellega on nüüd venitatud mitu kuud, see on seisnud peale esitamist, aga ta arvab, et selle asjaga tasub edasi minna. Natukene on minu jutt temaga küll juba vananenud, aga me oleme temaga konsulteerinud. Nii et ärge temale seisukohti suhu pange, kuigi ta ütleb, et Riigikogu võib teha lollusi, see ei ole otseselt põhiseadusvastane, aga see ei tähenda, et ta peab tegema lollusi.

Õiguskantsler arvab, et tuleb targalt toimetada ja see jama tühistada.
Veel seaduseelnõu sünnist. Mina ei saa aru, kust see vastuseis sünnib. Muid argumente ju ei ole olnud, kui et asi on juba otsustatud ja mujal on ka nii. Esiteks, Ossinovski ei suutnud põhjendada, miks Riigikogu otsus peab kehtima jääma. Ja teiseks, mul õnnestus jutule saada Konkurentsiameti juhiga ja juhuslikult tuli vestluses välja, et ta on tuliselt samal positsioonil, mis mina. Niimoodi see eelnõu sündis. Aga teie öelge, kes teid siis toidab, et te ei taha sellele eelnõule anda edasimineku luba. Aitäh!

15:30 Aseesimees Enn Eesmaa
Rohkem läbirääkimise soovi ei ole. Lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 656 esimene lugemine lõpetada, kuid nagu kuulsite, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon tegi ettepaneku seaduseelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. See toob kaasa hääletuse.
Austatud kolleegid, enne hääletamist esitab Valdo Randpere protseduurilise küsimuse.

15:33 Valdo Randpere
Lugupeetud eesistuja! Minul on selline protseduuriline küsimus. Sotsid tegelikult ütlesid sellest puldist, et nad teevad ettepaneku selle eelnõu esimest lugemist mitte lõpetada. Mina sellist meetodit iseenesest ei teagi, mismoodi esimest lugemist saab mitte lõpetada. Teie panite praegu sotsidele sõnad suhu ja ütlesite, et sotsid on ette pannud see eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Seda nad ei ole teinud. Mis me nüüd siis teeme?

15:33 Aseesimees Enn Eesmaa
Hetke pärast hääletame. (Naer saalis.) Kuid võib-olla ei ole see formuleering tõesti sada protsenti täpne. Tõepoolest, esimesel lugemisel on võimalik eelnõu tagasi lükata, teise lugemise saab katkestada. Kuid põhimõttest ja asja olemusest me ilmselt saime ühtemoodi aru. Jürgen Ligi!

15:34 Jürgen Ligi
Härra spiiker! Mul on protseduuriline küsimus. Selle debati juures on ainus mõjuv argument olnud, et eelmisel korral hääletati teisiti. Mul on nüüd protseduuriline küsimus: kas me peame hääletama samamoodi? Kas ka nüüd peab olema niimoodi, et 27 liiget ei hääleta ja kolm peavad olema vastu? Siin on räägitud konsensusest. Kas me peame täpselt samamoodi hääletama nagu eelmine kord?

15:34 Aseesimees Enn Eesmaa
Hea kolleeg Jürgen Ligi! Kui me võtame olukorda täpselt sama punktuaalselt nagu Valdo Randpere, siis sellele küsimusele peaks vastama spiiker ehk Eiki Nestor. (Naer, aplaus.) Kuid lähtudes esimesest vastusest, ma sain aru, mida kolleeg mõtles. See, kuidas keegi hääletab, on rangelt mitte ainult fraktsiooni, vaid iga Riigikogu liikme südametunnistuse asi. Sel puhul on raske midagi ette öelda või ka kommenteerida. Hanno Pevkur, palun!

15:35 Hanno Pevkur
Aitäh! Kas ma saan äkki istungi sekretäri käest küsida, et mida sotsid paluvad? Mis nende paberi peal kirjas on? Äkki te loete selle ette, et saaks pildi selgeks?

15:35 Aseesimees Enn Eesmaa
Hea meelega. Mõned ütlevad, et mul on mikrofonihääl. (Naer.) Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon teeb ettepaneku eelnõu 656 esimene lugemine mitte lõpetada. Olen nõus, et see ei ole kõige parem formuleering. (Saalis suur sumin.) Kuid põhimõte on … Jätkame protseduuriliste küsimustega ja kuna siin on teema üleval, siis annan Heljo Pikhofile sõna.

15:36 Heljo Pikhof
Aitäh! Lugupeetud eesistuja! Teen ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata ja annan selle kohe kirjalikult ka, kui eelmine sõnastus ei ole arusaadav. (Lärm saalis.)

15:36 Aseesimees Enn Eesmaa
Hanno Pevkur.

15:36 Hanno Pevkur
Aitäh, austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Istungi juhataja sulges läbirääkimised. Pärast läbirääkimiste sulgemist enam ettepanekuid teha ei saa ja sellest tulenevalt ei ole meil kahjuks võimalik seda sotside ettepanekut hääletada. Seega esimene lugemine on lõppenud.

15:37 Aseesimees Enn Eesmaa
Valdo Randpere.

15:37 Valdo Randpere
Mina ei kuulnud selle kisa tõttu, mida Hanno ütles, aga äkki Hanno ütles, et meil on olemas üks kollane raamat, mille nimi on kodu- ja töökorra seadus. Kui me tahame seadust rikkuda, siis me hakkame praegu midagi hääletama, ja see oleks minu meelest väga inetu pretsedent Eesti Vabariigi Riigikogus. Aitäh!

15:37 Aseesimees Enn Eesmaa
Mihhail Stalnuhhin.

15:37 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh, härra juhataja! Mulle küll tundub – ja ma arvan, et mitte ainult mulle –, et te võiksite praegu väikese vaheaja võtta ja nõu pidada. Aitäh! (Naer saalis.)

15:37 Aseesimees Enn Eesmaa
Tänan vihje eest! Mul mõlkus sama asi meeles. Juhataja vaheaeg viis minutit. Jätkame viie minuti pärast. V a h e a e g

15:45 Aseesimees Enn Eesmaa
Austatud Riigikogu! Minu särava karjääri jooksul Riigikogu juhatuses on tulnud ette selliseid situatsioone, mida ma parema meelega vältinuks. Praegu pidasin nõu, tunnistan, minust targematega. Ja otsus on selline, mis peaks opositsioonile meeldima. Ma lõpetan esimese lugemise ilma hääletuseta. (Aplaus.) Ja et olla lõpuni aus, siis annan teada, et muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 7. november kell 17.15. Nii et aega on. Jevgeni Ossinovski, palun!

15:46 Jevgeni Ossinovski
Kahtlemata, austatud eesistuja, on juhatajal õigus sellistes olukordades otsuseid langetada, aga siiski juhin tähelepanu asjaolule, et esimesel lugemisel on kaks varianti: kas eelnõu esimene lugemine lõpetatakse või seda ei lõpetata. Ja kui seda ei lõpetata, siis kodu- ja töökord näeb ette, et selleks on üks variant, milleks antud juhul oleks see, et eelnõu lükatakse esimesel lugemisel tagasi. Millest tulenevalt meie ettepanek, mis küll formaaljuriidiliselt ei olnud kõige paremini sõnastatud, on ühetähenduslik. Ettepanek eelnõu esimest lugemist mitte lõpetada tähendab sisuliselt ettepanekut eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Ja sellest tulenevalt ma arvan, et otsus seda ühe fraktsiooni ettepanekust hoolimata mitte hääletusele panna ei ole kuidagi õige. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni eesmärk seda ettepanekut tehes oli selgelt see, et eelnõu esimesel lugemisel toimuks hääletus. Ja see soov oli täiesti selgelt meie ettepanekuga juhatusele ka esitatud.

15:47 Aseesimees Enn Eesmaa
Ma tänan selle repliigi eest, aga istungi juhataja on otsuse vastu võtnud ja vastavalt sellele me läheme edasi. Lisan veel ainult nii palju, et valimised on 3. märtsil. (Naer saalis.)

---

3. 15:47 Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (647 SE) esimene lugemine

15:47 Aseesimees Enn Eesmaa

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu … (Hääled saalist.) Nii juhtub ikka, kui midagi juhtub. Kolmas päevakorrapunkt on Vabaerakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 647 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli Riigikogu liikme Andres Herkeli.

15:48 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja, et andsite selle võimaluse! Vabaerakonna fraktsioon on esitanud Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, millega muudame kehtiva seaduse § 30. Me muudame seda niisugusel moel, et uus tekst ütleb: "Riigikogu liikmele hüvitatakse kuludokumentide alusel tööga seotud kulutused kuni 10% Riigikogu liikme ametipalgast Riigikogu juhatuse kehtestatud korras. Kuluhüvitisi ei kasutata sõiduautode liisingumaksete tasumiseks." Võrreldes kehtiva redaktsiooniga on see erinev, nagu lugupeetud Riigikogu liikmed hästi mõistavad. Seni on kuluhüvitiste määr olnud 30% Riigikogu liikme ametipalgast.

Millest see idee ja arusaamine tuleb? Kui soovite, siis võib seda eelnõu vaadelda suuremas komplektis, tegelikult osana paketist, mille Vabaerakonna fraktsioon on esitanud ja mis tähendab raha kokkuhoidmist n-ö poliitilise eliidi tegevuselt. Siia kuulub ka meie arusaam, et erakondade riigieelarvest rahastamist tuleb vähendada, ning eelnõu, mille oleme esitanud selleks, et vähendada ministrite arvu nõndaviisi, et igas ministeeriumis tegutseks üks minister. Selle võiks omakorda panna veel laiemasse konteksti, riigi ressursside säästliku kasutamise konteksti. Me nimelt arvame, et tegelikult peaksid kõik ministeeriumid ja mitmedki allasutused, võib-olla küll mitte kõik, oma kulutused väga kriitiliselt üle vaatama, sest paljudes neist toimub siiski asendustegevusi või tegevuste dubleerimisi.

Siinkohal tuleks teha kindlasti viide Riigireformi Sihtasutuse ettepanekutele, mida nad osaliselt on esitanud. Esimene osa nende ettepanekutest tuli välja selle nädala esmaspäeval. Need puudutasid muu hulgas Riigikogu tööd. Üks punktidest ütleb niiviisi, et tuleb kaotada Riigikogu liikmete kuluhüvitiste süsteem, tõstes vajadusel Riigikogu liikmete palka. Nagu te aru saate, meie läheme pigem teist teed, kuluhüvitiste kolmandiku võrra kärpimise teed, ega võta siinkohal mingit seisukohta Riigikogu liikmete palga ega ka Riigikogu liikmete arvu vähendamise või abide palkamise kohta. Me leiame, et tegelikult on see samm kõige lihtsam ja kõige selgem, see on usaldust loov samm, mille Riigikogu saab astuda. Juhin tähelepanu ka sellele, et sellel nädalal on ajakirjanduses olnud ka üks kokkuvõte, mis ütleb, et valitsuse riigipalgaliste töökohtade dieediprogramm on sisuliselt seiskunud. Kui esimesel aastal suudeti 1700 töökohta kokku hoida või kaotada ja aastatel 2016–2017 kaotati veel 600 töökohta aastas, siis nüüdseks on see praktiliselt seiskunud.

Nii et riigi enda kulude ülevaatamine on kõigiti asjakohane ja see peaks algama siit, meie tasandilt. Me pakume välja väga lihtsa meetme, mis ei eelda Riigikogu koosseisu vähendamist (see vajaks põhiseaduse muutmist ja sellega peaks tegelema kaks Riigikogu koosseisu). See on üks käegakatsutav samm, mida saab nüüd ja praegu astuda.

Ma osutan siinkohal ka sellele, et Riigikogu on ühel korral niisuguse vabatahtliku askeesi teed läinud. See oli majanduskriisi tingimustes, Riigikogu XI koosseisu ajal, kui kehtestati, tõsi küll ajutiselt, kord, mille järgi kuluhüvitisi kaeti 10% ulatuses ametipalgast. Mitte midagi halba ei juhtunud. See Riigikogu toimis päris tõhusalt kuni oma töö lõpuni ja päris rasketes tingimustes viis läbi kõik vajalikud kärpeotsused. Meie tähelepanekute järgi piisab Riigikogu liikme tööga vahetult seotud kulude katmiseks väiksemast summast. Seda on võimalik teha ja tehkem seda!

Veel niipalju, et siin sisaldub ka lause, et kuluhüvitisi ei kasutata sõiduautode liisingumaksete tasumiseks. Ma arvan, et kui kuluhüvitised viia kolmandikule praegusest tasemest, siis sellist mõtet ei peaks väga tekkimagi, sest on võimalik see raha ära kasutada kütuse ja loomulike esinduskulude peale. Võib-olla on siin veel seegi positiivne mõju, et siis ehk ajakirjandus ei pea ka näpuga järge ajama, kes kasutab 100% ära ja kes jätab mingisuguse reservi, sest siis on kuluhüvitised üsna mõistlikule määrale viidud. Aitäh!

15:56 Aseesimees Enn Eesmaa

Küsimuste vooru alustab Peeter Ernits.

15:56 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Seletuskirjas on selline huvitav lause, et XI koosseisu puhul, kui kuluhüvitis oli 10%-line, nii nagu te praegu pakute, töö efektiivsus kuidagi ei muutunud. Ma küsin nüüd

lähemalt. See on üldine jutt, aga millel see baseerub? Kas XI koosseis tootis niisama palju praaki kui praegune koosseis või hilisemad või varasemad koosseisud, või vastupidi, praaki oli nagu vähem? Mis mõõdikute järgi te võrdlete XI Riigikogu töötulemusi XII, XIII, X koosseisu töötulemustega? Andke palun täpsem ülevaade!

15:57 Andres Herkel
Aitäh! Teate, minu mõõdikuks on isiklik vaatlus. Ega ma ei ole sisuanalüüsi teinud, kui palju eelnõusid saatis siis tagasi kas õiguskantsler või põhiseaduse riive korral Vabariigi President. Seda on nende näitajatega suhteliselt keeruline hinnaga. Küll aga võin ma kinnitada, et XI Riigikogu tegutses märksa keerulisemates ühiskondlikes tingimustes kui praegune Riigikogu, just nimelt seoses majanduskriisiga, seoses selle olukorraga, mis Eestis tol ajal oli, ja seoses vajadusega riigi rahandus tasakaalu viia ja vajalikud kärped teha. See ei olnud lihtne aeg. Sellest tulenevalt, et selle kõigega hakkama saadi, söandan ma küll hinnangu anda, et Riigikogu sisuline töö selle tagajärjel ei kannatanud.

15:58 Aseesimees Enn Eesmaa
Aivar Kokk.

15:58 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea ettekandja! Siin majas on üks legend, et mõnedkümned aastad tagasi läks Riigikogu esimees oma fraktsiooni ja teatas, et kõik autokompensatsioonid lõpetatakse ära. Samast fraktsioonist küsiti selle peale, kas ka Riigikogu juhataja ametiauto kaotatakse ära. Peale seda Riigikogu esimees, st endine Riigikogu esimees, sel teemal ei rääkinud. Sina räägid praegu pukist autoliisingu ärajätmisest. Sa oled Tallinna poiss ja sa võid sõita tasuta ühistranspordiga. Aga sa võiksid minna Lõuna-Eestisse kandideerima, sõita iga päev oma isikliku autoga seda vahet ja mitte lasta seda kompenseerida. Teine variant on muidugi valimiskampaania ajal kaks kuud seal käia ja rohkem mitte. Kas Riigikogu liikmeid peaks võrdselt kohtlema või mitte? Tallinna inimene saab tasuta valijate juures käia, aga kaugema piirkonna inimesed peavad ka kuidagi seda teha saama.

15:59 Andres Herkel
Aitäh selle küsimuse eest! Ma möönan, et siin teatav selline moment kahtlemata on, kütusekulud võivad kaugemalt tulijatel olla suuremad. Aga samal ajal ma kinnitan, austatud küsija, et ka ma ise olen väga palju mööda Eestit ringi sõitnud, mingisugusel perioodil isegi ebanormaalselt palju, ja mul ei ole õnnestunud kütuse peale küll kogu seda raha ära kulutada. Ehk see peaks olema enam-vähem võrreldav. Ma ei vaidleks vastu, kui Riigikogu teeks otsuse, et esimene lugemine lõpetada ja saata eelnõu teisele lugemisele, nii nagu tehti eelmise eelnõuga, ning tuleb muudatusettepanek, mis saadikuid sõltuvalt sellest, kas nad on valitud Tallinnast, Harjumaalt ja selle lähiümbrusest või kaugemalt, mõnevõrra erinevalt kohtleb. See oleks isegi mõeldav, aga minu meelest ei ole see teps mitte põhiküsimus. Samas on saadikutel, kes on kaugemalt valitud, jällegi omad eelised, mis puudutavad korterivõimalusi jne. Aga veel kord, ma põhimõtteliselt ei ole vastu, kui siin mingisugune tasandusmehhanism leiutatakse. Miks mitte, aga ma ei pea seda nii suureks küsimuseks. Ma usun, et selle rahaga, mis meil praegu on, on võimalik kütuse mõttes katta väga suuri vahemaid.

16:01 Aseesimees Enn Eesmaa
Raivo Põldaru.

16:01 Raivo Põldaru
Aitäh, härra eesistuja! Hea ettekandja! Seadusandlik jõud asub siin Toompeal. Valitsus on ka üpris lähedal. Kui te arutasite väikselt valitsemiskulude kokkuhoidu, kas te tulite ka selle peale, et ministrid jäävad Riigikogu liikmetega võrreldes hoopis paremasse olukorda? Teadupärast on nende esinduskulud kusagile mujale juba sisse pandud, neil on ka sisuliselt esinduskulud olemas, ja nüüd te võtate Riigikogu liikmetelt need ära. Kuidas te sellesse suhtute? Sisuliselt peaksid ministrid ju täitma Riigikogu käsku või kuidas peaks seaduse järgi olema?

16:01 Andres Herkel

Aitäh selle küsimuse eest! Ma arvan, et meil siin Riigikogus tekib moraalne õigus ka ministrite kulusid kärpida, kui me iseenda kuludega seda teeme. Nagu ma sissejuhatuses ütlesin, kui me alustame sellistest asjadest nagu Riigikogu liikmete kuluhüvitised ja erakondade ülirikkalik rahastamine riigieelarvest ning kui me kaotame ära veel need topeltministrid kolmes ministeeriumis, siis võiks igas ministeeriumis eraldi vaadata, kuidas seal samamoodi n-ö kokkuhoiuprogramm peale panna. Ma arvan, et me saame riigieelarvesse nii mõnegi väga vajaliku asja jaoks sobiva katteallika. Ma üldse ei välista, et sinna alla võivad minna ka need kulud, mis on seotud ministrite teenindamisega. Kindlasti saab tagasihoidlikumalt, kindlasti on võimalik üle vaadata ja ratsionaliseerida seda autoparki, mida valitsus ja ministeeriumid kasutavad jne.

16:03 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits, teine küsimus.

16:03 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Nagu ma aru sain, võib seda eelnõu nimetada n-ö kõhutunde eelnõuks. Ei ole mingit analüüsi, ei ole reaalseid dokumente, mis tõsiste eelnõude puhul on, on ainult kõhutunne. Sain ma õigesti aru?

16:03 Andres Herkel
Aitäh! Te ei saanud õigesti aru. Me oleme päris täpselt kokku arvutanud, et selle eelnõu positiivne mõju on see, et me käesoleva aasta vaates hoiame kokku 241 000 eurot riigi raha. Kui me vaatame järgmist aastat ja seda, et kuluhüvitiste nivoo tõuseb, siis see summa peaks olema miljoni euro kandis. Te mainisite tunnet. Mul on selline tunne, et selle tunde pealt me saame minna riigi muude kulude kallale, mis jäävad ka väljapoole meie endi hüvesid.

16:04 Aseesimees Enn Eesmaa
Aivar Kokk.

16:04 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea Andres, ma kõigepealt tänan! See mõte on õige, et riigi valitsemiskulusid tuleks vähendada. Kas aga see, millest see eelnõu räägib, on kõige parem lahendus, on küsitav. Kuid ma soovitan, et kui selle eelnõu menetlus juhuslikult edasi läheb, siis võiks silmas pidada väga häid näiteid Soomest ja ka Lätist. Need on meie kaks naabrit, kes arvestavad seda, kust parlamendiliige valitud on ja kui palju ta peab kohal käima, ja siis vaadatakse, kuidas neid kulusid kompenseeritakse. Minu arvamus on see, et ükskõik, kust sa valitud oled, peaksid olema võrdsed tingimused. Kui sa arvad, et ma olen Tartust, tulen siia ja rendin siin korterit ning see on nagu palju parem kui see, et saaks iga päev naise juures olla, siis sa eksid.

16:05 Andres Herkel
Aitäh, austatud Aivar! Ma võtan selle kommentaari teadmiseks.

16:05 Aseesimees Enn Eesmaa
Eiki Nestor.

16:05 Eiki Nestor
Austatud ettekandja! Ma loodan, et sa vabandad, et mu küsimus on väikese sellise … Hoolimata kogu minu austusest Vabaerakonna fraktsiooni vastu, mis on siiras, pean ütlema, et teil on alati olnud üks lemmikküsimus, mida te esitate iga eelnõu kohta. Ma küsin nüüd selle küsimuse. Kas oli ka olemas väljatöötamiskavatsus? (Naer saalis.)

16:05 Andres Herkel
Jah, kavatsus eelnes eelnõu vormistamisele.

16:05 Aseesimees Enn Eesmaa

Aitäh ettekandjale! Rohkem küsimusi ei ole, ei otseseid ega konksuga. Juhtivkomisjoni ettekande teeb Jaak Madison, põhiseaduskomisjoni liige.

16:06 Jaak Madison

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu põhiseaduskomisjon arutas Vabaerakonna eelnõu 15. oktoobril. Istungil osalesid kõik komisjoni liikmed peale Lauri Luige ja Tiit Teriku. Eelnõu üle oli diskussioon väga elav, väljendati väga huvitavaid, argumenteeritud ja erinevaid seisukohti. Komisjoni istungil oli eelnõu kaitsjaks Andres Herkel, kes osales istungil ka Jüri Adamsi asendusliikmena ja vastas kõikidele küsimustele väga põhjalikult. Valdav meelsus komisjonis oli see, et eelnõu ei toetata, kuid arutelu läks üldiselt väga sujuvalt ja väga pikalt ei kestnud.
Otsustati saata eelnõu päevakorda eilseks, 23. oktoobriks, kuid seoses eilse istungi lõppemisega lükkus see arutelu tänasele. Komisjonis tehti ettepanek eelnõu tagasi lükata, selle poolt hääletas kuus saadikut: Helmut Hallemaa, Jevgeni Ossinovski, Marko Pomerants, Mart Nutt, Mihhail Korb ja Peep Aru. Vastu hääletas kaks saadikut: Andres Herkel ja Jaak Madison. Ettekandjaks otsustati määrata siinkõneleja, põhiseaduskomisjoni liige. Minu poolt hetkel kõik. Aitäh!

16:07 Aseesimees Enn Eesmaa

Küsimuse esitab Külliki Kübarsepp. Palun!

16:07 Külliki Kübarsepp

Hea aseesimees! Hea ettekandja! Kas komisjonis tuli jutuks see, et praegusest kuluhüvitise jäägist – näiteks on Vabaerakonna fraktsioon kasutanud ära alla poole ettenähtud kuluhüvitisest – võiks teha näiteks söökla remonti? Vabaerakonna fraktsioon on selleks suure panuse andnud. Kas te ei tundnud muret, et kui see juhtub, siis näiteks Riigikogu Kantselei remondikulud kukuvad kokku?

16:08 Jaak Madison

Aitäh, auväärt küsija! Konkreetselt seda ettepanekut ei tõstatanud komisjonis mitte ükski komisjoni liige, kuid olles nüüd isikliku arvamuse väljendaja, siis ma arvan, et ettepanek on väga tähelepanuväärne ja vääriks sisukat arutelu. Ma arvan, et see on eelkõige küsimus Riigikogu juhatusele, kuidas arveldada eelarvet ja seda ülejääki, mis jääb kuluhüvitistest järele, seda, mida saadikud ei ole ära kasutanud.

16:08 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur aitäh ettekandjale! Küsimusi rohkem ei ole. Avan fraktsioonide esindajate läbirääkimised. Jüri Adams Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel.

16:08 Jüri Adams

Härra istungi juhataja! Lugupeetud rahvaesindajad! Ma tahan natuke rääkida selle probleemi ajaloost. Esiteks sellepärast, et mitte alati ei ole Riigikogus olnud niisugust asja nagu kuluhüvitiste institutsioon. Teiseks, mitte alati ei ole see olukord olnud täpselt selline, nagu ta praegu on. Kolmandaks tahan meenutada teile seda, et niikaua, kui meil kuluhüvitised on olnud, on meid iga koosseisu ajal saatnud skandaalid, kui ajakirjanikud ja avalikkus laiemalt on heitnud ühele või teisele rahvaesindajale ette, et see on kuluhüvitisi kasutanud kas liiga palju või valesti või valede asjade peale, ja sellega on avalikkuse silmis kogu Riigikogu mainet alla kistud.
Alustan sellest, et enne teist maailmasõda, eelmises Eesti Vabariigis niisugust asja nagu kuluhüvitis parlamendis üldse ei olnud. See tähendab, et see oli küll olemas, aga vaid sellisel juhul, kui Riigikogu saatis kedagi Riigikogu nimel komandeeringusse. Seda otsustas Riigikogu juhatus ja siis tasuti ka komandeeringukulud, nii nagu see üldiselt kombeks on.
Teise maailmasõja eelse aja kogemustest on oluline teada seda, et oli midagi, mis on natukene sarnane transpordikulude kompenseerimisega. Nimelt, kuna enne teist maailmasõda oli Eestis üsna tihe raudteevõrk ja raudteed olid riigi kontrolli all, siis tegi riik Riigikogu liikmetele sellise kingituse, et oma kodukoha kõige lähemast raudteejaamast kuni Tallinnani ja Tallinnast omakorda tagasi kodukohale kõige lähemasse raudteejaama sõiduks anti Riigikogu liikmetele prii pilet. Mingisuguseid muid transpordikompensatsioone või -soodustusi tol ajal üldse ei tuntud.
Meie praegune kuluhüvitiste süsteem sai alguse viimasest Ülemnõukogust. Seal oli nõukogude ajast

olemas omaenda autobaas. See tähendab, et oli terve rida musti Volgasid, mida Ülemnõukogu kasutas. Kui Eesti Vabariik taastati ja VII Riigikogu kokku tuli, siis autobaas jätkas esialgu oma tegevust. Kõigil meil, kes me olime tookord Riigikogu liikmed, oli võimalik, kui meil oli vaja mingit sõitu teha, tellida sellest autobaasist auto. Minul isiklikult on väga hea mälestus ühest sõidust sellest autobaasist saadud autoga. Sõitsin ma Petseri taha, siis ei olnud veel piiri ees, ja kuna see naisautojuht, kes autot juhtis, oli pärit sealtsamast, praeguse kontrolljoone tagant, siis oli üsna huvitav temaga nendel teemadel arutada. Ma palun lisaaega!

16:13 Aseesimees Enn Eesmaa
Palun! Kolm minutit juurde.

16:13 Jüri Adams
VII Riigikogu ajal hakati raha lugema ja sai täiesti selgeks, et sellise autobaasi ülalpidamine ei ole rahaliselt mõttekas. Siis otsustati see asendada taksoarvete kinnimaksmisega. Niimoodi see asi ka läks. Kuid vahepeal toimus üks teine areng. Nimelt oli enne iseseisvust ju erasõiduautosid äärmiselt vähe, aga peale 1992. aastat algas massiline pruugitud lääne sõiduautode Eestisse sissevedamine. Igaüks, kel rahakott vähegi kannatas, ostis sõiduauto. Nii et taksode kasutamine jäi vähemusse ja pigem tekkis nendel, kes käisid Riigikogus tööl oma autoga, küsimus, kas ei saaks hoopis bensiinikulu kompenseerida. See on see koht, kust kuluhüvitised üldse peale algasid. Ma ei mäleta, et VII ja VIII Riigikogu ajal oleks mingeid teisi kuluhüvitise liike olnud kui bensiinikulu kinnimaksmine.
Kuid seejärel toimus veel üks oluline areng. Nimelt, Eesti sai rikkamaks ja pruugitud lääne autode asemel muutus meil reegliks uute sõiduautode liisimine pankade kaudu. Teatud inimestel tekkis huvi, kas oleks võimalik ka seda kuidagi Riigikogu n-ö kuludesse kanda. Mälestusväärne ja kõige tähtsam hetk oli aastal 2003, sellel päeval, kui toimusid Riigikogu X koosseisu valimised. Tookordne Riigikogu esimees Toomas Savi pidas siis üksinda Riigikogu juhatuse koosoleku ja sellel koosolekul kinnitas ta oma allkirjaga kuluhüvitiste kompenseerimise eeskirja, mille sõnastus, ma ei tea, kas nimelt või kogemata, oli selline, et võimaldas ka teatud tüüpi liisingumakseid hakata kinni maksma. Mul on palve Riigikogu juhatusele. See 2003. aasta – ma ei mäleta, see oli vist 5. märts – juhatuse otsuse tekst ei ole mulle enam mitte kuidagi kättesaadav, ta ei ole ka kuskilt avalikust andmebaasist leitav. Äkki õnnestuks see tähelepanuväärne kurioosum üles leida.
On kaks põhimõttelist küsimust. Esiteks, kas Eesti läheb seda teed, et Riigikogu liikmetele kehtestatakse üsna suur põhipalk ja ei oleks vaja lisaks kulutuste hüvitamist, või nii, nagu vahepeal on olnud, et mitmesugustel kaalutlustel palka vähendatakse – näiteks praegu on see kaks ja pool Eesti keskmist, kunagi oli neli – ja siis on vaja kulutusi hüvitada. Teiseks on põhimõttelised asjad. Kas Eesti Riigikogu liikmele peab riik, maksumaksja tasuma kõik tööga seotud sõidukulud? Sellele küsimusele, kas ka side- ja IT-kulud, mis meie tööga praegusel ajal kaasnevad, peavad olema riigi taskust kinni makstud, on praegu peaaegu positiivselt vastatud. Aitäh tähelepanu eest!

16:17 Aseesimees Enn Eesmaa
Jüri Adamsi ettepanek läks juba kirja ja sa saad Riigikogu juhatuselt kindlasti vastava vastuse. Rohkem läbirääkimiste soove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 647 esimesel lugemisel tagasi lükata ja see on vormistatud nõuetekohaselt. Läheme hääletuse ettevalmistamise juurde, kusjuures ei lähe siit üldsegi kuhugi.
Auväärt Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Eesti Vabaerakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu liikme staatuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 647 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Ettepaneku poolt oli 44 saadikut, vastu oli 15, erapooletuid ei olnud. Juhtivkomisjoni ettepanek leidis toetust ja eelnõu 647 on esimesel lugemisel tagasi lükatud ning langeb Riigikogu menetlusest välja.

---

4. 16:21 Avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu (671 SE) kolmas lugemine

16:21 Aseesimees Enn Eesmaa

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud avaliku teabe seaduse eelnõu 671 kolmas lugemine. Avan fraktsioonide esindajate läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu lõpphääletus.
Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu 671. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 68 saadikut, vastu oli 8. Vabariigi Valitsuse algatatud avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu 671 on seadusena vastu võetud.

---

5. 16:24 Tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (661 SE) kolmas lugemine

16:25 Aseesimees Enn Eesmaa
Vabariigi Valitsuse algatatud tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu 661 kolmas lugemine. Kas fraktsioonid soovivad alustada läbirääkimisi? Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu lõpphääletus.
Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu 661. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 72 saadikut, vastu oli 8. Vabariigi Valitsuse algatatud tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu 661 on seadusena vastu võetud.

---

6. 16:25 Riigi Teataja seaduse muutmise seaduse eelnõu (659 SE) kolmas lugemine

16:25 Aseesimees Enn Eesmaa
Vabariigi Valitsuse algatatud Riigi Teataja seaduse muutmise seaduse eelnõu 659 kolmas lugemine. Kas fraktsioonid on nõus läbi rääkima? Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu lõpphääletus.
Kuna me oleme aktiivses hääletuse tsoonis, siis vahest on saal valmis hääletama. (Hääl saalist: "Jaa.") Tänan! Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Riigi Teataja seaduse muutmise seaduse eelnõu 659. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 73 saadikut, vastu oli 8. Vabariigi Valitsuse algatatud Riigi Teataja seaduse muutmise seaduse eelnõu 659 on seadusena vastu võetud.

---

7. 16:27 Piiriülese õhusaaste kauglevi 1979. aasta konventsiooni hapestumise, eutrofeerumise ja troposfääriosooni vähendamise protokolliga ühinemise ja protokolli 2012. aasta muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu (677 SE) teine lugemine

16:27 Aseesimees Enn Eesmaa
Tähelepanu! Vabariigi Valitsuse algatatud piiriülese õhusaaste kauglevi 1979. aasta konventsiooni hapestumise, eutrofeerumise ja troposfääriosooni vähendamise protokolliga ühinemise ja protokolli 2012. aasta muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu 677 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni liikme Valeri Korbi.

16:28 Valeri Korb
Head kolleegid! Riigikogu keskkonnakomisjon oma istungil esmaspäeval, 15. oktoobril k.a, millest võtsid osa Valeri Korb, Andres Metsoja, Meelis Mälberg, Eevi Paasmäe ja Kalle Palling, puudusid Urve Palo ja Terje Trei, vaatas läbi piiriülese õhusaaste kauglevi 1979. aasta konventsiooni hapestumise, eutrofeerumise ja troposfääriosooni vähendamise protokolliga ühinemise ja protokolli 2012. aasta

muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu 677. Komisjoni istungil alustasime kohe läbirääkimisi ja komisjoni esimees Rainer Vakra märkis, et eelnõu esimene lugemine lõpetati 26. septembril ja muudatusettepanekute esitamise tähtaeg oli 10. oktoobril. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud ja komisjoni otsus oli järgmine: teha ettepanek saata eelnõu 677 teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 24. oktoobriks k.a (konsensuslik) ja teha ettepanek viia läbi eelnõu 677 lõpphääletus (ka konsensuslik). Aitäh!

16:29 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas ettekandjale on küsimusi? Küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kuna tegemist on teise lugemisega, siis on kõigil Riigikogu liikmetel võimalik sõna võtta. Ka seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek, nagu kuulsite, on viia läbi eelnõu lõpphääletus. Hetke pärast seda teemegi.
Juba ettekandja ütles, et selle seaduseelnõu kohta muudatusettepanekuid tehtud ei ole. Seega panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud piiriülese õhusaaste kauglevi 1979. aasta konventsiooni hapestumise, eutrofeerumise ja troposfääriosooni vähendamise protokolliga ühinemise ja protokolli 2012. aasta muudatuste heakskiitmise seaduse eelnõu 677. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 65 saadikut, vastu ei hääletanud keegi. Eelnõu 677 on seadusena vastu võetud.

---

8. 16:32 Eesti Vabariigi valitsuse, Leedu Vabariigi valitsuse ja Läti Vabariigi valitsuse hädaolukordade ennetamise, nendeks valmisoleku ja neile reageerimise alase vastastikuse abi ja koostöö kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (625 SE) teine lugemine

16:33 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse, Leedu Vabariigi valitsuse ja Läti Vabariigi valitsuse hädaolukordade ennetamise, nendeks valmisoleku ja neile reageerimise alase vastastikuse abi ja koostöö kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 625 teine lugemine. Palun ettekandjaks õiguskomisjoni liikme Raivo Aegi.

16:33 Raivo Aeg

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Õiguskomisjon kogunes selle pika nimega lepingu ratifitseerimise teise lugemise ettevalmistamiseks 16. oktoobril. Külalistena olid kohale kutsutud Siseministeeriumi pääste- ja kriisireguleerimispoliitika osakonna juhataja Priit Laaniste ja sama osakonna õigusnõunik Kadi Parmas. Priit Laaniste andis teada, et peale esimest lugemist tähtajaks ühtegi muudatusettepanekut ei laekunud ja sama kinnitas õiguskomisjoni nõunik Carina Rikart. Kui pärast esimest lugemist tekkis küsimus lepingu eestikeelse tõlke kohta, siis vastus oli, et allkirjastatud on lepingu tekst isegi neljas keeles: eesti, läti, leedu ja ka inglise keeles. Kui tekivad vaidlused või eriarvamused terminite keelelise sobivuse teemal, siis tuleb lähtuda ingliskeelsest variandist ja kui on vaja keelelisi muudatusi teha, siis neid tehakse Välisministeeriumi diplomaatiliste kanalite kaudu.
Õiguskomisjon otsustas ühehäälselt teha ettepaneku saata eelnõu päevakorda 24. oktoobriks ja viia läbi eelnõu lõpphääletus. Aitäh!

16:35 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Seda soovi ei ole. Eelnõu 625 kohta muudatusettepanekuid esitatud ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu lõpphääletus. Kas saal on valmis hääletama? Tänan! Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi valitsuse, Leedu Vabariigi valitsuse ja Läti Vabariigi valitsuse hädaolukordade ennetamise, nendeks valmisoleku ja neile reageerimise alase vastastikuse abi ja koostöö kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 625. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 68 saadikut, erapooletuks jäi 2 kolleegi. Eelnõu 625 on seadusena vastu võetud.

---

9. 16:37 Eesti Vabariigi ja Poola Vabariigi vahelise investeeringute vastastikuse soodustamise ja kaitse lepingu muutmise ja lõpetamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu (672 SE) teine lugemine

16:37 Aseesimees Enn Eesmaa
Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Poola Vabariigi vahelise investeeringute vastastikuse soodustamise ja kaitse lepingu muutmise ja lõpetamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 672 teine lugemine. Palun ettekandjaks väliskomisjoni liikme Oudekki Loone.

16:38 Oudekki Loone
Eelnõu 446 esimene lugemine lõpetati k.a 26. septembril ja muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati kolmapäev, 10. oktoober kell 17.15. Selleks ajaks ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud. Väliskomisjon jätkas eelnõu teise lugemise ettevalmistamist oma 15. oktoobri istungil, kinnitas eelnõu teksti ja seletuskirja teiseks lugemiseks ning konsensuslikult otsustas teha Riigikogu juhatusele ettepaneku võtta eelnõu 672 teine lugemine Riigikogu täiskogu kolmapäeva, 24. oktoobri päevakorda, viia läbi eelnõu lõpphääletus ning eelnõu seadusena vastu võtta. Aitäh!

16:38 Aseesimees Enn Eesmaa
Igaks juhuks täpsustan: ettekande alguses kõlas üks teine seaduseelnõu number, aga kas mõeldud oli ikkagi eelnõu 672, mitte 446?

16:39 Oudekki Loone
Absoluutselt! 672 SE.

16:39 Aseesimees Enn Eesmaa
Absoluutselt selge. Kas on küsimusi ettekandjale? Aitäh ettekandjale! Kas on soovi pidada läbirääkimisi? Seda soovi ei ole. Eelnõu 672 kohta muudatusettepanekuid esitatud, nagu kuulsite, ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu lõpphääletus.
Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Poola Vabariigi vahelise investeeringute vastastikuse soodustamise ja kaitse lepingu muutmise ja lõpetamise kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu 672. Palun võtke seisukoht ja hääletage!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 73 saadikut, vastu ei hääletanud keegi, ka erapooletuid ei olnud. Eelnõu 672 on seadusena vastu võetud.

---

10. 16:41 Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu (640 SE) teine lugemine

16:41 Aseesimees Enn Eesmaa
Vabariigi Valitsuse algatatud narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu 640 teine lugemine. Palun ettekandjaks sotsiaalkomisjoni aseesimehe Monika Haukanõmme.

16:41 Monika Haukanõmm
Härra juhataja! Head rahvasaadikud! Annan teile ülevaate narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu 640 ettevalmistamisest teiseks lugemiseks ja sellest, mis toimus sotsiaalkomisjonis. Eelnõu esimene lugemine toimus 12. septembril k.a. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 26. september. Riigikogu liikmed, komisjonid ega fraktsioonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Lisaks palus sotsiaalkomisjon esitada oma arvamuse ka huvigruppidel. Saime teada, et Ravimiametil ei ole eelnõu kohta mingisuguseid arvamusi ning nad ei näe seal ka diskussiooni eeldavaid asjaolusid ning Maksu- ja Tolliametil ja Eesti Kohtuekspertiisi Instituudil samuti ettepanekuid ei olnud. Sotsiaalkomisjon valmistas eelnõu teist lugemist ette kahel istungil: 15. oktoobril ja 22. oktoobril. Me tegime ka menetlusotsused. Eelnõus on tehtud ainult keelelisi parandusi, aga sisulisi mitte. Sotsiaalkomisjon otsustas esitada eelnõu teiseks

lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 24. oktoobriks ning teha ettepaneku teine lugemine lõpetada. Juhul, kui teine lugemine lõpetatakse, teeb komisjon ettepaneku võtta eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda kolmandaks lugemiseks 7. novembril k.a. Otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

16:43 Aseesimees Enn Eesmaa
Kas ettekandjale on küsimusi? Neid ei ole. Suur aitäh ettekandjale! Kas on soovi läbirääkimisi pidada? Seda soovi ei ole. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid esitatud ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 640 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

---

11. 16:44 Autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu (686 SE) teine lugemine

16:44 Aseesimees Enn Eesmaa
Vabariigi Valitsuse algatatud autoriõiguse seaduse muutmise seaduse eelnõu 686 teine lugemine. Palun ettekandjaks kultuurikomisjoni liikme Heidy Purga.

16:44 Heidy Purga
Head kolleegid! Lugupeetud eesistuja! Käesolev seadusmuudatus läbis esimese lugemise siin istungisaalis 26. septembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 10. oktoobriks Riigikogu liikmed ja fraktsioonid eelnõu kohta ettepanekuid ei esitanud. Eelnõu teist lugemist valmistas kultuurikomisjon ette oma 16. oktoobri istungil. Selsamal istungil otsustas komisjon teha enda poolt kuus muudatusettepanekut, mis olid valdavalt normitehnilised. Pärast muudatusettepanekute hääletamist otsustas komisjon saata eelnõu täiskogu päevakorda teisele lugemisele tänaseks, 24. oktoobriks ning tegi ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada. Aitäh!

16:45 Aseesimees Enn Eesmaa
Kas ettekandjale on küsimusi? Neid ei ole. Avan läbirääkimised, kui on soovi neid pidada. Seda soovi ei ole. Nagu kuulsite, on seaduseelnõu kohta esitatud kuus muudatusettepanekut. Vaatame need üheskoos läbi. Kõik nad on esitanud kultuurikomisjon ja kõiki on arvestatud täielikult, kuid siiski. Esimene muudatusettepanek, teine, kolmas, neljas, viies ja kuues muudatusettepanek, samuti kultuurikomisjonilt ja juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Me oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 686 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõpetatud.

---

12. 16:46 Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (662 SE) teine lugemine

16:46 Aseesimees Enn Eesmaa
Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 662 teine lugemine. Palun ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liikme Helmut Hallemaa.

16:46 Helmut Hallemaa
Hea eesistuja! Head kolleegid! Esitan teile ülevaate seaduseelnõu 662 teise lugemise ettevalmistamisest komisjonis. Parlamendi suures saalis oli eelnõu esimesel lugemisel 26. septembril. Eelnõuga muudetakse regulatsioone paindlikumaks, andes ministritele võimaluse delegeerida asutuse nimel toimingute ja otsuste tegemine ametnikele. Tuleneb see eeskätt maavalitsuste reformist, kuna mitmed ülesanded tulid sealt ministeeriumide kompetentsi. Etteruttavalt ütlen, et komisjon teeb ühe muudatusettepaneku: loobutakse riigisekretäri haridusnõude kaotamisest. Komisjonis toimus teise lugemise arutelu kahe korral, kahel istungil. 15. oktoobril oli meil sisuline arutelu. Menetluslikud otsused tegime ja ka muudatusettepanekut hääletasime 16. oktoobri istungil. Muudatusettepanekuid tähtajaks ei esitatud, välja arvatud Rahandusministeeriumi ettepanek sellesama riigisekretäri haridusnõude kohta, millest oli juttu ka esimese lugemise ajal siin saalis. Komisjon jõudis arutelu

jooksul selleni, et tegelikult võiks see jääda kehtiva õiguse piiresse. Tõe huvides olgu öeldud, et hea kolleeg komisjonist Hanno Pevkur tuli selle ideega välja juba esimese lugemise arutelul komisjonis. Isiklikult olin seda meelt, et tegelikult seda nõuet vaja ei ole. Kui teil on meeles, siis ka 3. detsembrist riigikohtuniku ametisse asuv Heiki Loot, kes on riigisekretäri tööd teinud hästi pikalt, 2003. aastast, on leidnud sedasama. Minu põhjendused olid nii komisjonis kui ka sisuliselt need, et tegelikult Riigikantselei tegeleb lisaks õigusloomele ja valitsuse istungite teenindamisele väga paljude muude asjadega. Põhitegevuse struktuuriüksustest, mida on seitse, ainult kaks tegelevad õigusloome ja istungite teenindamisega.
Teise ettepanekuna pakkus Rahandusministeerium välja, et tuleks teha muudatus planeerimisseaduses sätestatud kaasamise protsessis. Tänane seadus näeb ette, et kaasatakse valdkonna eest vastutav minister. Rahandusministeeriumil oli tahtmine kirjutada seda rangemaks ja kirjutada sinna sisse üks ministeerium. Selle vastu olid komisjoni aruteludes Hanno Pevkur ja Marko Pomerants. Komisjon lõpuks leidis, et seda komisjon muudatusettepanekuna ei vormista. Lisaks on nii esimese lugemise arutelu eel kui ka kahe lugemise vahel esitanud algul ühe ettepaneku ja nüüd kommentaari Eesti Linnade ja Valdade Liit, soovides muuta mitmeid planeerimisseaduse alla minevaid momente. Leiti, et seda oleks mõistlik teha koos planeerimisseaduse läbivaatamisega. 2015. aastast kehtiv planeerimisseadus on põhjalikul läbivaatamisel ja seal on päris palju sisulisi asju.
Menetluslikud otsused tehti ja muudatusettepaneku hääletamine toimus teisel istungil, 16. oktoobril. Muudatusettepaneku sisu on see, et loobutakse § 1 punktist 2, mis nägi ette tunnistada kehtetuks praeguses õiguses sätestatud riigisekretäri haridusnõuded. Hääletusel toetasid seda komisjoni liikmed Marko Pomerants, Erki Savisaar ja Hanno Pevkur, teie ees seisev Helmut Hallemaa hääletuses ei osalenud. Tegime ka neli menetluslikku otsust, nendest kaks konsensusega ja kaks ühe erapooletu häälega. Konsensusel olid Marko Pomerants, Helmut Hallemaa, Mihhail Korb, Erki Savisaar ja Hanno Pevkur. Hanno Pevkur oli kahel hääletusel erapooletu. Tegime ettepaneku võtta eelnõu täna päevakorda. See on toimunud ja arutelu praegu käib. Otsustasime teha ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada (ka konsensuslikult) ja saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine täna lõpetatakse, 21. novembril 2018 ja viia siis läbi eelnõu lõpphääletus. Aitäh!

16:51 Aseesimees Enn Eesmaa
Ettekandjale on küsimusi. Hanno Pevkur.

16:51 Hanno Pevkur
Aitäh, hea istungi juhataja! Hea kolleeg! Komisjonis me arutasime ka seda, et tegelikult ei ole seda eelnõu vaja. Selle eelnõu puhul oli pintsakuks riigisekretäri haridusnõue ja selleks, et mitte tulla üherealise eelnõuga Riigikogu suurde saali, õmmeldi sinna nööpidena külge veel ports väikeseid ebaolulisi muudatusi, millest üks on küll sisuline muudatus. Ma küsin sinu kui keskerakondlase käest, kas ka sina näed vajadust delegeerida ministri poliitiline vastutus suvalises küsimuses ametnikule.

16:52 Helmut Hallemaa
Aitäh küsimuse eest! Hetkel ma siin esinen küll komisjoni ettekandjana. Ja see, kas see on pintsak või nööp, on iseküsimus. Tegelikult oli komisjonis asendusliikmena osalenud Andres Herkel hea kolleegina just vastupidi seda meelt, et tegelikult ei ole riigisekretäri haridusnõuet selle seadusega mõtet käsitleda. Minu arvates tulenevad need asjad ikkagi maavalitsuste reformist. Mitmed ülesanded olid tol ajal delegeeritud tegelikult ju ka riigiasutusele, viimased aastad sisuliselt ikkagi Rahandusministeeriumi haldusalas olevale maavanemale, täpselt samamoodi ei tehtud neid asju mitte ministri allkirjaga. Mitmed neist asjadest on tulnud ministeeriumidesse ministri pärusmaale või pädevusse. Näiteks kas või piirialadel maa omandamise otsustamine, kus ministrile antakse õigus delegeerida see maareformi seadusest tulenevalt kas Politsei- ja Piirivalveametile või Kaitsepolitseiametile, riigisiseste programmide rakendusüksuse ülesandeid saab delegeerida kohalike omavalitsuste koostööorganile ja on ka mitmeid teisi asju. Nii et ma arvan, et see on igati põhjendatud. Ei ole päris nii, et kõiki asju saab suvaliselt delegeerida.

16:53 Aseesimees Enn Eesmaa
Aivar Kokk.

16:53 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea ettekandja! Mul ka küsimus selle kohta, kui "valdkonna eest vastutav minister" vahetub sõnaga "Rahandusministeerium". Ma saaks aru, kui seal oleks asekantsler, osakonnajuhataja, või nagu sa enne väitsid, et oli maavanem. Ministeerium on lihtsalt ühe asutuse nimi. Kes see ministeerium siis on, kes alla kirjutab või kes otsuse teeb? Alla peab ikka kirjutama keegi konkreetne isik, tal on mingi vastutus. Kui ta ei ole minister, siis ta delegeerib kellelegi, ma saan nii aru. Aga sõna "ministeerium" nagu kuidagi ei lähe. Ma vaatasin, et §-s 2, "Eesti Vabariigi omandireformi aluste seaduse muutmine", on nii kirjutatud ning §-s 4, "Erastamisest laekuva raha kasutamise seaduse muutmine", on ka valdkonna eest vastutava ministri asemel kirjas Rahandusministeerium. Seal ei ole nagu loogikat, asutus ei tee otsuseid.

16:55 Helmut Hallemaa
Ega ministrilt vastutus ära ei lähe. Minister saab õiguse delegeerida teatud asjad ametnikele edasi.

16:55 Aseesimees Enn Eesmaa
Vabandust! Kas vastus jäi pooleli? Palun!

16:55 Helmut Hallemaa
Ma vastasin põhimõtteliselt ära, tegelikult sisuliselt ikkagi delegeerib minister edasi. Ega Rahandusministeerium ei delegeeri.

16:55 Aseesimees Enn Eesmaa
Tuletan meelde, et on kaks suulist küsimust. Hanno Pevkur kasutab just seda teist võimalust.

16:55 Hanno Pevkur
Aitäh, istungi juhataja! Tõepoolest kasutan. Mainisid, hea Helmut, et muu hulgas on seal sees piiriäärsete maade küsimus. Minu arvates ei ole see ainult PPA või kapo ülesanne. Tegelikult on see tihtipeale üsna poliitiline küsimus, kas piiriäärseid maid saab erastada või mitte ja kellele neid saab erastada. Täitsa kogemata leidsin nädalavahetusel, lugedes põhiseaduskomisjoni esimehe Marko Pomerantsi raamatut, sealt ühe huvitava lõigu, kus ta kirjeldab koalitsioonileppe sündi ning ühe koalitsioonileppe punkti juures on tekst, et siit vaatab vastu Mihhail Stalnuhhini soov luua Narva kandi datšade aluse maa erastamise võimalus. Kas see võiks olla esimene punkt selles jadas, et Stalnuhhinile tehakse kingitus, nii et ta saab lõpuks oma valijate soove täita?

16:56 Helmut Hallemaa
Aitäh! See on kindlasti päris huvitav küsimus. Mina seda raamatut lugenud ei ole. Raamat kajastab kindlasti teatud isiku, autori hinnanguid toimunule. Ma arvan, et ühegi sellise kingituse tegemist see seadus küll ei võimalda. Siin on ikkagi kindlasti kaalutletud delegeerimise õigus. Ma olen veendunud, et selliseid kingitusi see seadus kindlasti ei võimalda teha.

16:57 Aseesimees Enn Eesmaa
Andres Herkel.

16:57 Andres Herkel
Aitäh, austatud juhataja! Austatud ettekandja! See pintsaku ja nööbi vahekord selle eelnõu puhul on segane ja vaieldav, aga üks asi, mis mulle tundub selge olevat, on see, et riigisekretäri haridus ja see allkirja delegeerimine on eri tasandi küsimused, nad ei pea tingimata olema ühes eelnõus. Kas te võite meile nüüd selgelt ja üheselt öelda, millised põhiseaduskomisjonis esindatud erakonnad toetavad seda, et riigisekretärilt võiks olla juriidilise hariduse nõue maha võetud, et kandidaatide ringi laiendada, ja missugused erakonnad toetavad selle nõude säilitamist, ning millised erakonnad toetavad seda, et saab delegeerida ülesandeid, ja millised leiavad, et niisuguste oluliste küsimuste puhul nagu piiriäärsete maade omandamine peab minister ise allkirja andma?

16:58 Helmut Hallemaa

Aitäh! Komisjonis otseselt muidugi ei toimu erakondlikku hääletust, vaid komisjoni liikmed on kõik oma otsustes vabad, nii nagu siin saalis, nii ka komisjonis nad otsustavad oma südametunnistuse järgi. Võtame nüüd selle haridusnõude küsimuse. Esimese lugemise arutelul olid vähemalt kolme erakonna inimesed ja nad ütlesid, et tegelikult peaks olema kindlasti vähemalt kõrghariduse nõue. Mart Nutt, kes on Isamaa Erakonna liige, oli seda meelt, et see inimene peaks olema magistrikraadiga. Helmut Hallemaa, kes on Keskerakonna liige, oli sama meelt. Tegelikult arvan ma endiselt, et juriidilise hariduse nõuet ei ole sellisel kohal vaja, kui riigisekretär ja üldse Riigikantselei täidavad väga erinevaid ülesandeid. Reformierakonna esindajad Hanno Pevkur ja Peep Aru olid arutelude ajal seda meelt, et peaks säilitama tänase õiguse, samal arvamusel oli ka Andres Herkel, vähemalt sel ajal, kui ta asendusliikmena meil komisjonis oli. See, et on võimalik välja lugeda, et haridusnõue tunnistatakse kehtetuks, oli ilmselt – ka esimese lugemise ajal ma seda ütlesin – näpuviga. Konsensust tol hääletusel väljendasid Marko Pomerants, Erki Savisaar ja Hanno Pevkur, kes kõik on eri erakondadest, ja mina ei osalenud hääletusel, kuid pigem olin ma ka oma sõnavõtus seda meelt, et haridusnõue peaks olema rangem, et peaks olema magistrikraadi nõue.

16:59 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur tänu ettekandjale! Küsimusi rohkem ei ole. Avan läbirääkimised. Palun, Hanno Pevkur!

17:00 Hanno Pevkur

Püüan teha lühidalt. Minu hinnangul seda seadust muidugi vaja ei ole, meie õigusruum on niikuinii tarbetute seadustega üle koormatud. See eelnõu on üks ehe näide seaduse kohta, mida vaja ei ole. See eelnõu võib olla küll lühike, aga selle sügavam sisu on ju täiesti olemas ja mõõdetav. Esiteks on see sügavam sisu selles, mis siit välja jäeti. Välja jäeti haridusnõude muutmine ja kehtima jäi praegune õigus ehk riigisekretäril peab olema juriidiline kõrgharidus. Ka mina olen seda meelt nagu, muuseas, Mart Nutt, et kui seda haridusnõuet üldse kuskile poole muuta, siis pigem rangemaks ja peaks olema juriidiline haridus ja just nimelt magistrikraad või magistrikraadiga võrdsustatud haridus (enne Bolognat). See muutmine jäi välja, aga sellega võib edasi elada. Riigisekretäri ametikoht ei ole lihtsalt Eesti tippjuhi ametikoht, vaid tegemist on riigi kõige kõrgema ametnikuga.
Teine ja palju sügavam probleem on ikkagi selles, et tänane valitsus püüab teha ettepaneku, et saaks poliitiliste otsuste tegemist delegeerida ametnikele. See on põhimõtteline probleem. Kui seda eelnõu ei oleks, siis seda probleemi ei oleks. Täna me oleme selgelt silmitsi sellega, et suure tõenäosusega tuleb kolmandal lugemisel otsustada, kas anda ministrile õigus delegeerida enda otsuste tegemine ametnikele. Komisjonis oli üks Rahandusministeeriumi põhjendusi isegi see, et aga ministrit ei saa alati kätte. No kuulge! Digiallkiri on leiutatud, isegi mobiil-ID on olemas! Ministrid on mitu korda paremini kättesaadavad kui võib-olla 5, 10 või 15 aastat tagasi. See on see sisuline mure, mis selle eelnõuga tegelikult on.
Pluss see vormiline mure, et seda on nagu solgutatud ühtepidi ja teistpidi ning sealt on välja võetud mõned punktid. Tegelikult ei peaks me seda eelnõu siin saalis menetlema, aga ma mõtlesin, et stenogrammi huvides ma tulen ja ütlen puldis ära need kaks kõige suuremat muret. Kindlasti on piiriäärsed maad üks ehe näide selle kohta, kuidas ei peaks väga kergekäelisi otsuseid tegema. Tegemist on riigi julgeoleku küsimusega ja riigi julgeoleku üle saab otsustada ja peab otsustama ministri tasandil, vajadusel isegi valitsuse tasandil. Meenutades seda küsimust, mis ma küsisin ja koalitsioonilepingu sünni lahtikirjutust Marko Pomerantsi raamatus vist leheküljel 88, kust võis välja lugeda, et Stalnuhhin soovib datšadealust maad erastada, ma ütlen, et ma väga loodan, et see ei ole esimene samm selleks. Nii et ma väga soovitan kaaluda ka koalitsioonil endal – enne, kui hääletusel rohelist nuppu vajutatakse – , mis sellega kaasneb ja mis on selle kaugemad tagajärjed, mida võib-olla esmapilgul eelnõu lugedes ei märka. Aitäh!

17:04 Esimees Eiki Nestor

Rohkem läbirääkimiste soove ma ei näe. Eelnõu 662 kohta on esitatud üks muudatusettepanek. Selle on esitanud põhiseaduskomisjon ja see on loomulikult täielikult arvestatud. Austatud Riigikogu, eelnõu 662 teine lugemine on lõpetatud.

13. 17:04 Maksukorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (675 SE) teine lugemine

17:04 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud maksukorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 675 teine lugemine. Ettekandja rahanduskomisjoni nimel Dmitri Dmitrijev, palun!

17:04 Dmitri Dmitrijev
Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsuse 22. augustil algatatud maksukorralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga muudetakse maksumenetlust tugevamaks ja lahendatakse praktikas tekkinud probleeme. Sisuliselt arutasime me eelnõu saalis esimesel lugemisel 19. septembril. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, mis oli 3. oktoobril, Riigikogust ettepanekuid ei laekunud. Eelnõu kohta esitas küll arvamuse Eesti Tööandjate Keskliit, kes toetas eelnõu eesmärke, kuid kahtles selles, et muudatustega kaasneb halduskoormuse langus. Eelnõuga kehtestatakse töötamise registri uued andmekoosseisud maksukohustuslaste registri põhimääruse tasemel. Kavandi järgi lisanduvad andmekoosseisu ametinimetus, tööaja määr ja töötegemise koht.
Pärast esimest lugemist arutas komisjon eelnõu 16. oktoobril ja 22. oktoobril toimunud istungitel ning koostöös Rahandusministeeriumiga tegi komisjon eelnõu kohta kolm muudatusettepanekut. Esimene muudatusettepanek lisab eelnõusse sätte, millega muudetakse raskeveokimaksu seadust. Raskeveokimaksu seadusesse lisatakse säte, mille järgi Maanteeametile esitatud andmed on ette nähtud ka Maksu- ja Tolliametile järelevalve teostamiseks ning Maksu- ja Tolliametile sätestatakse õigus nõuda raskeveoki omanikult või valdajalt Maanteeametile esitatud andmete parandamist, kui omanik või valdaja on liiklusregistrile esitanud valeandmeid ning tasunud ettenähtust vähem raskeveokimaksu. Muudatusettepaneku poolt oli 7 Riigikogu liiget ja vastu 1, erapooletuks jäi 1. Teine muudatusettepanek muudab ravikindlustuse seadust. Maksu- ja Tolliamet ei pea edaspidi ise haigekassat eraldi teavitama füüsilisest isikust ettevõtja abikaasa registreerimisest, vaid andmekogud vahetavad ise automaatselt andmeid. Kolmas muudatusettepanek on tehniline ning parandab viiteid jõustumissätetes. Teise ja kolmanda muudatusettepaneku tegi komisjon konsensuslikult. Tegime ka ettepaneku teine lugemine lõpetada (poolt oli 5, vastu 1, erapooletuid 0) ja konsensuslikult tegime ettepaneku saata eelnõu kolmandaks lugemiseks täiskogu päevakorda 7. novembriks, kui teine lugemine lõpetatakse. Aitäh!

17:07 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ettekandjale. Igor Kravtšenko, palun!

17:07 Igor Kravtšenko
Aitäh, hea istungi juhataja! Hea Dmitri! Sa rääkisid, et käesolev eelnõu lahendab praktilisest elust tulenevaid probleeme. Sa rääkisid raskeveokimaksust rääkides lahendusest, aga mis see praktiline probleem on? Ole hea, täpsusta!

17:08 Dmitri Dmitrijev
Aitäh küsimuse eest! Tegelikult see lisaõigus, mis antakse Maksu- ja Tolliametile, tuleneb ühest Tallinna Ringkonnakohtu otsusest, mille kohaselt hetkel ei tulene Maksu- ja Tolliametile ei raskeveokimaksu seadusest, maksukorralduse seadusest ega ka muudest õigusaktidest õigust nõuda raskeveokite registreeringu muutmist Maanteeameti liiklusregistris, kui nad kontrolli käigus tuvastavad, et raskeveoki omanik või valdaja on esitanud registrile valeandmeid. Samas peaks Maksu- ja Tolliametil, kes on raskeveokimaksu maksuhaldur, olema õigus nõuda maksu aluseks olevate andmete korrigeerimist registrites.

17:09 Esimees Eiki Nestor
Aivar Kokk, palun!

17:09 Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Mul on endal ka täpselt sama küsimus raskeveokimaksu seaduse muutmise seaduse kohta. Kas me ei tekita olukorda, kus me anname maksuhaldurile teatud õigusi, et homme võiks aga söögi alla ja söögi peale mingid trahvid tulla? Piirang on küll peale pandud, et see ei tohi ületada natuke rohkem kui 3000 eurot, aga järjest võib nagu trahve teha. Kas komisjonis oli ka arutelul, kas on nii palju tekkinud neid, kes ei ole seda maksu maksnud? Ja teistpidi, kas piiri peal on kontroll väga korralik? See raskeveokimaks tehti tegelikult sellepärast, et saada välismaa autoomanike käest raha kätte. Kuidas piiri peal maksuamet kontrollib? Kas me kotime lihtsalt oma ettevõtjaid või oli seaduse mõte ikkagi see, et me saaks raha kätte välisvedajate käest? Meie anname oma kütuseaktsiisi eest makstes nagunii selle raha Eestist välja.

17:10 Dmitri Dmitrijev
Aitäh, hea kolleeg! Suur tänu väga hea küsimuse eest! Ma ei mäleta, kes kolleegidest komisjonis küsis enam-vähem samamoodi, mis toimub nende sõidukitega, mis kuuluvad välismaalastele. Ministeeriumilt tuli selline vastus, et nad tegelevad probleemidega paralleelselt. Hetkel nad pakuvad, et Maksu- ja Tolliametile antaks lähtuvalt sellest ringkonnakohtu otsusest kiiresti see õigus, et vähemalt saaks registrites andmeid korrigeerida, aga paralleelselt tegeldakse selle küsimusega, kuidas tõhustada nendelt, ütleme, välisraskeveokitelt maksu korjamist. See tõesti komisjonis tõstatati ja see on praegu probleem.

17:11 Esimees Eiki Nestor
Andres Herkel, palun!

17:11 Andres Herkel
Aitäh, härra esimees! Austatud ettekandja! Mind huvitab tööandjate keskliidu hinnang ja arvamus. Muidugi, me kõik toetame seda, et maksude kogumine oleks tõhusam ja kõik neid maksaksid, aga see hinnang, et halduskoormus märkimisväärselt kasvab ja andmekvaliteet ei parane, on siin must valgel olemas. Samas lükkab seletuskiri selle nagu ümber. Komisjon on asunud teistsugusele seisukohale. Aga kas teil õnnestus tööandjaid veenda või nad jäid eriarvamusele? Kas ka teistelt ettevõtjate organisatsioonidelt on selle kohta arvamust küsitud? Halduskoormuse suurenemine on ikkagi miski, millest me peaksime võimaluse korral hoiduma.

17:12 Dmitri Dmitrijev
Aitäh sisulise küsimuse eest! Sama teema vastu tundsid huvi ka komisjoni liikmed. Õnneks oli kohal Statistikaameti esindaja, kes selgitas, et esiteks on andmeid vaja loomulikult statistika koostamiseks. Saadud statistikat kasutatakse mitmel otstarbel, näiteks palgalõhe arvutamisel, transpordi planeerimisel ja tööturumeetmete väljatöötamisel. Nende arvutuste põhjal võib öelda, et halduskoormus eelnõu tõttu ei vähene ega suurene, vaid pigem teiseneb. Andmeid ei tule täiendada perioodiliselt, vaid ainult töösuhte alustamise ja lõpetamise ning andmete muutumise korral. Kasutusele võetakse nn eeltäidetud vormid, mis lihtsustab protsessi. Seni on neid andmeid umbes kolmandikult Eesti ettevõtetelt nii või naa iga aasta küsitud. Lisaks ütles ta, et tulevikus kavatsetakse rahva ja eluruumide loendus teha iga aasta ja töötamise andmeid soovitakse koguda pigem registripõhiselt. Sellest tulenevalt täiendavat andmete esitamise kohustust ettevõtjatel tulevikus ei teki. Lähtudes sellest informatsioonist tegi komisjon oma järelduse.

17:13 Esimees Eiki Nestor
Aivar Sõerd, palun!

17:13 Aivar Sõerd
Tulenevalt kolleeg Aivar Koka küsimusest ütlen, et mina olingi rahanduskomisjonis see, kes mainis seda, et prioriteet võiks olla ikkagi, et välismaalastelt, kes siit läbi sõidavad, see maks kokku koguda, mitte tegeleda erilise intensiivsusega kodumaiste ettevõtjatega. Te ütlesite, et probleemiga tegeletakse, võib-olla moodustatakse veel mingeid komisjone ja võib-olla kunagi tullakse ka nende välismaalaste juurde. Aga kas ikkagi ei oleks mõistlik praegu lugemine katkestada ja anda Rahandusministeeriumile tähtaeg? Las nad esitavad ettepanekud, kuidas välismaalastelt maks kokku koguda, ja siis saab selle

probleemistiku ära lahendada praeguse eelnõu raames. Kui me jätame selle kõrvale, siis me jääme väga pikaks ajaks ootama, millal ministeerium oma lahendustega kunagi Riigikokku jõuab.

17:15 Dmitri Dmitrijev
Aitäh, hea kolleeg! Täpselt sama poleemika tekkis meil tõesti komisjonis. Tookord oli tõesti küsimärk, miks me ei saa kõiki küsimusi korraga lahendada. Aga samas mainis ministeeriumi esindaja, et meil tasuks kiireloomulist probleemi lahendada kiiremas korras, mis puudutab sedasama Tallinna Ringkonnakohtu otsust, millest ma olen ka enne rääkinud, seda, mis toimub välismaalaste raskeveokitega. Sellele situatsioonile leitakse lahendus siis, kui tuleb raskeveokimaksu seaduse muutmine, nii nagu lubas ka ministeeriumi esindaja.

17:16 Esimees Eiki Nestor
Aivar Kokk, palun!

17:16 Aivar Kokk
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Hakkame sellest kehtivast raskeveokimaksust peale. Tegelikult peab Maanteeamet sellega tegelema. Kui see seadus vastu võeti, siis enne seda oli ametil täpselt teada, mida ta tegema peab. Ka siit saalist ja komisjonidest tuli Maanteeametile mõtteid, kus ja kuidas peaks midagi tegema, et pärast ei tekiks riigieelarvele koormust selle korralduse elluviimise tõttu. Aga küsimus on selline: kui palju neid probleeme on, mille pärast me praegu seda seadust muudame? Kas kohalikke ettevõtjaid, kes ei ole oma raskeveokeid registrisse kandnud ja kuskil jääb mingi raha saamata, on protsentuaalselt väike või suur hulk, et me peame seda tegema? Teine küsimus on see, et enne kolmandat lugemist ma soovitan, et komisjon kutsuks Maanteeameti välja ja küsiks, kas nad ükskord hakkavad tööle ka või ei hakka või lihtsalt käiakse palga järel ...

17:17 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, Aivar Kokk!

17:17 Dmitri Dmitrijev
Aitäh, hea kolleeg! Täpsemaid andmeid mul kahjuks siin kohe öelda ei ole. Vajadusel võin paluda, et komisjoni ametnikud saadavad teile hiljem täpsustavad andmed.

17:17 Esimees Eiki Nestor
Nii, rohkem küsimusi ei ole. Aitäh ettekandjale! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 675 kohta on esitatud kolm muudatusettepanekut, kõik on komisjoni omad. Vaatame nad läbi: esimene, teine ja kolmas. Eelnõu 675 teine lugemine on lõpetatud.

---

14. 17:17 2018. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (695 SE) teine lugemine

17:17 Esimees Eiki Nestor
Järgnevalt Vabariigi Valitsuse algatatud 2018. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu 695 teine lugemine. Ettekandja rahanduskomisjoni esimees Mihhail Stalnuhhin, palun!

17:18 Mihhail Stalnuhhin
Härra esimees! Lugupeetud kolleegid! On muutunud juba tavaks, et iga aasta lõpus esitab Vabariigi Valitsus eelnõu, millega jaotab mingid riigieelarve vahendid ümber. Nii ka see aasta. Ümberjaotatav summa on 216 miljonit eurot, mis moodustab *ca* 2% selle aasta riigieelarvest.
Esimene lugemine toimus siin saalis 9. oktoobril. Rahandusminister tegi ettekande, oli arutelu. Peale seda pakuti, et 17. oktoobriks saab vajaduse korral esitada muudatusettepanekuid.
Muudatusettepanekuid Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega komisjonidelt ei laekunud. 18. oktoobril kogunes rahanduskomisjon. Arutelu ei olnud, tehti ainult menetluslikud otsused. Need on: teha Riigikogu juhatusele ettepanek läbi viia teine lugemine siin saalis 24. oktoobril ehk täna (see oli läbi hääletatud) ning teine lugemine lõpetada (poolt oli 4 komisjoni liiget, vastu 0 ja erapooletuks jäi 1). Selle

eelnõu kohta võib muudatusettepanekuid esitada ka teise ja kolmanda lugemise vahel. Arvestades, et need riigieelarvelised vahendid oleks vaja teistel eesmärkidel kuni aasta lõpuni ära kasutada, siis on veidi lühem muudatusettepanekute esitamise aeg ehk tähtaeg on 1. november kell 17.15. See otsus võeti vastu konsensuslikult. Aitäh!

17:20 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ettekandjale. Monika Haukanõmm, palun!

17:20 Monika Haukanõmm
Tänan, härra juhataja! Hea ettekandja! Jah, 2% ei ole väga suur summa, aga seda raha on siiski piisavalt. 261 miljonit, kui mulle õigesti meelde jäi, oli see summa, mis siis ridade vahel ümber tõstetakse. Minu küsimus on selline. Olen vaadanud, kuhu tõstetakse. Näiteks jäi mulle silma, et laste ja perede programmist, elatisabi eelarvest läheb 2,7 miljonit näiteks Sotsiaalkindlustusameti infosüsteemi SKAIS arendamiseks. Meil on ka järgmise aasta eelarve siin laual ja me teame juba, mis ridadel kipub raha üle jääma, ja ilmselt ei ole see esimene kord, kui nendel ridadel raha üle jääb. Kas on ka vaadatud, et järgmisel aastal võiks nendel ridadel olla väiksem summa? Sellisel juhul ei peaks neid ümbertõstmisi siin viimasel minutil tegema.

17:21 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh! Võib-olla ma ise eksisin. Ma nüüd ei tea, kas ma ütlesin 216 või 261, õige arv on siiski 216, see oli protokolli jaoks, eks ju. Mis puudutab lastetoetusi, siis see küsimus esitati ka esimesel lugemisel. Me rääkisime tollal sellest, et mõned toetused määratakse vastavalt laekunud taotlustele ja mõnikord võetakse aluseks reaalne eelmise aasta arv. Komisjonis me rääkisime, et nii tehakse peaaegu alati, aga mingi aasta võib juhtuda niiviisi, et taotlejate arv lihtsalt drastiliselt väheneb, nagu praegusel puhul. Seda raha järgmisesse aastasse jätta ei ole võimalik, kuna kasutamata jäänud raha ei jää sama artikli jaoks, vaid läheb reservi. Kui ühes kohas kuhjub selliseid asju, mida ei ole võimalik aasta lõpuks ära teha, siis teises kohas tõenäoliselt tekivad asjad, mida on siiski võimalik aasta lõpuks nende vabanenud vahendite abil lõpule viia. Mõned näited ma võin teile pärast tuua, kui huvi on, aga nii see toimub. Nii et niipalju kui ma ennast mäletan, alati on selles saalis võetud vastu jooksva aasta riigieelarve muudatusi, see on tõesti juba tava ja selles pole mitte midagi imelikku.

17:23 Esimees Eiki Nestor
Aivar Sõerd, palun!

17:23 Aivar Sõerd
Austatud eesistuja! Austatud ettekandja! Mul on üks küsimus, mida me komisjonis selle punkti juures ei arutanud. See küsimus tekkis alles eile, kui me arutasime 2019. aasta eelarvet, aga see puudutab 2018. aasta eelarvet. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi eelarve puhul selgus, et 2018. aastasse on teatud kuludest tehtud mingisugune reserv, mida tegelikult kasutatakse hoopis aastal 2019. Tekkis kahtlus, et lihtsalt osa järgmise aasta eelarvekulusid on eelarve tasakaalu joonistamise eesmärgil kirjutatud 2018. aasta eelarvesse. Ma kuulsin, et sama küsimus ühe teise summa kohta tekkis ka ühes teises komisjonis. Kas meil on ülevaade sellest, kui palju selliseid järgmise aasta eelarvekulusid on joonistatud tänavusse, 2018. aasta eelarvesse?

17:24 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh! Ei, seda mulle teada ei ole. Te olite ju komisjoni istungi lõpuni kohal, te kuulsite, millise repliigiga ma lõpetasin suhtlemise Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga. Mul on kavas esimesel võimalusel suhelda härra rahandusministriga just nimelt selle reservi teemal, sest see, kuidas oli sõnastatud kogu see reservi ilmumine … Jumal tänatud, et meil on salvestus, sest seda saab ilusasti tsiteerida. Nii et ma saan aru teie murest ja arvan, et see on üks neid küsimusi, mida on vaja selgitada. Sellega ma tegelen. Samas – no ma esitan praegu oma arvamuse – ma ei arva, et see info, mida me eile kuulsime, on sada protsenti adekvaatne, see on 50 : 50. Nii et ma loodan saada selles küsimuses selgust. Aga murest ma saan aru.

17:25 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

17:25 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! See tabel on varasemaga võrreldes suhteliselt raskesti arusaadav. On ainult sellised tühjad fraasid, tööjõu- ja majanduskulud jne. Mõni üksik asi on konkreetsemalt välja kirjutatud. Näiteks, talvise navigatsiooni pealt on õnnestunud kokku hoida 587 000. Soe talv ja see on täitsa mõistetav. Aga siin on ka üks teine number, et vanglast vabanenute sotsiaaltoetused on tõusnud 14 000 peale. Mis selle taga võiks olla? Kas on siis rohkem vanglast vabanenuid?

17:26 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh! Lugupeetud kolleeg! Ma tean, millest sa räägid, aga igaks juhuks kontrollime ära. Vaata palun, kas selle 14 000 ees seisab pluss või miinus? Ma lihtsalt täpsustasin. See on kokkuleppe asi, tabeli alguses on sellest juttu. Vabanevate isikute arv on iga aasta erinev, mõnikord on neid rohkem, mõnikord vähem. Neid toetusi, mis neile vanglast väljumisel makstakse, ei ole võimalik täpselt ära planeerida. Siit tulenevad need, ma ütleks, väga tagasihoidlikud muudatused.

17:27 Esimees Eiki Nestor
Aivar Kokk, palun!

17:27 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma ei tea, kas komisjonis oli sellest juttu, et kui mingile valdkonnale raha juurde anti, siis miks talle anti. Ma vaatan, et SKAIS1-le antakse 2,7 kopikatega miljonit juurde. Kas siin ei ole midagi kriminaalset? Minu arvates pidi SKAIS2 kaks aastat tagasi toimima hakkama, sinna pandi, ma võin küll eksida, kümneid miljoneid sisse ja SKAIS1 pidi mitte enam toimima. Nüüd on raha pandud SKAIS2 ja me renoveerime SKAIS1. Mida ikkagi riik on tellinud või kes see tellija on? Kas keegi saab aru, kuhu siis ikkagi tegelikult programmeerimisraha läheb? Kas SKAIS2 on seisma pandud ja tuleb SKAIS1 renoveerimine, kuigi selle kohta on väidetud, et seda ei ole võimalik korda teha? Ma lihtsalt mälu järgi taastan seda aega, kui ma paar aastat tagasi olin sotsiaalkomisjonis. Siis me küsisime seda kümneid kordi. Kas sellest oli teil komisjonis juttu või ei olnud?

17:28 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh! Ma püüan meelde tuletada. Tõenäoliselt me rääkisime sellest, kui vist rahandusminister oli komisjonis. Mul on meeles nii, et nädalat kolm tagasi me seda SKAIS1 ja SKAIS2 asja arutasime. Küsimus oli nende paralleeleksisteerimises. Niipalju, kui mul meeles on – ma loodan, et te saate aru, see ei ole praegu selle küsimuse teema, eks ju, muidu ma oleks need materjalid välja võtnud –, nende funktsioonid on mõnevõrra erinevad, SKAIS2 ei ole veel täies mahus töös ja infosüsteemi on nii või teisiti vaja, seepärast eksisteerib SKAIS1. Igal juhul ma omalt poolt ütleks, kuidas nüüd teile öeldagi, et ma olen oma pere kaudu üsna hästi kursis sellega, kuidas toimivad andmesüsteemid, kuidas neid töödeldakse ja mis nendega juhtub. Ja oh sa jumal, mida kõike nendega ei juhtu! Programmeerimismaailmas võib mõnikord absoluutselt ettearvamatuid asju juhtuda. Nii et kui juba minu mälu järgi on SKAIS1 ja SKAIS2 viimase kuu jooksul vähemalt kolmandat korda teemaks, siis tõenäoliselt see väärib seda, et küsida konkreetselt vastutavalt inimeselt, mis sellega edasi juhtub. Igatahes on siin kohal rahanduskomisjoni *staff*'i liige, me teeme sellel teemal ühe lühikese kirjaliku küsimuse ja siis ma saadan selle vastuse teile. Mina ise arvan, et tegemist on mingi tõrkega, mida on võimalik parandada sellega, et SKAIS elustatakse. Aga kontrollime.

17:30 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

17:30 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma tulen tagasi eelmise küsimuse juurde. Teatavasti on Riigikogust vabanenule ette nähtud umbes 21 000 eurot ja vanglast vabanenutele aasta peale kokku 14 000. Küsin enda harimise mõttes: kui palju siis üks vanglast vabanenu seda hüvitist saab. Meie saame 21 000, aga kui palju üks vang saab?

17:31 Mihhail Stalnuhhin
Aitäh! Ma pole isegi siit viimase 20 aasta jooksul kunagi vabanenud ja kohe kindlasti pole mitte keegi ei minu perest ega tuttavate hulgast vabanenud sealt kohast, mis teid huvitab. Me arutasime seda. Konkreetselt selle summa kohta – mulle tuleb nüüd meelde – küsiti ka ministri käest põgusalt, aga sellest, kui palju konkreetselt saadakse, meil juttu ei olnud. Huvitav, jah.

17:32 Esimees Eiki Nestor
Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Monika Haukanõmm, palun!

17:32 Monika Haukanõmm
Härra juhataja! Head Riigikogu liikmed! Siia pulti ajendas mind tulema arutelu just nimelt sellesama SKAIS-i teemadel, et ei jääks kõlama, justkui oleks tegemist pisikese teemaga või SKAIS1 ja SKAIS2 paralleeleksisteerimisega. Seda see kindlasti ei ole. Kuigi võib ju tekkida küsimus, miks ma selle eelnõu raames sellest räägin, sest otseselt ei ole see selle teema tüvikoht, tuletan meelde, et see on otseselt selle eelnõuga seotud.
Sotsiaalkaitse infosüsteem SKAIS on ju Eesti riigis väga oluline andmekogu, kust käib läbi umbes 28% riigieelarve kuludest. Seal tehakse igas kuus 710 0000 – 800 000 kannet umbes 700 000-le Eesti inimesele. Sealt käivad läbi pensionid, toetused, hüvitised, elatisabi, ohvriabi, samamoodi opereeritakse selle süsteemi kaudu erinevaid teenuseid. Lisaks teeb seesama SKAIS ju koostööd umbes 20 andmevahetuspartneriga. Seega on see üliloluline andmekogu ning töö- ja teenuskeskkond nii nendele inimestele, kes töötavad eri ametites, kui ka abivajajatele. Tuletan meelde, et see nn riigi e-eduloole kaasa aitav IT-arendus on saanud justkui meie häbiplekiks, millest me juba siin kuulsime. See on olnud negatiivse märgiga sõna juba pikemat aega. Sellega, millest me täna siin kuulsime, et 2,7 miljonit ühelt realt ja 20 000 teiselt realt, tegelikult reanimeeritakse ainult SKAIS1 ja seda selleks, et ta kuidagi elaks ja püsiks püsti, et ta jumala eest mingitel tipuhetkedel kokku ei kukuks, sest siis jääksid need inimesed, umbes 700 000 inimest, oma pensionist ilma.
Ja miks mina sellel teemal praegu sõna tulin võtma? SKAIS2 on arendatud alates 2011. aastast. Tõsi on see, et ta pidi valmima 2016. Täna me oleme 2018. aasta lõpus ja teame, et esialgne SKAIS2 arendus läks maksma umbes 9 miljonit eurot. Järjekordne hange on välja kuulutatud, see valmib 2022. aastaks ja läheb maksma umbes 10 miljonit eurot. Täna me räägime SKAIS1-st, mitte nendest summadest, mis ma praegu teile välja tõin. Me tegelikult ju ootame, et see SKAIS2 saaks valmis. Aga miks ma sellest räägin? See tulenebki sellest, et sellessamas riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõus on kaks kohta, millega jälle kaetakse SKAIS1 reanimeerimist. See raha võetakse laste ja perede programmist, täpsemalt elatisabifondist. Tegelikult me võiks ju seda raha kasutada nende laste ja perede aitamiseks, kes on tõelises hädas. Ja see ei ole veel kõik. Sotsiaalkindlustuse programmist me võtame samamoodi, nimelt represseeritute toetuse eelarvest läheb küll eelarve mõttes väike, aga märgiline summa, 20 000 eurot, taas SKAIS-i investeeringuteks Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele. Seega, järjekordsed 2,7 miljonit eurot SKAIS-i putitamiseks ja arendamiseks ning seda meie puudust kannatavate laste ja vanemate arvel. Tõesti tahaks küsida, et kaua võib.
Lõpetuseks. Ma loodan, et kunagi tuleb aeg, kui näiteks Riigikontroll teeb auditi ja uurib, kui palju meil SKAIS1 ja SKAIS2 arendamiseks aastatel 2011–2022 ehk 12 aasta jooksul raha kulus ja kas see kõik on ennast ka tegelikult ära tasunud. Iga sellise sammu puhul on mul tõesti tunne, et meie riigi probleem ei ole mitte selles, et meil on raha puudu, vaid meil on puudu oskustest juhtida protsesse ja projekte ning küsimus on pädevates inimestes ja otsustajates ehk tegelikult targas tellijas. Aitäh!

17:37 Esimees Eiki Nestor
Mihhail Stalnuhhin, palun!

17:37 Mihhail Stalnuhhin

Härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Veel viis minutit tagasi ma ei teadnud, et ma tulen siia pulti millestki rääkima, aga Monika pani mind mõtlema. Te kuulasite, mida räägiti näiteks sellelsamal SKAIS-i teemal. Ma ei tea, kas siin saalis on mõni diplomeeritud programmeerija, kes kujutab ette, mida praeguses elus tähendab programmeerimine ja see tehniline protsess. Ma arvan, et mitte kedagi sellist siin ei ole. Kuidas me saame sellest praegu rääkida kui millestki kuritahtlikust?
Teiselt poolt, kui ma lähen poodi, siis on mul kaasas nimekiri, sest meile, meestele, tavaliselt abikaasa kirjutab selle nimekirja valmis, et osta seda, seda ja seda. Sa tuled poodi, sul on täpne summa olemas, sa tead, mida sul on vaja osta, lähed leti juurde ja vaatad, et on hea päev, on sooduspakkumine või mõni asi on odavamaks läinud, aga mõnda asja ei ole üldse müügil, ja sul jääb raha üle. Monika, kui teie loogikat kasutada, siis nüüd peaks minema ja nõudma, et nad ei pakuks mulle tatrakruubi soodushinda, vaid ma tahan maksta isegi algsest hinnast rohkem. Küsimus on ju selles, et kui soovijad – kõik need, kes on taotlenud – on saanud peretoetuse kätte, siis ei ole võimalik samadel eesmärkidel seda raha edasi jaotada. Lihtsalt ei ole sellist võimalust.
Kolmas asi. Me võime rääkida erinevatest asjadest, me võime otsida mingit kuritegelikku tahet, nagu üle-eelmise eelnõu arutelul kolleeg Pevkur kogu aeg nimetas minu nime seoses Narva datšadega. Aitäh, Hanno, et sa selle teema tõstatasid, nüüd rahvas saab aru ... Teda siin ei ole, ma loodan, et ta vaatab telekast. Rahvas saab aru, kui tähtis see teema on. Aga kas on kunagi keegi avastanud, et tõesti on toimunud mingi kuritegu, ükskõik, kas ma räägin sellest, eelmisest, üle-eelmisest või üle-üle-eelmisest valitsusest? Kas on selliseid asju juhtunud? Kas saab niiviisi süüdistada, nagu teie seda oma kõnes tegite? Jah, mõnikord juhtub vigu, ei ole võimalik sajaprotsendilise täpsusega välja arvestada, kuidas me kulutame sellel või järgmisel aastal neid vahendeid, mis meil olemas on, aga see ei tähenda, et on tegutsetud kuritahtlikult.
Nii et need kolm põhjust tõid mind siia pulti. Ma arvan, et üsna huvitav arutelu tekkis sellise tavapärase asja arutamisel nagu jooksva riigieelarve muutmine. Aitäh!

17:40 Esimees Eiki Nestor

Lõpetan läbirääkimised. Eelnõu 695 kohta muudatusettepanekuid ei esitatud. Teine lugemine on lõpetatud. Komisjonid ja fraktsioonid võivad esitada muudatusettepanekuid, tähtaeg on 1. november kell 17.15.

---

15. 17:40 Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu (645 SE) teine lugemine

17:40 Esimees Eiki Nestor

Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu 645 teine lugemine. Komisjoni ettekandja on komisjoni esimees Rainer Vakra. Palun!

17:41 Rainer Vakra

Austatud Riigikogu esimees! Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 28. mail aastal 2018. Esimene lugemine toimus 12. septembril k.a ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrasime siin koos teiega 26. septembri 2018 kell 16. Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Keskkonnakomisjon esitab ühe muudatusettepaneku. Esimese ja teise lugemise vahelisel perioodil on keskkonnakomisjon eelnõu käsitlenud kahel korral: 9. ja 15. oktoobril 2018. Nimetatud komisjoni istungitel osalesid Keskkonnaministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad, kes andsid selgitusi komisjoni liikmete tõstatatud küsimuste kohta.
Vaatame siis täpsemalt, mis kahel komisjoni istungil toimus. Üks oli 9-ndal ja teine 15. kuupäeval, nagu ma ütlesin. Esimene kord oli meil Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist kohal energeetika asekantsler Ando Leppiman ja Keskkonnaministeeriumist keskkonnakorralduse osakonna nõunik Aire Rihe. Lisaks pean mainima, et pärast esimese lugemise lõpetamist 12. septembril – kuigi muudatusettepanekuid ei esitatud – kirjutasid meile nii Eesti Energia AS, Eestimaa Looduse Fond kui ka Keskkonnaõiguse Keskus. Esimesel istungil märkis Ando Leppiman Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist, et eelnõu mõjuhinnangu järgi võis CO_2 kvoodi hind tõusta kuni 16 euroni tonni kohta. Kuid juba praegu on see tõusnud umbes 20 euroni tonni kohta ning sellega analüüsi

koostamisel ei arvestatud. Samuti võeti aluseelduseks, et pikaajalises perspektiivis säilib korrelatsioon CO_2 kvoodi hinna ja elektri hinna vahel, kuid tegelikkuses on kiiresti tõusnud CO_2 kvoodi hind korrelatsiooni volatiilseks muutnud. Selleks, et riik saaks endale kuuluva ressursi pealt tulu teenida, oleks kindlam minna edasi õli hinnal põhineva ressursitasuga.
Ehk maakeeli öeldes, sellest programmist välja tulles tähendab see seda, et Aire Rihe tegi Keskkonnaministeeriumi nimel ettepaneku võtta päevakorrast välja kõik varem esitatud muudatusettepanekud ja jääda ainult ühe muudatuse juurde. Keskkonnatasude seaduse muutmise seaduse eelnõu § 1 muudetakse ja see sõnastatakse järgmiselt: "Keskkonnatasude seaduse § 9 lõike 3 punktis 7 asendatakse arv 6,39 arvuga 10." Seega jääb muutmise eelnõusse ainult põlevkivi kaevandamise õiguse tasu ülemmäära tõstmine. Lisaks oli komisjonis arutelu, miks just 10 eurot ja kas seda vahemikku on üldse tarvis. Aire Rihe selgitas ja täiendas, et vahemiku määramise kohustus tuleneb Riigikohtu lahendist ja see annab ettevõtjatele võimaluse prognoosida, mis vahemikus valitsus tegutseda saab. Kolleeg Meelis Mälberg küsis ka, kust on pärit varasem maksimummäär 6,39. Selgus, et see on omal ajal kroonidest ümberarvutatuna just selliseks kujunenud.
Teisel korral, kui komisjon kohtus, lepiti kokku eelmise istungi kokkuvõttes. Komisjonile saadeti vahepeal ka täiendav tabel, milles on toodud toornafta ja raske kütteõli keskmine maailmaturu hind ning sellele vastava põlevkivi kaevandamisõiguse tasumäär. Lisaks on meile selgituseks saadetud Riigikohtu lahend, milles on käsitletud nõuet sätestada Riigikogu seaduse tasandil vähemalt tasu ülem- ja alammäär ning seda, et tasu kujunemise täpsemad tingimused delegeeritakse Vabariigi Valitsusele. Pikalt arutleti selle üle, millele vastab see tasu ülemmäär 10 eurot. See tuleb maailmaturu hinnast. Ma usun, et headele kolleegidele ütleb rohkem nafta hind kui 1%-lise väävlisisaldusega raske kütteõli keskmine maailmaturu hind, mis on koteeritud Rotterdamis. Maksimum oleks ligemale 120 dollarit barrel, millele vastaks ka maksimaalne ressursitasu, st 10 eurot tonni kohta.
Võtan veel kord lühidalt kokku selle, mida keskkonnakomisjon lõpuks otsustas. Otsustati esitada eelnõu 645 kohta komisjoni muudatusettepanek jätta §-st 1 välja punktid 2–8. Loen selle veel ette, et kõik ühtemoodi aru saaksid: "Väljajäetavad punktid muudaksid põlevkivi kaevandamisõiguse tasu arvestamise põhimõtteid ja seoksid põlevkivi ressursitasu sellest valmistatavate toodete (põlevkiviõli, elekter) turuhinnaga. Komisjon otsustas, et jätkata tuleks õli hinnal põhineva ressursitasuga, nagu see kehtib ka praegu. Mitmest tootest lähtuvast tasustamisest loobumise tingib see, et kui erineva tasustamise mudeli väljatöötamise ajal näitasid prognoosid stabiilsetes turutingimustes riigitulu maksimeerimist, siis CO_2 hinna volatiilsus alates selle aasta esimesest poolest ning prognoositav jätkumine muudab riigitulu mõttes erineva hinnastamise vähem otstarbekaks. Samas otsustati jätta põlevkivi kaevandamisõiguse tasu ülemmääraks eelnõukohane 10 eurot tonni eest, sest nafta hinna kõrgemate tasemete korral on vajalik kõrgema ülemmäära rakendamine, kui see on kehtivas seaduses." Keskkonnakomisjon toetas seda otsust konsensuslikult, ühehäälselt. Ühtlasi tegime ettepaneku, et kui siin teine lugemine täna lõpetatakse, võtta eelnõu Riigikogu päevakorda kolmandale lugemisele. Ka see otsus tehti konsensuslikult. Aitäh!

17:47 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ettekandjale. Aivar Kokk, palun!

17:47 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea ettekandja! Küsin selle 10 eurot tonni eest jutu juurde, et kui peaks juhtuma, et aasta pärast on naftabarreli hind üle 120 dollari, kas siis tullakse selle seaduseelnõuga uuesti siia laua taha. Või on see kokku lepitud, et sõltumata sellest, kui kõrgele nafta hind tõuseb, üle 10 euro tonni eest ei küsita?

17:48 Rainer Vakra
Aitäh! Ma arvan, et kui see juhtub järgmisel aastal ja peale 3. märtsi, siis see on uue Riigikogu otsustada. Tõepoolest, nagu ma ütlesin, tulenevalt Eesti kohtupraktikast tuleb see vahemik praegu valitsusele anda ja maksimumpiiriks on pandud 10 eurot. Ükski prognoos ei näita, et see võiks lähiaastatel nii kõrgele tõusta, aga seesama küsimus oli ka komisjonis. Vastus on hästi lihtne: kui see peaks juhtuma, mis tegelikult tähendab ka maailmamajanduses väga drastilisi ja väga olulisi muudatusi, siis peab Riigikogu tõepoolest kokku tulema ja selle vahemiku uuesti määrama.

17:48 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

17:48 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Kõik on tore, aga seleta nüüd maakeeles ära, mis tegelikult juhtus – miks jäi ülikonnast ainult nööp järele? Enne oli kogu selle teksti pikkus koos seletuskirjaga 14 lehekülge ja nüüd on alles jäänud kaks lehekülge. Tegelikult on ju kõik välja roogitud peale selle, et selle keskkonnatasu ülemmäär on 10 eurot. Kõik muu on läinud. Miks selline äkiline rookimine?

17:49 Rainer Vakra
Aitäh! Kõik see tuleneski sellest, et esialgne keskkonnakomisjoni jõudnud kava nägi ette, et elektri hind hakkab sõltuma põhimõtteliselt Nord Pooli turuhinnast ja põlevkiviõli Rotterdami turuhinnast, st 1%-lise väävlisisaldusega raske kütteõli keskmisest maailmaturu hinnast, nagu ma ütlesin. Aga arutelud komisjonis, nagu ma ka ütlesin, päädisid tõepoolest selle teadmisega, mida korduvalt kinnitas Ando Leppiman Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist: viimase aja CO_2 kvoodi hinna kõikumine on selle turu lihtsalt Eesti riigi kui omaniku seisukohalt ebastabiilseks muutnud. Mõistlikum on jätkata nii, nagu me tegelikult oleme siiamaani teinud, selleks et Eesti riik saaks oma põlevkivi eest väärilise tasu.

17:50 Esimees Eiki Nestor
Raivo Põldaru, palun!

17:50 Raivo Põldaru
Aitäh, härra esimees! Hea Rainer! Kas ei tulnud komisjonis mõttesse ka see, kui te rääkisite seal kohtulahendist, et kohus nagu sekkub seadusandja töösse, tahab meile ettekirjutusi teha, kuidas peaks toimima?

17:50 Rainer Vakra
Aitäh, hea Raivo! Jah, meil oli see küsimus arutluse all. Kui me teeme astmed ehk selle redeli, mis algab 0,275 euroga tonni eest – see on tasu, mis laekub omavalitsustele siis, kui toornafta maailmaturu hind on umbes 40 dollarit barreli eest –, mis siis saab? Miks ei võiks see redel n-ö lõpmatusse minna? Me tõepoolest täpsustasime seda mitu korda. Keskkonnaministeerium kinnitas korduvalt, et meil on kohtulahendid, mille põhjal peab Vabariigi Valitsusele andma ette teatud vahemiku. Erasektoril peab olema kindlus, et Vabariigi Valitsus ei saa näiteks üle kuu aja kokku tulla ja ressursitasu kordades tõsta või seda valemit muuta. See on see põhjus, miks lõppkokkuvõttes tuleb see number siia sisse kirjutada. Tegelikult on see numbrimuutus, selle astmestiku kõrgeima astme panek selle seaduseelnõu ainukene mõte ja sisu ning põhjus, miks ma siin täna üldse seisan.

17:51 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

17:51 Peeter Ernits
Hea juhataja ja ettekandja! Esimest korda kõlas nüüd siin saalis sõna "redel". Aga ma küsin, kas te komisjonis rääkisite nendest redelitest ja määrusest nr 75 aastast 2016, mis oli tegelikult algselt kogu selle eelnõu sisu.

17:52 Rainer Vakra
Aitäh! See redel on mul ka täna kaasas, see on siin laua peal. Loomulikult, me leppisime juba eelmise istungjärgu lõpus – eelnõu jõudis esimest korda Vabariigi Valitsuselt siia Riigikokku 28. mail – selles kokku, et keskkonnakomisjon menetleb seda siis, kui me näeme Vabariigi Valitsuse määruse mustandit. Ja see määruse mustand on ka olemas. Keskkonnakomisjoni liikmed teavad seda. Ma usun, et kui sellega soovivad tutvuda ka teised Riigikogu liikmed, siis see võimalus on olemas. See oli kindlasti lähtepunkt, et seda eelnõu üldse edasi arutada.

17:52 Esimees Eiki Nestor
Aivar Kokk, palun!

17:52 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma vaatan, et seaduse algusajaks, paranduste kehtima hakkamise ajaks on pandud 1. jaanuar, kui teine ja kolmas lugemine peaksid ka Riigikogus õnnestuma. Kas kuu või poolteist kuud on piisav aeg, et ettevõtjad saaksid arvestada sellega, et tonni hind võib minna 6,7 eurolt 10 eurole?

17:53 Rainer Vakra
Aitäh! Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning ka Rahandusministeeriumi esindajad, kellega me oleme sel teemal kohtunud, on kinnitanud, et see on ettevõtjatega läbi räägitud. Ja mis on kõige olulisem – ka Eesti Energia kirjast loeme välja, et nad tegelikult tunnustavad seda eelnõu ja soovivad, et praegune mudel jätkuks. Ma usun, et see, et me paneme selle viimase redeliastme kõrgemale, ei muuda nende igapäevatööd. Nagu ma ütlesin, ükski prognoos ei näita, et see võiks üldse juhtuda.

17:54 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

17:54 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Te nimetasite, et komisjon sai ka kirja vähemalt kolmelt organisatsioonilt. Need olid Eestimaa Looduse Fond, Eesti Energia ja veel keegi kolmas …

17:54 Rainer Vakra
Keskkonnaõiguse Keskus.

17:54 Krista Aru
Kas nendes kirjades olid mingid radikaalselt teistsugused ettepanekud või õigemini, mida need kirjad sisaldasid?

17:54 Rainer Vakra
Aitäh! Kõik need kolm kirja me saime peale esimest lugemist. Võib öelda, et nad kõik pidasid vajalikuks öelda, et samal kujul ei ole põhjust eelnõuga jätkata. Sellest tuleneb ka vastus Peeter Ernitsa küsimusele. Ta tõepoolest ütles väga õigesti, et kui varem oli eelnõus kaheksa punkti, mis olid lahti kirjutatud vaata et 14 lehel, siis tänaseks on järele jäänud ainult üks punkt. Komisjonis oli väga kaua ja väga pikk arutelu, kas meie siin Riigikogus peaksime üldse sellise kosmeetilise muudatuse pärast seadust muutma – number 6,39 tahetakse muuta 10-ks – ning sellepärast üldse teise ja kolmanda lugemise tegema. Kas ei oleks paslikum see seaduseelnõu tagasi võtta või n-ö ära lõpetada? Siin ilmnes väga mitmeid juriidilisi meelsusi, kuidas saaks seda ära lõpetada, maakeeli, selle seaduseelnõu tagasi võtta.
Lõppkokkuvõttes leidsid ministeeriumite esindajad ja komisjon, et parem karta kui kahetseda. Eesti põlevkivi on meie suurim väärtus. Kui peaks ikkagi juhtuma ime ja nafta maailmaturu hind hakkaks tõusma, siis me saaks ka Eesti põlevkivi eest vastavat ressursitasu. Seetõttu me tegelikult seda ühte numbrit siin muudamegi ning oleme selle üle mitmeid tunde vaielnud ja arutlenud.

17:55 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, Rainer Vakra! Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Peeter Ernits, palun!

17:56 Peeter Ernits
Hea juhataja ja kolleegid! Üllatavalt palju on teid siin. Kaks eelnõu ja kaks lugemist. Üks on selline priske, 14 lehekülge, teine on kaks lehekülge – midagi dramaatilist on siin toimunud. Hea kolleeg Rainer Vakra midagi nagu rääkis, aga ta ei rääkinud tegelikult nendest allhoovustest.
Hakkame peale. Kõigepealt, kui te esimest lugemist mäletate, siis oli siin minu asemel puldis Siim Kiisler. Ma küsisin, miks see eelnõu on nii kiireloomuline, et pole koostatud ei väljatöötamiskavatsust,

mõjude analüüsi ega kontseptsiooni. Samas ütles minister üllatuslikult, et seda eelnõu on valitsuses juba üle aasta arutatud. Seega, kaks asja kokku: kiireloomuline, mistõttu pole vaja väljatöötamiskavatsust, analüüse jne, aga valitsus marineerib ja arutab aasta otsa.
Tulemus on täna näha. Kui hakatakse peale millegagi, mille kohta ei ole analüüsi ega väljatöötamiskavatsust, siis lähebki tegelikult nii, et keha lõigatakse ära ja müts jääb alles või pintsak lõigatakse ära ja nööp jääb alles. Tõesti, põlevkivitasu tõstetakse 10 eurole tonni eest. Ainult see on jäänudki, aga kõik need konstruktsioonid, millest pikalt räägiti alles hiljuti, eelnõu esimesel lugemisel, on kadunud. Ja eelmisel lugemisel ma küsisin ministrilt selle kohta ja ta hakkas rääkima redelist. Jutt ei ole muidugi mitte ehitusmehest, sellest, kuidas Siim Kiisler rääkis, kuidas ta redelit kasutab. Tsiteerin: "Arutelud, vaidlused on pigem olnud selle ümber, milline peaks elektri tootmise puhul see redel olema, kust see redel elektri tootmise puhul peaks pihta hakkama: kui madal või kõrge see peaks olema, juhul kui elektri hind on madal." Ja edasi ütleb ta, et lõpliku täpse redeli, kui Riigikogu annab seadusega piirid ette, paneb paika Vabariigi Valitsuse määrus.
Nüüd jõuame selle määruse nr 75 juurde, mis on aastast 2016. Seal ongi need tabelid, mida kolleeg Vakra siin natuke liputas. Mina ei ole seda näinud, aga ma nägin seda esimesel lugemisel keskkonnaministri käes. Ja tekib küsimus, mis siis tegelikult toimus. Ma arvan, et toimus see, et valitsuskoalitsioonis tahtis üks pool ühte redelit oma näo järgi teha. Ja need olid meie kolleegid sotsiaaldemokraadid. Kaks koalitsioonipartnerit, Isamaaliit ja Keskerakond, ei tahtnud aga sellist sotside redelit näha. Me rääkisime riiklikult tähtsa küsimusena põlevkivienergeetika lõpetamisest, siin toimus selline naljakas lobiüritus. Ja ma viitasin seal ka sellele, millest ma praegu siin räägin. Jutt oli sellest, kuidas muuta põlevkiviõli, õigemini, põlevkivist elektri pruulimine kallimaks ja n-ö taastuvenergia poole kaldu. Nii palju kui mina olen aru saanud, siis selle kiireloomulise eelnõu puhul käiski see vaidlus aasta otsa, selline juntimine ja võitlus valitsuses.
Palun veel mõni minut!

18:00 Esimees Eiki Nestor
Kolm minutit lisaaega.

18:00 Peeter Ernits
Käiski võitlus selle üle, mida edasi teha, kas anda sotsidele järele. Muuseas, taastuvenergia koja endine juht on vahepeal valitsusliikmeks saanud. Ma olen huviga jälginud, mis siis juhtub selle eelnõuga, kui tuntud ja tunnustatud lobist on ise valitsusse saanud. Ma arvan, et lahendus ongi see: otsustati lihtsalt kogu sisu välja rookida, et ei tekiks suuremaid jamasid. Otsustati jätta alles nööp ja ülikond välja rookida või, kui soovite, jätta pea ja keha likvideerida.
Ma arvan, et see ongi selle asja sisu, millest võib-olla kolleeg Vakra siin targu pikalt ei rääkinud. Need redelid on selle asja märksõnad. Määrusest nr 75 aastast 2016 nii palju, et kui me oleks selle eelnõu heaks kiitnud, siis me oleks tegelikult andnud blankoveksli paberil, millele on igaüks alla kirjutanud, et ta on nõus. Pärast oleks valitsus sinna midagi muud kirjutanud, vastavalt vajadusele mingid redelid joonistanud. Nii et aitäh tähelepanu eest! Ja minu lugupidamine koalitsioonis olevale Isamaale ja Keskerakonnale, kes on ilmselt selle rookimise taga. Aitäh!

18:02 Esimees Eiki Nestor
Rainer Vakra, palun!

18:02 Rainer Vakra
Head kolleegid! Võtan sõna protokolli huvides, et igal juhul jääks ajalukku õiged faktid. Eelkõneleja eksitas teid vahepeal oma informatsiooniga võib-olla hilise õhtutunni tõttu või mingil muul põhjusel. Kui me räägime sellest 10 eurost tonni kohta, siis me tegelikult ei tõsta seda, vaid muudame põhimõtteliselt vahemikku. Härra Ernits, te annate jätkuvalt välja blankoveksli Vabariigi Valitsuse määruse tarbeks. Valitsus peab siis selles vahemikus selle redeli tegema. Lihtsalt keskkonnakomisjonil oli selline kokkulepe Vabariigi Valitsusega, et enne selle menetlemist me soovisime ka seda määrust näha. Muuseas, selliseid õigusnormilisi seaduseid, millega me anname lõppkokkuvõttes valitsusele sellise otsustusõiguse, on rohkem. Tegelikult ei ole see midagi erilist ega uut. Ma rõhutan, et varem oli siin eelnõus tõepoolest kaks redelit: üks eraldi elektrile ja teine õlitootmisele. Selleks, et lõppkokkuvõttes saaks Eesti riik a) põlevkivist rohkem tulu ja b) suunata rohkem põlevkivi

keemiatööstusesse ja nutikamatesse lahendustesse ahjus põletamise asemel, mis on sama oluline, on aga mõistlik omada ühte redelit. Kui oleks kaks eraldi redelit, siis see tähendaks seda, et me ei prooviks põlevkivist majanduslikus mõttes, ettevõtjatena maksimumi võtta.
Kui me selle n-ö kuriteo juba teeme, põlevkivi sealt maa seest kaevandame, siis oleks paslik ja mõistlik seda väärindada maksimumi lähedaselt, et nii ettevõtjad kui Eesti riik saaks sellest võimalikult palju kasu. Seetõttu on mõistlik seda teha ühest redelist lähtuvalt. Ei ole tähtis, mis sellest põlevkivist hiljem saab: keskkonnale tehtav kahju on sama. Seetõttu on mõistlik omada ka ühte ressursitasu. Nii lihtne see ongi. Aitäh!

18:04 Esimees Eiki Nestor
Sulgen läbirääkimised. Eelnõu 645 kohta on esitatud üks muudatusettepanek juhtivkomisjonilt. Selle suhtes kellelgi seisukohta pole. Eelnõu 645 teine lugemine on lõpetatud.

---

16. 18:05 Looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (676 SE) teine lugemine

18:05 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu 676 teine lugemine. Ettekandja keskkonnakomisjoni nimel on keskkonnakomisjoni liige Urve Palo. Palun!

18:05 Urve Palo
Tere õhtust, lugupeetud esimees! Head kolleegid! Looduskaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu 676 algatas Vabariigi Valitsus 22. augustil k.a. Looduskaitseseaduse muutmisega soovitakse luua uus rahvuspark – Alutaguse rahvuspark – Ida-Eesti tüüpiliste ja haruldaste soo-, metsa- ja rannikumaastike ning pärandkultuuri kaitseks. Loodav rahvuspark paikneb Ida-Viru maakonnas ning see luuakse olemasolevate kaitsealade baasil, st uut piirkonda, uut maa-ala kaitse alla ei võeta. Kavandatava rahvuspargi pindala on 43 568 hektarit.
Eelnõu esimene lugemine lõpetati 26. septembril 2018 ning muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 10. oktoober 2018 kell 16. Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega komisjonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Eelnõu esimese ja teise lugemise vahelisel perioodil käsitleti eelnõu ühel komisjoni istungil, s.o 15. oktoobril k.a. Huvirühmade ja kohalike omavalitsuste arvamus eelnõu kohta on olnud toetav – see selgitati välja arutelude käigus eelnõu ettevalmistamisel.
Keskkonnakomisjon otsustas oma 15. oktoobri istungil esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda tänaseks, s.o 24. oktoobriks 2018. aastal, ja teha ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada. Tänan!

18:07 Esimees Eiki Nestor
Küsimused ettekandjale. Aivar Kokk, palun!

18:07 Aivar Kokk
Hea juhataja! Hea ettekandja! Kuhu see uus kaitseala planeeritakse, kas riigimaale või omavalitsuse maale? Või on seal ka eramaad?

18:07 Urve Palo
Seal on ühte ja teist, aga eramaad on väga vähe. Ma kohe otsin selle õige koha välja, et ma ei eksiks. Seal on suures osas omanikud Alutaguse, Lüganuse, Toila ja Jõhvi vald. Alutaguse valda jääb moodustatavast rahvuspargist 88%. Toila vald oli rahvuspargi moodustamisega nõus juba varem. Teised ei ole oma ettepanekuid saatnud, nad on selle vaikivalt heaks kiitnud.

18:08 Esimees Eiki Nestor
Aivar Kokk, palun!

18:08 Aivar Kokk

Sa väitsid, et seal on ka eramaad. Kas eraomanikud on siis kõik olnud nõus sellega, et nende maadele tuleb nüüd kaitseala? See muudab nende maade kasutamistingimusi päris palju.

18:08 Urve Palo
Selles ongi asi, et väidetavalt ei muuda. Vastupidi, kogu see maa-ala, mis jääb selle rahvuspargi territooriumi alla, on juba praegu kaitse all, sh ka see väike osa eramaid. Rahvuspargi moodustamisega uusi kitsendusi ei lisandu. Pigem on see abiks piirkonna paremal turundamisel, turistide kutsumisel, sh kogu piirkonna teedevõrgustiku paremal planeerimisel. See tähendab sellist majanduslikku poolt, näiteks on lihtsam üritusi organiseerida, lube saada jne. Vähemalt sellisel moel on seda esitatud. Nii et uusi kitsendusi ei tule selle rahvuspargi moodustamisega. Seetõttu ei ole ka teada, et oleks vastuseisu. Vähemalt kirjalikult pole keegi teada andnud, et ta oleks selle looduspargi moodustamise vastu. Minule teadaolevalt on seisukohad olnud pigem pooldavad.

18:09 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, Urve Palo! Riigikogu liikmetel rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 676 kohta muudatusettepanekuid ei esitatud. Eelnõu teine lugemine on lõpetatud.

---

17. 18:10 Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (714 SE) esimene lugemine

18:10 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 714 esimene lugemine. Algataja ettekandja maaeluminister Tarmo Tamm, palun!

18:10 Maaeluminister Tarmo Tamm
Austatud Riigikogu esimees! Head Riigikogu liikmed! Teie ees on seaduseelnõu 714. Esimesel lugemisel olev Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu on peaasjalikult välja töötatud vajadusest ajakohastada seadust tulenevalt Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika toetusperioodil 2014–2020 kehtivates Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustes tehtud muudatustest (n-ö lihtsustamisest). Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse, lühendatult ELÜPS-i esimese ja ühtlasi ka peamise muudatuse aluseks on 2017. aasta 13. detsembril vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus 2017/2393 ehk *omnibus*-määrus, millega muudetakse viit Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika alusmäärust.
Seaduse eesmärk on kasutada Euroopa Liidu õigusega liikmesriigile antud valikuvabadust lihtsustada otsetoetuste, aga sellega kaasnevalt ka "Eesti maaelu arengukava 2014–2020" asjakohaste toetuste saamiseks toetuse taotlejale esitatavaid nõudeid ning vähendada selle kaudu isikute halduskoormust, mis on tingitud lisaandmete esitamise vajadusest seoses aktiivseks põllumajandustootjaks olemise tõendamisega, ja PRIA töökoormust seoses asjaomaste nõuete kontrollimisega. Kuni 2018. aastani pidid liikmesriigid hoiduma otsetoetuste andmisest teatud tegevusaladel tegutsevatele isikutele, välja arvatud juhul, kui need isikud tõendavad, et põllumajandusliku tegevuse osa kogu nende majandustegevusest ei ole vähetähtis. Nendeks tegevusaladeks on lennujaamade, veerajatiste, alaliste spordiväljakute või puhkealade haldamine, raudtee- või kinnisvarateenuste osutamine või üksnes metsamajandamisega tegelemine.
Kui välja arvata esimene aasta (2015), kui kontrolliti aktiivseks põllumajandustootjaks olemise nõudele vastavust, siis sisuliselt on välistavasse loetellu kuuluvatel tegevusaladel tegutsevate taotlejate täiendav kontrollimine aktiivseks põllumajandustootjaks olemise kindlakstegemiseks aastatel 2015–2017 näidanud, et valdavalt on ka nendel tegevusaladel tegutsevad taotlejad ikkagi käsitatavad aktiivsete põllumajandustootjatena. See tähendab, et kui selle nõude eesmärk oli suunata toetused reaalselt põllumajandusega tegelevatele isikutele ja välistada toetuste andmine põllumajandusega vähesel määral tegelevatele isikutele, siis tegelikkuses ei ole Eestis selle nõude rakendamise tulemusena olnud võimalik välistada taotlejaid, kelle majandustegevusest moodustab põllumajanduslik tegevus vaid

väikese osa ja kes ei kuulu seega toetuse sihtrühma.
Võib öelda, et Eesti puhul on realiseerunud *omnibus*-määruse preambulis kirjeldatud olukord, kus taotlejate aktiivseks põllumajandustootjaks olemise nõudele vastavuse kindlakstegemiseks tehtud lisakontrolliks vajalik töö hulk on ületanud kasu, mida sellise nõude ja kontrolli kehtestamisel esialgu silmas peeti. Seega on Eesti otsustanud lõpetada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse nr 1307 /2013 artikli 9 lõike 2 kohaldamise ehk aktiivse põllumajandustootja mõistele vastavuse kontrollimise alates 2019. aastast. Sellest otsusest teavitati Euroopa Komisjoni 2018. aasta 1. augustil.
Seaduse teise muudatusena tunnistatakse kehtetuks säte, mille kohaselt avaldab PRIA vajaduse korral teabe püsirohumaa pindala säilitamiseks vajalike abinõude rakendamise kohta ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded. Püsirohumaa pindala säilitamiseks vajalike abinõude rakendamise täpsem kord ja nende rakendamise korral toetuse taotlejale esitatavad lisanõuded on üksikasjalikumalt reguleeritud maaeluministri määruses nr 32. Ühtse pindalatoetuse ning kliima- ja keskkonnatoetuse taotlejal on selle määruse kohaselt kohustus säilitada püsirohumaa pindala ulatuses, mis on võrdne taotluse esitamise aastale eelnenud kalendriaastal taotlusele märgitud püsirohumaa pindalaga.
PRIA peab riigi tasandil arvestust püsirohumaa säilitamise kohustuse üle. Kui selgub, et Eesti riigi tasandil on püsirohumaa säilitamiseks ettenähtud suhtarv lubatud piirmäärast suuremaks osutunud ehk püsirohumaa pindala suhtarv kogu põllumajandusmaa pindalasse on vähenenud üle 5%, tekib taotlejatel kohustus püsirohumaa tagasi rajada. PRIA teavitab isikuid, kellel on püsirohumaa säilitamise kohustus, püsirohumaa pindala säilitamiseks vajalike abinõude rakendamisest.
Püsirohumaa tagasirajamise rakendumisel annab PRIA peadirektor maaeluministri määruse nr 32 kohaselt selle olukorra esinemise alguse ja lõpu kohta (kui püsirohumaa säilitamise suhtarv on uuesti liikunud lubatud piiridesse ehk vähenenud alla 5%) käskkirja, mis tehakse teatavaks ja avalikustatakse viivitamata PRIA veebilehel ning lisaks ka ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded. Praktikas aga puudub vajadus avaldada teavet püsirohumaa pindala säilitamiseks vajalike abinõude rakendamise kohta ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded, sest taotlejate teavitamine nii individuaalselt kui ka PRIA veebilehe kaudu on sellest tõhusam. Samuti on taotlejatel ja muudel asjast huvitatud isikutel välja kujunenud harjumus kasutada toetustega seotud teabe saamiseks peamiselt PRIA veebilehte ning Ametlikest Teadaannetest ei osata sellist teavet otsida.
Taotlejate teavitamine nii individuaalselt kui ka PRIA veebilehe kaudu tagab selle, et oluline teave jõuab sihtrühmani. Samuti on PRIA veebileht piisavalt usaldusväärne allikas ning teavet ajakohastatakse seal väga kiiresti, mistõttu ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded avaldamise kohustus ei täida oma eesmärki ega ole otstarbekas. Seetõttu loobutakse teabe avaldamisest püsirohumaa pindala säilitamiseks vajalike abinõude rakendamise kohta ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.
Kolmanda muudatusena parandatakse viga, mis on tekkinud seaduse nõustamis- ja koolitusteenuse ning muu teadmussiirde ja teavituse osutaja valimist reguleerivasse paragrahvi. Nimelt muudeti 2017. aasta 1. juulil riigihangete seaduse muutmise käigus ka ELÜPS-i nimetatud paragrahvi, millega piirati ekslikult hankemenetluse ulatust. Seega pole tegemist sisulise muudatusega, vaid 2016. aasta 9. novembril vastu võetud ELÜPS-i sama sätte sisu taastamisega.
Seaduse jõustumine on eelnõu kohaselt ette nähtud 2019. aasta 1. jaanuaril. Jõustumisaeg on määratud lähtudes sellest, et isikutele jääks piisavalt aega tutvuda seaduses tehtavate muudatustega ja teha asjakohaseid ettevalmistusi ning seaduse rakendusaktide väljatöötamiseks jääks piisavalt aega.
Soovin jõudu eelnõu arutamisel! Aitäh!

18:18 Esimees Eiki Nestor

Küsimused algatajale. Peeter Ernits, palun!

18:19 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Meeldiv oli lugeda, aga anna väike ülevaade. Euroopa Liit annab meile nagu valikuvabadust, mis on suht väike, lubab lihtsustada nende otsetoetuste andmist ja saamist. Kui suur see meie valikuvabadus selles valdkonnas tegelikult on ja kas see võiks ka suurem olla?

18:19 Maaeluminister Tarmo Tamm

Aitäh, lugupeetud Riigikogu liige, küsimuse eest! See valikuvabadus tekkis sellel ajal, kui Eesti oli Euroopa Liidu eesistujariik ja *omnibus*-määrus vastu võeti. Selles määruses nähakse ette väga palju selliseid meetmeid, mis annavad liikmesriikidele täiendavaid võimalusi Euroopa Liidu ühtset

põllumajanduspoliitikat lihtsustada. Siin on üks võimalus. Ei ole ratsionaalne neid registreid pidada, sest kogu teave on PRIA koduleheküljel olemas. Aga kui ükskord järgmine parlament siin põllumajanduspoliitikaga tegelema hakkab, siis on väga palju täiendavaid võimalusi ja meetmeid, mida tuleb riigi tasandil vastu võtta, et riik saaks ise otsustada, kuidas seda poliitikat kujundada. Ma arvan, et päris suur samm on edasi astutud, selleks et põllumajanduspoliitika oleks oluliselt subsidiaarsem, liikmesriigid saaks ise otsustada ja halduskoormust oleks vähem – nii on ka odavam.

18:20 Esimees Eiki Nestor
Raivo Põldaru, palun!

18:20 Raivo Põldaru
Aitäh, härra eesistuja! Hea minister! Mind häirisid või mulle hakkasid kõrva sõnad "Euroopa ühtne põllumajanduspoliitika". Ja miks need kõrva hakkasid? Just sellepärast, et ega see nii väga ühtne ei olegi: lõunapoolsed riigid, kellel on palju soodsamad põllumajandustootmise võimalused kui meil, saavad suhtarvuna hoopis rohkem toetusi kui meie. Kuidas teile seesama "ühtne" tundub? Kas te olete sellega täitsa päri või olete nõus sellega, et see poliitika ikka nii ühtne ei ole?

18:21 Maaeluminister Tarmo Tamm
Aitäh! Üldiselt ma arvan, et üks suuremaid muudatusi oli siis, kui me Euroopa Liitu astusime. Sellest ajast peale me lähtume Euroopa Liidu ühtsest põllumajanduspoliitikast. Riigi tasandil on selle poliitika üle väga vähe debatti, põhilised debatid ja arutelud toimuvad Euroopa Liidu tasandil. Aga kas see on ühtne poliitika ja kas see arvestab kõikide liikmesriikide huvidega? Ma arvan, et järjest rohkem arvestab. Te tõite näiteks otsetoetuste määra, millega me tõesti oleme tabeli viimased. Aga sellel on ka oma põhjendus: kui me liitusime Euroopa Liiduga, siis lepitigi selline tase kokku ja sealt ei ole lihtsalt võimalik kiiret hüpet edasi teha. Kui me võtame kokku esimese samba ehk otsetoetused ja teise samba ehk maaelu arengukava toetused, siis me oleme Euroopa Liidus tegelikult esikümne piirimail. Nii et me peaksime mõlemaid koos käsitlema.
Uuel perioodil on suuremat võrdsustamist raske saavutada ja põhjus on ju üks: Euroopa Liidu ühtse põllumajanduspoliitika üldine toetuste määr väheneb umbes 40%-lt kogu eelarvest – kunagi oli see 70%, sellel perioodil on 40% – umbes 30%-ni. Ja selles olukorras, kus kõikidelt liikmesriikidelt võeti 3,9% põllumajandustoetust ära, saavutab Eesti esimeses sambas 26%-lise tõusu. Ma loodan, et saavutab, vähemalt nii on kokku lepitud. Kokku võttes kasvab Eestil toetussumma ka uuel perioodil. Ma arvan, et see on hästi positiivne ja näitab tegelikult seda, et me suudame Euroopa Liidu tasemel milleski ka kokku leppida.
Aga olukorrad on erinevad. Näiteks ei saa me kunagi ka seda unistada, et meil oleks sama toetuste tase nagu Malta saarel või Küprosel. Need, kes on neil saartel käinud, teavad, et tekib küsimus, kuidas on seal üldse võimalik põllumajandusega toime tulla. Nii et päris ühtsust me ei saa. Ühtsus oli ühes teises riigis, kust me hiljaaegu välja tulime, kui see sealgi olemas oli. Aga liigutakse sinnapoole, et liikmesriigid saavad rohkem otsustada ja toetuste määrad ühtlustuvad – see on päris selge. Seda on komisjon teinud.

18:23 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

18:23 Peeter Ernits
Hea juhataja ja hea Tarmo! Maltaga ei saa meid muidugi võrrelda. Sa nagu ütlesid, et peale 3. märtsi läheb nende põllumajandustoetuste ja bürokraatiaga veelgi lihtsamaks ning et see lihtsustamine toimus Eesti eesistumise ajal. Minu küsimus on, kui palju on siin sinu isiklikke teeneid. Kuigi põllumajandusministrit enam ei ole, oled sina Eesti maaeluminister. Ava natuke kaarte: miks me räägime tuleva aasta valimistest, miks mitte kohe? Ja kui suur on sinu roll selles lihtsustamises?

18:24 Maaeluminister Tarmo Tamm
Aitäh! Minu roll on olnud see, et kui Eesti oli eesistujamaa, siis me võtsime vastu kaks olulist määrust. Üks oli *omnibus*-määrus, mida oli menetletud hästi kaua, ja teine oli mahemäärus. Ühest heast näitest kirjutab ka hea Riigikogu liige Pomerants oma raamatus. Selle päeva hommikul, kui seda hakati Euroopa

Parlamendis hääletama, et saada kolmepoolsete läbirääkimiste kokkulepet, siis ma olin ise Tallinnas. Ma ei olnud seal, see hääletamine toimus parlamendis. Mulle helistas kõigepealt Saksamaa põllumajandusminister ja siis ka Poola põllumajandusminister. Nii et kui Eesti oli eesistuja, siis me kolmekesi leppisime tol hommikul kokku ja saavutasime kompromissi, et see võetaks vastu. Selle üle oli hästi pikalt mõeldud.
Aga see arusaamine, et Euroopa Liidu põllumajanduspoliitikas peale 3. märtsi midagi muutub, ei pea paika. Euroopa Liidu põllumajanduspoliitikat saab muuta siis, kui te juunikuus valite uue parlamendi Euroopasse ja kui seal on Eesti esindajad. Sealt tulevad muudatused aastal 2020 või umbes nii, sest nemad hakkavad uut poliitikat tegema. Ja võib isegi niimoodi juhtuda, et see parlamendi koosseis, komisjon ja nõukogu ei suudagi kokku leppida nendes asjades, mille komisjon on välja käinud. Võimalik, et ei suudetagi kokkuleppeid saavutada ja need jäävad uue parlamendi, uue komisjoni ja uue nõukogu teha. Pole üldse välistatud, et need, kes valitakse Eestist Euroopa Parlamenti, viivad nende kokkulepete sõlmimise lõpuni.

18:26 Esimees Eiki Nestor
Urve Tiidus, palun!

18:26 Urve Tiidus
Lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Mõneti te juba ütlesite seda, et kolmel aastal tegi PRIA nõuetele vastavuse kontrolle, et saada teada, kas inimene on õige põllumajandustootja. Nii et kolm aastat PRIA sellega intensiivselt tegeles ja sai teada, et neid on, kes ei sobi sinna loetellu. Ja kogu aeg vähenes nende arv, kes põllumajandustootjaks ei sobi. See on väga hea märk, et bürokraatia väheneb ja haldus paraneb. Ma küsin, kas tulevikus on olemas niisugune võimalus selle eelnõu järgi, et inimene on ühteaegu põllumajandustootja ja robotite tootja, ta ei kuulu enam mingisse välistavasse nimistusse ja PRIA ei tee enam neid kontrolle. Natuke lihtsakoeline küsimus, aga äkki te siiski annate mingi vastuse?

18:27 Maaeluminister Tarmo Tamm
Aitäh hea küsimuse eest! Kindlasti annabki see lihtsustamine võimaluse, et PRIA usaldus nende tootjate ja taotlejate vastu suureneb. Sellel eelneval perioodil, aastatel 2015–2017, oli kokku üle 800 taotleja, kes pidid esitama täiendavaid andmeid, et tõendada enda vastavust aktiivse põllumajandustootja mõistele. Nendest 12 ei ole vastanud aktiivseks põllumajandustootjaks olemise nõudele. See näitab iseenesest seda, et bürokraatia ja kontroll ei ole eesmärki täitnud, selle jaoks kulutatud ressurss ja vahendid ei ole õigustatud. Ma arvan, et selle lihtsustamise eesmärk ongi vältida topeltkontrolli ja bürokraatiat.

18:28 Esimees Eiki Nestor
Urve Tiidus, palun!

18:28 Urve Tiidus
Aitäh veel kord! Lugupeetud minister, ma küsin teie vastuse jätkuks. Kui seda kontrolliressurssi on nüüd vähem vaja ja bürokraatiale kulub vähem aega, siis kus võiks seda rakendada? Või on mingisugune teistsugune variant?

18:28 Maaeluminister Tarmo Tamm
Aitäh! See on väga hea küsimus. Ma arvan, et kontrolle tuleks rakendada seal, kus neid kontrolle tegelikult vaja oleks. Äkki lugesite paar nädalat tagasi Maalehte. Maaleht on teinud väga põhjaliku artikli ühe loomakasvataja kohta, kelle loomad asuvad Saaremaal: millises olukorras need loomad olid ja on. Me peaks suutma kontrollida, kuidas neid loomi seal laiu peal üle talve peetakse, kas kõigil loomadel on ka sööt olemas ja kas nende loomade arv vastab sellele, mis on toetuse taotluses. Me suuname need kontrollid sinna.
Selles sektoris on paraku väga palju ka selliseid valdkondi, mida ei kontrollita nii tihedalt, kui vaja oleks. Muidugi ütlevad ka Euroopa Liidu eeskirjad, mitut protsenti sellest valimist peab kontrollima. Aga ma arvan, et selles sektoris on ka väga palju sellist tegevust, mida tegelikult ei tohiks olla, ja seda peaks rohkem kontrollima. Need vahendid ja inimesed võiks suunata selliste tegevuste juurde, et konkurents oleks aus ja maksumaksja raha kasutataks kõige paremal moel.

18:29 Esimees Eiki Nestor
Rohkem eelnõu algatajale küsimusi ei ole. Maaelukomisjoni ettekandja on komisjoni esimees Aivar Kokk. Palun!

18:30 Aivar Kokk
Hea juhataja! Head kolleegid! Riigikogu maaelukomisjon arutas oma 9. oktoobri koosolekul Vabariigi Valitsuse algatatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Külla oli kutsutud Maaeluministeeriumi maakasutuspoliitika osakonna otsetoetuste büroo juhataja Reno Paju. Reno Paju tutvustas meile eelnõu ja olid ka mõned küsimused.
Komisjon tegi konsensuslikult neli otsust: määrata eelnõu 714 ettekandjaks maaelukomisjoni esimees, teha ettepanek võtta eelnõu 714 täiskogu päevakorda 24. oktoobriks, teha ettepanek eelnõu 714 esimene lugemine lõpetada ja kui esimene lugemine lõpetatakse, määrata muudatusettepanekute tähtajaks vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele kümme tööpäeva, st 7. november kell 17.15. Aitäh!

18:31 Esimees Eiki Nestor
Küsimused komisjonile. Ei ole. Aitäh, Aivar Kokk! Avan läbirääkimised. Soove ei ole. Eelnõu 714 esimene lugemine on lõpetatud. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 7. november kell 17.15.

---

18. 18:31 Põllumajandusloomade aretuse seaduse eelnõu (715 SE) esimene lugemine

18:31 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud põllumajandusloomade aretuse seaduse eelnõu 715 esimene lugemine. Algataja ettekandja on maaeluminister Tarmo Tamm. Palun!

18:31 Maaeluminister Tarmo Tamm
Härra juhataja! Head kolleegid! Teie ees on põllumajandusloomade aretuse seaduse eelnõu 715.
Põllumajandusloomade aretuse seaduse uue tervikteksti kehtestamise vajadus tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest nr 2016/1012 tõupuhaste aretusloomade, ristandaretussigade ja nende aretusmaterjali aretuse, turustamise ning nende liitu sissetoomise suhtes kehtivate zootehniliste ja genealoogiliste tingimuste kohta, millega muudetakse määrust nr 652/2014, nõukogu direktiive 89/608/EMÜ ja 90/425/EMÜ ning tunnistatakse kehtetuks teatavad õigusaktid tõuaretuse valdkonnas (edaspidi: tõuaretuse määrus). Seda määrust hakatakse kohaldama alates 1. novembrist 2018.
Põllumajandusloomade aretuse seaduse uue tervikteksti loomisel jäeti välja see osa kehtivast seadusest, mis on reguleeritud eelnimetatud Euroopa Liidu tõuaretuse määrusega. Seaduses kehtestatakse aretuse tegevusloa taotluse menetlus, tegevusloa kontrolliese ja aretusprogrammi heakskiitmise kord, loomade tõuraamatusse ja aretusregistrisse kandmise erandite rakendamise tingimused ning aretuse üle järelevalve teostamise sätted. Kehtivate seadustega võrreldes tehakse eelnõus kolm olulisemat muudatust.
Esiteks kohaldatakse põllumajandusloomade aretuse seadust edaspidi vaid tõupuhaste veiste, sigade, lammaste, kitsede, hobuslaste ning ohustatud tõugu põllumajanduslindude ning ristandaretussigade aretuse suhtes. Teiseks kohaldatakse tegevusloa nõuet vaid eelnimetatud loomaliikide tõupuhaste loomade aretajate ühingutele, kes soovivad luua aretusprogrammi mõne tõu kohta ja täita seda kooskõlas kehtestatud nõuetega. Ning kolmandaks võimaldatakse tegevusluba omavatel aretusühingutel taotleda aretusprogrammi heakskiitmist ilma selleks uut tegevusluba taotlemata. Kui kehtiva seaduse kohaselt on tegevusloa ja aretusprogrammi heakskiitmise menetlusi käsitletud ühe tervikuna, siis eelnõus on need üksteisest eraldatud.
Loomatõu ohustatuks tunnistamise osa jääb uues seaduses analoogseks, vastavaid sätteid on vaid selgemaks muudetud. Lähtuvalt sellest on aretusühingul võimalik ohustatud tõugude loetelusse kandmist taotleda kõigi ajaloolise Eesti päritoluga tõugude puhul, kui tõu ajalooline päritolu ja populatsiooni olemasolu on teaduslikult tõendatud. Kehtivate seaduste kohaselt on tõu ohustatuks tunnistamise eelduseks see, et tõu kohta on peetud tõuraamatut 50 aastat veiste ja hobuslaste puhul ning 30 aastat sigade, kitsede ja lammaste puhul. Kehtiva põllumajandusloomade aretuse seaduse

kohaselt väljastatud tegevusload loetakse kehtivaks ka uue regulatsiooni järgi. Sellised aretusühingud, kes praegusel ajal aretusprogramme täidavad, ei pea peale regulatsiooni jõustumist uut tegevusluba taotlema. Aitäh!

18:35 Esimees Eiki Nestor
Kas eelnõu algatajale on küsimusi? Külliki Kübarsepp, palun!

18:35 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea esimees! Hea minister! Lugedes seda seletuskirja, jääb mulle tunne, et bürokraatiat tekib tegelikult juurde. Kas see vastab tõele? Ma ei saa aru, et olukord usaldusväärsemaks muutuks, sest see valdkond on niigi tehnoloogiline ja tõuraamatu pidamine nagunii kohustus.

18:36 Maaeluminister Tarmo Tamm
Aitäh! Kindlasti ei teki bürokraatiat juurde. Selle eelnõuga me täpsustame regulatsiooni, see muutub arusaadavamaks. Ja see vajadus tuleneb sellest, et meil on vaja kohaldada seda Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust. Nagu siin eelnevas küsimuses ka juttu oli – me oleme Euroopa Liidu liikmed ning teatud küsimustes tuleb õigusakte kohaldada ja teistega arvestada. Aga ma arvan, et bürokraatia osa selles valdkonnas küll oluliselt tõusta ei saa, kui see üldse tõuseb.

18:37 Esimees Eiki Nestor
Krista Aru, palun!

18:37 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Kui vaadata seaduseelnõule lisatud rakendusakti kavandit nr 1 "Põllumajandusloomade ohustatud tõugude loetelu", siis siin on nimetatud kolm tõugu. Kuidas on need kolm nimetust siia tekkinud ja kuhu on kadunud Kihnu maalammas?

18:37 Maaeluminister Tarmo Tamm
Aitäh! Nii head küsimust, et kuhu on kadunud Kihnu lammas, ma poleks osanud oodata. Ausalt öeldes ma jään teile, lugupeetud Riigikogu liige, vastuse võlgu, aga ma edastan teile selle vastuse esimesel võimalusel. Aga see on hea küsimus, et kuhu on sellest registrist kadunud Kihnu lammas. Ju ta ei vasta siis nendele nõuetele, mis ma siin sellest loetelust ette lugesin. Aga jah, see on hea küsimus, lugupeetud parlamendiliige, et kuhu see siis kadus. Ma uurin selle välja ja ma annan teile teada. Me suudame selle esimese ja teise lugemise vahel kuidagi ikka selgeks teha.

18:38 Esimees Eiki Nestor
Arno Sild, palun!

18:38 Arno Sild
Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister, mis sa arvad, kas see uus seadus annab liikmesriikidele suuremaid õigusi või kitsendab nende õigusi ohustatud loomade nimekirja toomisel või nimekirjast väljaviimisel? Või mis selle seaduse mõte on?

18:38 Maaeluminister Tarmo Tamm
Aitäh! Ma arvan, et see ei kitsenda ohustatud loomade nimekirja toomist. Siin ei ole selles suhtes midagi keeruliseks läinud ja see seadus ei piira seda kuidagi. See võimalus – ohustatud loomi registrisse tuua ja nende üle arvestust pidada – jääb meile igal juhul ka tulevikus. Ma lihtsalt ütlen teile teadmiseks, et Eestis on kokku 16 põllumajandusloomade aretusega tegelevat juriidilist isikut, kellel on tegevusluba. Nendest 13 on veiste, lammaste, sigade ja hobuste aretusega tegelevad aretusühingud. Lisaks eelnimetatule on kaks tegevusluba väljastatud vutikasvatusega tegelevatele aretusühingutele, kelleks on Eesti Linnukasvatajate Selts ja MTÜ Eesti Vutt. Piimaveiste jõudluskontrolli läbiviimiseks on tegevusluba väljastatud Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS-ile. Nii palju on neid aretusega tegelevaid juriidilisi isikuid. Ohustatud tõugude registri pidamist see seadus nüüd küll kuidagi ei piira, see ei ole reaalne.

18:39 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

18:39 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja! Mulle tundub, et ma nõustun Külliki Kübarsepa jutuga. Ma ei tea, kui palju see asja paremaks teeb, et neid Euroopa nõudeid on vaja rakendada. Ja huvitav on siit lugeda, et ohustatud tõuks saamiseks peab olema 10 isast ja 1000 emast. Küsimus on, miks te püüate n-ö pildilt kustutada Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS-i, kes on selle asjaga tegelenud juba kaua-kaua, veerand sajandit või rohkem.

18:40 Maaeluminister Tarmo Tamm
Ma vastan teile selliselt, et uue regulatsiooni jõustumise järel ei nähta ette eraldi tegevusluba jõudluskontrolli läbiviijatele. Eestis on väljastatud üks selline tegevusluba Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS-ile. Samuti ei kohaldata eraldi tegevusluba ohustatud tõu säilitajatele. Üks selline tegevusluba on väljastatud ka Eesti Hobuse Kaitse Ühingule. Edaspidi võivad eelnimetatud organisatsioonid jätkata oma tegevust ilma tegevusluba taotlemata, kuna kummagi organisatsiooni puhul pole tegemist aretusühingu ega aretusettevõtjaga Euroopa Liidu tõuaretuse määruse tähenduses. Nii et keegi ei ole neid kustutanud, nad saavad edasi toimetada.

18:41 Esimees Eiki Nestor
Külliki Kübarsepp, palun!

18:41 Külliki Kübarsepp
Aitäh! Ma küsin niipidi, haakudes ka Krista Aru küsimusega, et kuidas hakkab see seadus soodustama seda, et olemasolevad ohustatud Eesti tõud ei kaoks nendest registritest. Siin tõesti millegipärast seda Eesti maalammast, Kihnu maalammast ei ole. Kas määrus näeb ette mingisuguseid selliseid tingimusi, et ka Eesti maatõugu veis võib sealt välja kukkuda? Äkki on tema piima rasvasisaldus liiga kõrge Euroopa Liidu direktiivide järgi?

18:42 Maaeluminister Tarmo Tamm
Aitäh! Nii detailselt see Euroopa Liidu määrus seda nüüd küll ei reguleeri. Ma arvan, et kui me Eestis peame seda vajalikuks ja tahame neid loomi seal registris pidada, siis Euroopa Liit ei hakka meile mingeid sanktsioone tegema ega eeskirju ette kirjutama. See on liikmesriigi õigus ja vabadus ise otsustada, milliseid loomi ta seal registris peab. Aga nagu ma ütlesin, ma uurin, mis selle lambaga siis juhtunud on.

18:42 Esimees Eiki Nestor
Urve Tiidus, palun!

18:42 Urve Tiidus
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Mõneti kordan eelnevaid küsimusi. Tori hobune on meil olnud üks Eesti sümboleid läbi aegade – tugev, jässakas ja jaksab kõike. Mismoodi annab see vahva regulatsioon kindlust neile, kes nende hobuste eest seisavad, et Tori hobuse tõug säilib?

18:43 Maaeluminister Tarmo Tamm
Aitäh! Ma võin julgelt öelda, et Tori hobune on üks osa eesti kultuurist. Tori Hobusekasvandus, mis sai hiljaaegu 160-aastaseks, on üle elanud kõik riigikorrad ja kõik valitsused. Ja mul on hea meel, et see valitsus leidis kompromissi ja võimaluse seda hobusekasvatust ka edaspidi elus hoida, mis kindlustab selle, et seal on tulevikus ka Tori hobused olemas.
Ma ei näe ühtegi hirmu ega ohtu, miks peaks Tori hobune nendest registritest välja jääma – see ei ole lihtsalt võimalik. Siin ei ole sellist punkti, mis välistab Tori hobuse tõuaretusregistris olemise. Ma seda hirmu ei näe ja siin pole ka ühtegi sellist sätet, mis selle välistaks. Tori hobuse tõug on sajandeid

kestnud ja ma arvan, et see kestab ka sajandeid edasi. Ma võin muidugi öelda hea uudise siit Riigikogu puldist. Eelmisel aastal sai Eesti riik rikkamaks, sest Tori hobused sünnitasid seitse varssa, kes kõik kuuluvad riigile.

18:44 Esimees Eiki Nestor
Peeter Ernits, palun!

18:44 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea ettekandja, ütlen sulle juba ette, et Kihnu maalammas on 21. jaanuarist 2016 ohustatud tõug. Nii et lase see oma ametnikel sisse kirjutada. Ja selle tõuraamatu pidaja on Kihnu Maalambakasvatajate Selts. Nii et las ametnikud natukene loevad ka.

18:44 Maaeluminister Tarmo Tamm
Aitäh tähelepaneku eest! Saime sellele küsimusele väga ammendava vastuse. Ma arvan, et siin kusagil ongi detailselt välja toodud, millised tõud sinna kuuluvad ja millised ei kuulu. Aitäh väga hea tähelepaneku eest ja me kindlasti arvestame sellega! Nii et ma ei pea nüüd lugupeetud Riigikogu liikmele eraldi vastama.

18:45 Esimees Eiki Nestor
Helir-Valdor Seeder, palun!

18:45 Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Austatud minister! Me arutame siin põllumajandusloomade aretuse seadust ning te rääkisite sigadest ja veistest. Mulle tuli meelde üks Winston Churchilli ütelus, et loomad on imelikud olevused: kass vaatab sulle ülevalt alla, koer vaatab alt üles, ainult siga vaatab sind kui omasugust. Öelge, mida võis Winston Churchill sellega mõelda. Ja kas sellel on ka mingi seos teie ettekantud seaduseelnõuga?

18:45 Maaeluminister Tarmo Tamm
Aitäh! Ma loodan, et sellel ei ole seost ettekandjaga, aga selle eelnõuga võib küll mingi seos olla.

18:45 Esimees Eiki Nestor
Aitäh! Eelnõu algatajale rohkem küsimusi ei ole. Komisjoni ettekandja on maaelukomisjoni esimees Aivar Kokk. Palun!

18:46 Aivar Kokk
Hea juhataja! Head kolleegid! Riigikogu maaelukomisjon arutas oma 17. oktoobri koosolekul Vabariigi Valitsuse algatatud põllumajandusloomade aretuse seaduse eelnõu. Seda eelnõu olid kutsutud tutvustama Maaeluministeeriumi toiduohutuse osakonna nõunik Sirje Jalakas ning Veterinaar- ja Toiduameti peadirektori asetäitja Katrin Reili. Siin oli enne juttu Kihnu lammastest ja Tori hobuse tõust. Selle eelnõu juures tulebki öelda seda, et kui tõugu on uuritud sõltuvalt loomaliigist 30–50 aastat, tehtud teadusuuringuid ja tõugu aretatud, siis on nii- või naapidi võimalik ta ohustatud liikide alla panna. Üks sellistest liikidest on ka Eesti vutt, mis selle seaduse alla läheb. Nii et see annab võimaluse ohustatud loomi ja linde natukene laiemalt vaadata.
Komisjon tegi ka neli konsensuslikku otsust: teha ettepanek võtta eelnõu 715 täiskogu päevakorda 24. oktoobriks, määrata ettekandjaks siin teie ees kõneleja, teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ja kui esimene lugemine lõpetatakse, siis vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele määrata parandusettepanekute esitamiseks kümme tööpäeva ehk 7. november kell 17.15. Aitäh!

18:47 Esimees Eiki Nestor
Küsimused komisjoni ettekandjale. Krista Aru, palun!

18:47 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kas komisjon arutas ka seda seaduseelnõu juurde kuuluvat rakendusakti kavandit nr 1, kus on antud ohustatud tõud, ja leidis, et siit on puudu see

maalammas, mis on tõesti ohustatud liik aastast 2016? Kas komisjon märkas ja arutas seda? Ja milline oli komisjoni seisukoht?

18:48 Aivar Kokk
Komisjon arutas erinevaid võimalusi, kus, mis ja mida. Sellepärast ma ka rõhutasin, et kõik tõud, mida on juba 30–50 aastat aretatud ja uuritud, lähevad sellesse määrusesse. Kui on neid, mis on sinna praegu veel jäänud kogemata panemata, siis me esimese ja teise lugemise vahel teeme need parandusettepanekud. Nagu te teate, enne esimest lugemist selliseid asju tavaliselt ei tehta. Selleks ongi need kümme tööpäeva antud, et kõik, nii komisjoni liikmed kui ülejäänud Riigikogu liikmed, saaksid oma ettepanekuid teha.

18:49 Esimees Eiki Nestor
Aitäh, Krista! Aitäh, Aivar Kokk! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 715 esimene lugemine on lõpetatud. Muudatusettepanekute esitamise tähtaeg on 7. november kell 17.15.

---

19. 18:49 Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (720 SE) esimene lugemine

18:49 Esimees Eiki Nestor
Vabariigi Valitsuse algatatud maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 720 esimene lugemine. Algataja ettekandja on maaeluminister Tarmo Tamm. Palun!

18:49 Maaeluminister Tarmo Tamm
Juhataja! Head parlamendiliikmed! Tulen tagasi eelmise punkti juurde. Ma olen siiralt positiivselt üllatunud, kui põhjalikult, detailideni loevad parlamendiliikmed eelnõusid. Lihtsalt ei ole võimalik siit parlamendist läbi minna selliselt, et midagi jääb märkamata. Aitäh teile!
Teie ees on maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (edaspidi: MPKS). See on välja töötatud eelkõige seoses vajadusega sätestada volitusnorm valdkonna eest vastutavale ministrile, kehtestamaks taotluse, maksetaotluse jm dokumendi esitamise üksnes elektrooniliselt e-teenuse keskkonna kaudu. Muudatus on vajalik selleks, et MPKS-i alusel antavate toetuste puhul saaks tulevikus vajaduse korral täielikult e-PRIA kasutamisele üle minna. Kuigi ka praegu on võimalik esitada taotlusi elektrooniliselt, puudub võimalus üksnes elektroonilisele taotlemisele üle minna. E-PRIA-le ülemineku eesmärk on lihtsustada taotluse esitamist ning lühendada taotluse menetlemise aega.
2017. aastal anti MPKS-i alusel PRIA kaudu viit toetust ning neid taotles kokku 126 isikut. Enamik olid ettevõtjad, kes juba praegu on kohustatud teatavaid toiminguid tegema elektrooniliselt, näiteks majandusaasta aruande esitamine äriregistrile. Muudatus ei tähenda, et kõigi toetusmeetmete puhul peab tulevikus hakkama automaatselt kasutama vaid e-PRIA-t. Muudatus annab valdkonna eest vastutavale ministrile võimaluse seda tulevikus iga toetusmeetme puhul eraldi otsustada.
Üldine suund e-PRIA-le üle minna ei puuduta üksnes MPKS-i alusel antavaid toetusi, vaid kõiki PRIA antavaid toetusi. Sarnased e-PRIA kasutamise sätted on juba kehtivas Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduses ehk ELÜPS-is ja kalandusturu korraldamise seaduses. Lisaks e-PRIA-alasele muudatusele korrastatakse ja täpsustatakse seaduseelnõuga sätet, mis puudutab eelarveaastal antavate toetuste ja toetuste andmiseks ette nähtud vahendite kindlaksmääramist. Tänan teid ja soovin jõudu selle eelnõu arutamisel!

18:52 Esimees Eiki Nestor
Küsimused. Külliki Kübarsepp, palun!

18:52 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea esimees! Hea minister! Seletuskirjas on üsna mitmel moel välja toodud, kuidas on võimalik elektroonilisel teel taotlusi esitada, st on ette nähtud abistruktuur, kuidas üldse e-keskkonnaga toime tulla. Kas te oskate öelda, kui suur töökoormus on tegelikkuses PRIA töötajatel, konsulentidel, kes

aitavad taotlejatel selle e-süsteemiga toime tulla? Siin on ka öeldud, et teenust toetatakse Eesti maaelu arengukava vahenditest. Mis summast on jutt näiteks 2019. aasta kontekstis?

18:52 Maaeluminister Tarmo Tamm

Aitäh, hea küsija! Summat ma teile tõesti öelda ei oska. Aga see teenus on eelkõige ette nähtud sellepärast, et kõik ei ole ju sada protsenti e-kanalite kaudu toimetajad. On veel ettevõtjaid, kellele see on võõras. Tahame nüüd anda nendele vähemalt selle võimaluse, et lähemas PRIA teeninduspunktis või teenindusasutuses saaks koos neid e-andmeid sisestada ning neid inimesi täiendavalt koolitada ja nõustada.
See ei ole iseenesest absoluutne kohustus. Tänasel päeval ei ole ka kohustust teha kõik ülekanded panga kaudu, seda võib ka sularahas teha. Aga eesmärk on kindlasti täielikult e-PRIA-le üle minna. See on ka ettevõtjale lihtsam. Selle kaudu on ettevõtjal palju lihtsam oma väikseid möödalaskmisi korrigeerida ja juba õigel ajal parandusi teha. See hoiab aega kokku ja vähendab tegelikult ka halduskoormust. Ma arvan, et see summa ei ole üle jõu käivalt suur, aga ma ei oska teile tõesti seda summat öelda.

18:54 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

18:54 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Seletuskirjas on nimetatud, et e-PRIA väljatöötamisse on kaasatud ka PRIA nõukoda. Kellest see nõukoda koosneb? Mõni rida hiljem on siin nimetatud, et selle liikmed on tegelikult taotlejad ise. Mille järgi nad sinna valitud on? Ja kuidas nii, et inimene ise taotleb ja aitab siis koostada ka paremat taotluskeskkonda? Palun seletage see lahti!

18:54 Maaeluminister Tarmo Tamm

Aitäh! Ütlen kohe ära, et huvide konflikti ei saa siin kindlasti olla, sest eesmärk on ühine – see, kuidas lihtsam vorm saada. Loomulikult tuleb ära kasutada tarkust, neid, kellel on rohkem teadmisi ja paremad kogemused. Aktiivsed põllumajandustootjad võivad olla ka nõustajad, ka nendel võib olla nõustamisleping. See ei ole üldse välistatud, sest nõustamisteenust pakuvad ju eraettevõtjad.
E-PRIA väljatöötamisse on olnud kaasatud PRIA kliendikoda. PRIA nõukoja liikmeteks on valitud 15 aktiivset taotlejat, kellel on olnud pikaajaline koostöösuhe PRIA-ga ning kes peaksid väljastpoolt vaatajana hästi tundma PRIA töökorraldust ja kliendivajadusi. Eesmärk ongi viia kooskõlla praktika ja reaalne vajadus. Minu meelest on see hästi positiivne. See on ka klientide huvides, et nendel oleks lihtne asjast aru saada, seda mõista. Minu jaoks on see hästi positiivne, et niimoodi koostööd tehakse.

18:55 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

18:55 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea minister! Ka tänases infotunnis tuli ju välja see, et kasutajasõbralikkuse eest vastutab iga valdkonna minister ise. Mõtlen neid e-keskkondi, mis tema haldusalas välja töötatud on. Seepärast ma küsingi, kas ja kuidas te testite, kas e-PRIA keskkond on kasutajasõbralik. On olnud viiteid, et ta praegu päris ei ole, kui seda tugistruktuuri on vaja niivõrd põhjalikult ette valmistada. Olete te teinud koostööd Maksu- ja Tolliametiga? Viimasel ajal kiidetakse nende e-keskkonda. Kas näiteks nende spetsialistid on testinud ja proovinud teie keskkonda? Kuidas teil see kasutajasõbralikkuse testimine käib?

18:56 Maaeluminister Tarmo Tamm

Aitäh! See testimine käib ikka klientide kaudu, kes seda keskkonda kasutavad. Minuni ei ole jõudnud selliseid märkusi ega tähelepanekuid, et ta ei ole kasutajasõbralik. Aga kui ta ei ole kasutajasõbralik, siis kindlasti sellega arvestatakse ja viiakse sisse muudatused. PRIA-le eraldatakse igal aastal e-arendusteks päris suuri vahendeid. Hiljaaegu said nad lisaeelarvega üle miljoni. Nii et vahendeid sinna kogu aeg eraldatakse ja nad saavad neid muudatusi teha. E-PRIA töötab välja ka suurandmete baasi, et

põllumehed saaksid tulevikus kõik ühest keskkonnast kätte – selle nimel tehakse väga palju tööd. Mul puuduvad andmed, et seal probleeme oleks. Aga kui on, siis peab sellele kindlasti reageerima ja sellega arvestama. Ma arvan, et vahendite puuduse taha need muudatused ei jää.

18:57 Esimees Eiki Nestor
Rohkem eelnõu algatajale küsimusi ei ole. Ka selle eelnõu puhul on komisjoni ettekandjaks maaelukomisjoni esimees Aivar Kokk. Palun!

18:57 Aivar Kokk
Hea juhataja! Head kolleegid! Riigikogu maaelukomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 720 oma erakorralisel istungil 17. oktoobril 2018. aastal. Seda eelnõu olid kutsutud tutvustama Maaeluministeeriumi maaelupoliitika ja analüüsi osakonna juhataja Olavi Petron ning sama osakonna maamajanduse ja konkurentsipoliitika büroo peaspetsialist Peegi Kaibald. Siin olid enne küsimused, miks minnakse aina rohkem e-PRIA poole. Sellele küsimusele on lihtne vastus. Kui taotlus saadetakse paberi peal, siis on seal tavaliselt kuni kümme viga. See saadetakse tagasi, pead seda parandama ja jälle PRIA-le saatma. E-süsteemis püütakse luua selline olukord, et kui sa kuhugi midagi valesti kirjutad, siis lihtsalt enne edasi ei saa, kui sa oled õigesse lahtrisse õige asja pannud. Kui sa oled ühel hetkel suutnud taotluse PRIA-sse ära saata, siis on see taotlus ka õigesti koostatud. Eesmärk on, et ei oleks mitu korda tegemist.
Komisjon tegi ka neli otsust. Tehti ettepanek võtta eelnõu 720 täiskogu päevakorda 24. oktoobriks. Ettekandjaks määrati sel hetkel Artur Talvik, kuid kahjuks ei saanud Artur siin olla, nii et eelnõu tutvustasin mina. Tehti ettepanek eelnõu 720 esimene lugemine lõpetada ja parandusettepanekute esitamiseks määrata kümme tööpäeva ehk 7. november kell 17.15. Kõik otsused tehti konsensuslikult. Aitäh!

18:59 Aseesimees Enn Eesmaa
Kas ettekandjale on küsimusi? Neid ei ole. Avan läbirääkimised. Ka seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek, nagu kuulsite, on eelnõu esimene lugemine lõpetada. Määran eelnõu 720 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 7. novembri kell 17.15.

---

20. 19:00 Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (ohtlikud kalduvuskurjategijad, välismaalastest kurjategijad) eelnõu (658 SE) esimene lugemine

19:00 Aseesimees Enn Eesmaa
Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (ohtlikud kalduvuskurjategijad, välismaalastest kurjategijad) eelnõu 658. Palun kõnetooli esimese lugemise alustamiseks justiitsminister Urmas Reinsalu!

19:00 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Austatav Riigikogu aseesimees! Lugupeetavad parlamendiliikmed! Selle karistusseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu eesmärk on tõkestada ohtlike kurjategijate korduvaid isikuvastaseid kuritegusid, vähendada kuritegevust erinevate sammudega ja ühtlasi anda ohvritele, kannatanutele rohkem sõnaõigust, kuidas peaks kurjategijaid kohtlema.
Esiteks laiendatakse oluliselt eluaegse vangistuse ulatust. Luuakse võimalus kohaldada eluaegset vangistust varasema retsidiivse minevikuga isikutele, kes on toime pannud tapmise või seksuaalkuriteo. Meil oli mäletatavasti olukord, kus Eestis kehtis karistusjärgse kinnipidamise instituut, mille järgi oli ohtlikumate kuritegude puhul võimalik kõrgohtlikku isikut kinni pidada ka pärast kohtu mõistetud sanktsioonimäära ammendumist. Riigikohus leidis, et see on meie õiguskorras põhiseadusvastane. Lahend, mida me pakume seadusandjale välja ennekõike korduvpedofiilide tõkestamiseks, on avaram võimalus eluaegset vangistust määrata. See ei tähenda seda, et kõik need inimesed peaksid ilmtingimata eluaeg ehk surmani vanglas kinnipeetavad olema.
Teiseks luuakse automaatne vangistus korduvalt seksuaalkuritegusid või teisi raskemaid kuritegusid toime pannud isikutele. Kolmandaks, kohtutele pannakse kohustus hinnata süüdlaste tingimisi

ennetähtaegse vabastamise korral tema osalemist või nõusolekut osaleda uue kuriteo toimepanemise riski vähendavates tegevustes. Teisisõnu, isikult, kellel on tõepoolest paheline kinnisidee näiteks seksuaalkuritegusid toime panna, peab vanglast vabanemiseks saama nõusoleku uue kuriteo toimepanemise riski vähendavas tegevuses osalemise kohta, et seda kalduvust kontrolli all hoida. Meil on praegu olukord selline. Kui me ütleme, et kuriteo toime pannud inimene on vähem ohtlik, siis me vabastame ta enne tähtaega vanglast ja ta liigub kriminaalhoolduse alla. Tõenäoliselt on see suures plaanis mõistlik süsteem. Aga kui inimene on suurema ohutasemega, ta paneb hinnangute järgi suurema tõenäosusega kuritegusid toime, siis läheb ta pärast vabanemist nelja tuule poole ja mingit järelkontrolli enam ei ole. Meie eesmärk ongi sätestada kohustuslik karistusjärgne käitumiskontroll ohtlikele kalduvuskurjategijatele, keda ei vabastata tingimisi enne tähtaega vangistuse kandmisest. Lisaks me soovime tugevamalt näha välismaalastest kurjategijate suhtes ette tegevused, mis peaksid viima ruumilise eripreventsioonini. Teisisõnu, prokuratuurile pannakse kohustus välisriigi kodanikust kurjategija puhul iga kord hinnata, kas esinevad väljasaatmise kui lisakaristuse kohaldamise tingimused. Kui need tingimused on formaalselt täidetud, siis peaks lisakaristus olema isiku saatmine riiki, mille kodanik ta on olnud. Lisaks luuakse võimalus sõlmida kuriteo toimepanemises kahtlustatava välismaalasega kokkuleppemenetluse raames kokkulepe riigist lahkumiseks, millega kaasneb sissesõidukeeld.
Raskete kuritegude puhul ei ole võimalik seda kokkuleppemenetlust teha. Kergemate kuritegude puhul oleks see piltlikult öeldes nii, et kui välismaalane nõustub kokkuleppega, siis ta peab siit riigist lahkuma ja teda enam riiki tagasi ei lubata. Lisaks luuakse olukord, kus välismaalasest isiku puhul on võimalik loobuda teise astme kuriteo eest mõistetud vangistuse või asendusvangistuse täitmisele pööramisest, kui välismaalasega sõlmitakse kokkulepe riigist lahkumiseks, millega kaasneb sissesõidukeeld. Ma usun, et see on objektiivne positiivne meede kuritegevuse tõkestamiseks. Kui need isikud enam Eesti õigusruumis ei ole, neil on sissesõidukeeld, siis ei ole neil ka võimalik siin meie õigusruumis kuritegusid toime panna.
Kannatanule antakse võimalus avaldada arvamust selle kohta, millised olid tagajärjed talle ja milline võiks olla karistus. Mis puudutab süüdlase võimalikku ennetähtaegset vabastamist, siis luuakse ka selline instituut, et kannatanul on võimalik avaldada arvamust, kas kantud karistus on olnud piisav, et selle isiku vangistusest vabastamise võiks võtta kaalumisele. Selle kõrval nähakse ette ka selline võimalus. Praegu on meil olukord, kus eluaegset vangi saab vabastada nõnda, et ta lihtsalt vabastatakse kinnisest vanglast. Nüüd nähakse ette kord, et see peab toimuma järk-järgult: vang liigub kinnisest vanglast avavanglasse ja pärast vangistust peaks olema ka käitumiskontroll.
Selle instituudi mõte on jällegi võimalike eluaegsete vangide ohutustamine. Me näeme siin isikute gruppi, eluaegseid kinnipeetavaid, kellest osa puhul on võimalik ka varem vabastamine. Aga ennekõike me näeme siin isikute ringi, kelle puhul me soovime eluaegset vangistust laiendada. Teisisõnu, me soovime avardada eluaegse vangistuse võimalust Eesti õiguskorras. Samas me ütleme, et kohtul on võimalik asja kaaluda. Kui isik on ohutum nende kohustuslike hindamiste järgi, mida läbi viiakse, siis on võimalik kaaluda ka tema varem vabastamist – kehtiv õigus näeb ette, et see saab juhtuda 30 aasta pärast. Lisaks sätestame võimaluse alkoholi tarvitamise keelu kohaldamiseks kriminaalmenetluse lõpetamisel avaliku menetlushuvi puudumise tõttu. Tegelikkuses on ikkagi võimalik sellisel juhul, kui kriminaalmenetlus otstarbekusest lõpetatakse, panna isikule peale alkoholi tarvitamise keeld. Lisaks on siin veel mõned tehnilisema iseloomuga muudatused. Aitäh!

19:07 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas ministrile kui algataja esindajale on küsimusi? On küll. Krista Aru, palun!

19:07 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Selle seaduseelnõuga muutub ka võimalik üldkasulikule tööle rakendamine. Üldkasuliku töö tundide arv väheneb peaaegu 1/4 võrra. Siin on väidetud, et selline üldkasulikule tööle rakendamine ei ole kasumlik olnud. Kas selle kohta on koostatud mingi analüüs? Kas seda on vaadatud? Seda kasutasid ju tõesti paljud kohaliku omavalitsuse asutused ja ka paljud riigiasutused. Mis siin nüüd siis muutub?

19:08 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Küsimus on kõigepealt selles, et ega üldkasuliku töö eesmärk, ennekõike ühiskondlikult seatud huvi ei ole loomulikult kuidagi rahaliselt mõõdetav jõukuse kogumine ühiskonnale. Eesmärk on tegelikkuses see, et ühiskondliku eelduse järgi võiks sellise töö sooritus inimest stimuleerida. Ta peaks ikkagi aru saama, et mõtestatud tegevuse puhul ta vastutab oma tegevuse tagajärgede eest.
Nüüd, kui küsida nõnda, et mis on mõttekam, siis tõenduspõhiselt on kõige tõhusamad kahtlemata teraapia- ja rehabilitatsiooniprogrammid. Eriti olukorras, kus me kõneleme näiteks sõltlasest, isikust, kes on üldkasuliku töö tundide sihtrühmas. Mõte ongi tegelikkuses see, et neid rehabiliteerivaid tegevusi oleks võimalik määrata isikule sisuliselt karistuse osana või lisana. Me usume, et sellel on tulemust: kui inimene on olnud nendes teraapia-, rehabilitatsiooni- ja sotsiaalprogrammides, siis on ta suuteline ennekõike paremini ohjeldama oma vägivaldsust või mingit muud pahelist käitumist, mis on teda viinud sellise kahetsusväärse olukorrani nagu karistatus. Me ei taha seda täielikult asendada, vaid me ütleme, et see võimalus peaks olema. Me oleme leidnud sellise proportsiooni – 1/4. Ja me usume, et see võiks aidata teatud määral kontrollida nende inimeste tundeid või kontrolli alt väljuvaid emotsioone, mis võivad pöörduda vägivaldsuseks.

19:10 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits.

19:10 Peeter Ernits
Hea juhataja ja ettekandja! Siin on kirjas, et välismaalastest kurjategijate suur arv kahjustab ühiskonna turvalisust. Kui palju meil siis on neid välismaalastest kurjategijaid, mis see suur arv on? Või on jutuks need, kes on vanglas või arestimajas – need Venemaa Föderatsiooni, Ukraina, Tuneesia ja Serbia kodanikud, keda on plaanis hakata välja saatma, andes neile kümneaastase sissesõidukeelu?

19:10 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Number on selline, et vanglates oli läinud aasta lõpu seisuga – see number on natuke kõikunud ühes või teises suunas ja ma arvan, et ka tänaseks on see kümne inimese võrra muutunud, aga suures plaanis on see sama – 2526 isikut, kellest 1631 isikut on Eesti kodakondsusega ja 662 isikut on määratlemata kodakondsusega või ilma kodakondsuseta. Ja tegelikult puudutab see küsimus sissesõidukeelust kokkuleppemenetluses iseenesest ka määratlemata kodakondsusega inimesi, mitte üksnes kolmandate riikide kodakondsusega isikuid. See puudutab ka halli passiga isikuid. Kolmandaks on nende hulgas 233 isikut, kellel on välisriigi kodakondsus. Tõepoolest, kõige rohkem on Venemaa Föderatsiooni kodakondsusega isikuid, kellele järgnevad teiste riikide, ennekõike muidugi endise Nõukogude Liidu liiduvabariigi taustaga inimesed.
Võtame nüüd Eesti vanglasüsteemi küsimuse. Vanglasüsteemis on n-ö käive, kui seda terminit kasutada, üsna suur. Piltlikult öeldes ei ole mitte nii, et hulk inimesi – 233 isikut, kui me räägime kolmandate riikide kodakondsusega inimestest – istub keskmiselt eluaeg või kümme aastat vangis. See võib erineda, sest mõni inimene istub vanglas šokivangistuse tõttu mõne nädala ja mõni inimene kannab seal eluaegset vangistust, aga keskmiselt n-ö publik ikkagi vahetub kahe aasta jooksul. See tähendab tegelikult seda, et sisuliselt on juba ülejärgmisel aastal seal 233 uut inimest, kes on neid kuritegusid sooritanud.
Tuleb tunnistada, et pahatihti on üldretsidiivsus nende inimeste hulgas, kes on vanglast väljunud ja satuvad uuesti vanglasse, suhteliselt kõrge. Ohtlike kurjategijate retsidiivsuse vähendamiseks ongi see meede ette nähtud. Ma pean tunnistama, et ühel või teisel moel otsib enamik riike oma kuritegevuse ohjeldamiseks lahendust just nimelt selliselt. Nad ütlevad kolmandate riikide kodanikele, kes on kuritegusid toime pannud, et ärge sooritage neid tegusid meie maal.

19:13 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur aitäh ettekandjale! Küsimusi rohkem ei ole. Juhtivkomisjoni ettekande teeb õiguskomisjoni esimees Jaanus Karilaid.

19:13 Jaanus Karilaid
Juhataja! Head kolleegid! Minister juba tutvustas eelnõu peamisi eesmärke. Ma toon komisjoni vaatevinklist, protokolli kokkuvõttena välja selle eelnõu neli tähtsamat eesmärki. Esiteks luuakse

võimalus kohaldada eluaegset vangistust varasema retsidiivse minevikuga isikutele, kes on toime pannud tapmise või seksuaalkuriteo. Teiseks välistatakse korduvalt seksuaalkuritegusid või teisi raskemaid kuritegusid toime pannud isikute karistuse täielikult tingimisi kohaldamata jätmine. Kolmandaks, kohtule pannakse kohustus hinnata süüdlase tingimisi ennetähtaegse vabastamise korral tema osalemist või nõusolekut osaleda uue kuriteo toimepanemise riski vähendavates tegevustes – ravis, teraapias vms programmis. Neljandaks sätestatakse kohustuslik karistusjärgne käitumiskontroll ohtlikele kalduvuskurjategijatele, keda ei vabastata tingimisi enne tähtaega vangistuse kandmisest. Arutelu tulemusena tehti ka menetlusotsused: teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 24. oktoobriks (konsensuslikult) ja esimene lugemine lõpetada (samuti konsensuslikult), määrata muudatusettepanekute tähtajaks 7. november kell 16 (samuti konsensuslikult) ja komisjoni ettekandjaks Jaanus Karilaid. Aitäh!

19:15 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas ettekandjale on küsimusi? Neid ei ole. Kui on soovi, avame läbirääkimised. Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanekut te kuulsite: eelnõu 658 esimene lugemine tuleks lõpetada. Määran eelnõu 658 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 7. novembri kell 16.

---

21. 19:15 Vangistusseaduse muutmise seaduse (kinnipeetavate ligipääs internetile) eelnõu (680 SE) esimene lugemine

19:15 Aseesimees Enn Eesmaa

Vabariigi Valitsuse algatatud vangistusseaduse muutmise seaduse (kinnipeetavate ligipääs internetile) eelnõu 680 esimene lugemine. Palun kõnetooli justiitsminister Urmas Reinsalu!

19:16 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Lugupeetav rahvaesindus! See eelnõu reguleerib kahte praktilise iseloomuga probleemi. Esimene probleem on seotud Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendiga. Isik nimega Romeo Kalda, kes on kinnipeetav, saavutas Euroopa Inimõiguste Kohtus otsuse, millega tuvastati, et Eesti riik rikkus Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklit: kinnipeetavale ei tagatud ligipääsu Riigikogu veebilehele, õiguskantsleri veebilehele ega Euroopa Nõukogu Tallinna infotalituse veebilehele, mida enam olemas ei ole, nagu ma aru saan.
Selle inimõiguste kohtu lahendi realiseerimiseks nähakse ette muudatus vangistusseaduses. Ministeerium on jätkuvalt seisukohal, et kinnipeetavatele ei tohi võimaldada kõikehõlmavat ligipääsu internetile, vaid seda tuleb teha jäigalt, täpselt seda kontuuri pidi, mille üle kaevati. Seega on ettepanek näha ette see, et kinnipeetavatel on tulevikus lisaks ametlike õigusaktide andmebaasidele ja kohtulahendite registrile võimalik tutvuda ka Riigikogu ja õiguskantsleri veebilehega. Kusjuures säilib juurdepääsu keeld veebilehe sellele osale, mis võimaldab elektroonilist suhtlemist, kuna kinnipeetavate puhul peab suhtlemine aset leidma kindla korra alusel.
Teine muudatus puudutab küsimust, mis on seotud hädaolukorra seaduse muutmisega läinud aastal. Seadusandja töötas koostöös Siseministeeriumiga välja ka lahenduse vangla üldist julgeolekut või vangistuse täideviimist vahetult ohustava sündmuse lahendamise ja selle juhtimise kohta. Põhimõtteliselt on muudatus vangistusseaduses selline, et kõrvaldatakse mõisteid. Hädaolukorra definitsiooni ei kasutata vanglas aset leidvate üldist julgeolekut või vangistuse täideviimist vahetult ohustavate kriiside puhul.
See võib tunduda väga skolastiline muudatus, aga põhimõte on selles, et hädaolukorra lahendamiseks on ette nähtud eriline menetlustee. Vanglateenistuse ja ministeeriumi veendumus on, et vanglasiseste kriiside lahendamisele ei ole tegelikult otstarbekas seda erilist kriisijuhtimist kohaldada. Lisaks mõistelisele muudatusele on ette nähtud põhimõte, et tuleb lahendada küsimus, kes seda kriisi lahendamist juhib. Kriisi lahendamist juhib tegelikkuses kas vangla – direktor või ametiisik, kes on vastavalt protseduurile selleks nimetatud – või Justiitsministeerium, kui kriis on ulatuslikum. Justiitsministeeriumis teeb seda n-ö vanglateenistus, juhul kui on olemas suuremat koordinatsiooni nõudva kriisihalduse tarvidus. Oluline on kriisi juhtimise puhul määrata, et muud isikud, kes sellele kaasuvad, nagu politseinikud, päästeametnikud, tervishoiuteenuse osutajad või mingit muud ülesannet

täitvad isikud, peavad kriisilahenduses alluma vastavale vanglaametnikule või Justiitsministeeriumi ametnikule.
Lisaks on ette nähtud põhimõte lubada väljasõitu tingimusel, et selle protseduuriga ei kaasne suuremat kahju, kui kaasneks seoses kinnipeetavate ja vahistatute vanglas viibimisega. Nii võib tegelikult ka kõigile kinnipeetavatele kohaldada lühiajalist väljasõitu, kui see on vajalik vanglas viibivate kinnipeetavate ja vahistatute elu ja tervise kaitseks või kui sündmuse lahendamiseks on vaja kasutada vangla ehitisi. Selles kontekstis võib tegemist olla väga laiaulatusliku kriisiga, kus on vaja öelda, et seda meedet kohaldatakse mingisuguse osa või kõigi kinnipeetavate puhul. Aitäh!

19:20 Aseesimees Enn Eesmaa
Algatajale on küsimusi. Raivo Põldaru.

19:20 Raivo Põldaru
Aitäh, härra aseesimees! Hea minister! Interneti kasutamine kui inimõigus – kas kusagil on inimõigused muutuv suurus? Ja mis need inimõigused ikkagi on, kust on võetud selline loetelu? Seda on huvitav kuulda, et interneti kasutamine on ka tegelikult inimõigus. Eestis on siis palju inimesi, kellel seda õigust ei ole. Nad saaksid ka protestida ja võib-olla tasuta ligipääsu. Maal on ikka täitsa raske. Võib-olla saavutavad ka need inimesed kohtulahendi, et neile peaks koju tasuta interneti panema, arvuti ostma jms tegema.

19:21 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Aitäh! Väga oluline ja õige osutus. Praeguses küsimuses, selle Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuse puhul, mis esile kerkis, ma võin kinnitada, et Eesti Vabariigi positsioon oli selline, et kõnealuse kaebaja või vahialuse isiku õigusi ei rikutud. Võib-olla ma väljendasin ennast segaselt, aga jutt oli sellest, kuidas tõlgendada Euroopa inimõiguste konventsiooni artiklit. Nimetatud artikkel ei keskendunud spetsiifiliselt internetile kui fenomenile, aga see näeb ette väljendusvabaduse ja informatsiooni õiguse. See sisaldab oma seisukohtade väljendamise võimalust, aga ühtlasi ka õigust saada ja levitada informatsiooni.
Samas näeb konventsioon ette ka demokraatlikus riigis kohased piirangud – piiranguid on õigus seada. Eesti Vabariik on kinnipeetavatele piiranguid seadnud. Meie varasema õigusliku käsitluse järgi olid need ka selle konventsiooniga igati kooskõlas. Kõrge kohus leidis, et kaebajale peaks olema kättesaadav see informatsioon, mis eeldatavasti puudutab tema õiguste kaitsmist. Ma ei taha siin käigu pealt formuleerida. Ma tunnistan ausalt, et ma ei ole ei seda kaebust ega kohtuotsust ise läbi lugenud. Tuginen ainult seletuskirjale, mis on suhteliselt napp. Aga küllap puudutavad õiguskantsleri ja Riigikogu kodulehed õigusloomet või on kuidagi seotud sellega, kuidas saab kinnipeetav tutvuda oma juriidilise positsiooniga, et enda n-ö eeldatavate või tegelike või kujuteldavate õiguste eest seista.
Nii et see küsimus ei puuduta mitte seda, kas õigus internetile peab olema tagatud. Antud juhul on küsimus selles, et vangistusasutuses on õigus internetile keelatud, v.a paar väga kitsast juhtumit, mis seonduvad sellega, et inimestel on õigus tutvuda seaduste ja normidega, mille järgi on ennekõike nende õigusi piiratud.
Küsimus sellest, kas interneti kättesaadavus võiks olla tõlgendatav kui inimõigus. Ma arvan, et see on väga intelligentne ja tänapäevane põhiõiguste tõlgendus. Kindlasti me jõuame selleni arenenud põhiõiguste kaitse keskkonnas. Arenenud ühiskonda on selle õiguseta raske ette kujutada: interneti ligipääsu tagamiseta ei ole võimalik realiseerida väga paljusid põhiõigusi, ennekõike sotsiaalõigusi.
Nii et Eesti Vabariik ei toetanud nimetatud isiku pretensiooni. Aga otsus on tehtud ja Eesti Vabariigi positsioon on viia see seadusega kooskõlla üksnes kõige kitsamat kohtulahendis määratletud kontuuri pidi. Kui me seda muudatust praegu ei teeks, me jätaksime selle tegemata, siis tekiks tulevikus sellel isikul vältav õigus nõuda kahjutasu ja hüvitist Eesti Vabariigilt. Ma olen kindlasti seisukohal, et Eesti maksumaksjate raha ei peaks kasutama vanglapoe soodustuste hankimiseks, mida iganes see isik sealt ka osta ei tahaks.

19:25 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits.

19:25 Peeter Ernits

Hea juhataja ja ettekandja! Ma saan aru, et Eesti vangid saavad selle eelnõuga võimaluse interneti kaudu tutvuda seadusandlusega, Riigikoguga ja vaadata ka meie istungeid siin, aga tutvumissaitidele nad ligi ei pääse. On see nii? Ma küsin, kui paljud nendest 2500 vangist oleksid huvitatud Riigikogu ülekannete vaatamisest. Kui palju te meile selle eelnõuga uusi vaatajaid lubate?

19:26 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Ma arvan, et ka vabaduses viibivate inimeste puhul, kui nad kinnistesse ruumidesse lukustada, kasvaks huvi Riigikogu istungite vastu, kui alternatiiviks on mitte midagi tegemine. Aga tegelikult on nõnda, nagu ma ütlesin: üldreegel jääb kehtima, kinnipeetaval ei ole lubatud internetti kasutada. Seni pääses ta ligi Riigi Teatajale ja kohtulahendite registrile, nüüd pääseb ta ligi ka Riigikogu ja õiguskantsleri veebilehele. Juurdepääs on keelatud veebilehe osale, mis võimaldab elektroonilist suhtlemist. Kõik see toimub vanglateenistuse kohandatud arvutis, kus vanglateenistuse järelevalvele on võimaldatud juurdepääs ametlikele dokumentidele. Ja vangla sisekord näeb ette ka seda, et see õigus ei kehti piiramatult, st hommikust õhtuni. Kõik vangid peavad kahtlemata olema allutatud vangla sisekorrale: olema tööl, järgima öörahu jms. Interneti kasutamine leiab aset selle aja jooksul, millal nad ei pea täitma oma sundtöökohustust.
Mis arvukusest me räägime, kui palju on seda vaja isikute õiguste tagamiseks? Ja milline lehekülg võib suuremat huvi pälvida, kui võrrelda õigusaktide andmebaasi, kohtulahendite registrit, Riigikogu veebilehte ja õiguskantsleri veebilehte? Kõik inimesed otsivad igalt fotolt alati iseennast – see on universaalne igas kultuuris, olgu nad mehed või naised, noored või vanad. Ma usun, et ka kinnipeetavad otsivad alati neid juhtumeid, mis võivad nende õigusi ja vabadusi või täiendavaid kohustusi mõjutada. Küllap on nii, et ükskõik, millisest asjast nad ka ei pärine, tutvuvad nad ennekõike oma asjaga, ammugi kohtulahendite registris. Ma usun, et nad üldhuvist nendega ei tutvu. Võib-olla ka tutvuvad, aga ma arvan, et pigem mitte. Ja eks põhjus, miks ligipääs sellistele lehtedele on tagatud kehtivas seaduses, millele nüüd lisandub veel kaks lehekülge, on tegelikult see, et inimestel on teadlikkus oma õigustest ja neil on võimalik neid sellisel moel realiseerida, nagu nad heaks arvavad.
Kindlasti on meie huvides seda tasakaalustada, sest kinnipeetavate masskaebused on probleem. Vaatame Tartu Halduskohtu praktikat ajalooliselt. Tartu Halduskohtu asjade puhul on osa Tartu Vangla kinnipeetavatest masskaebajad. Küllap leiab mõni üksik asi ka kohtus mingisugusel kujul, osaliselt või täielikult toetamist, aga üldiselt on need ikkagi pigem ajaveetmiskaebused. Seadusandja on nüüd kitsendanud nende kaebuste esitamise võimalusi ja ma arvan, et see on arukas.

19:28 Aseesimees Enn Eesmaa

Arno Sild.

19:28 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud minister! Viimasel ajal on olnud kuulda, et osa vangide seas on levinud toidu mittevastuvõtmise aktsioon. Mis te arvate, kas sellised aktsioonid tähendavad, et meil oleks vaja veel seadusi täiendada või on vangla töökorralduses puudujääke? Või on põhjus mingis kolmandas või neljandas asjas?

19:29 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Ma arvan, et suures plaanis on seda nende aastate jooksul aeg-ajalt ikka esinenud. Varem, kui meil olid laagri tüüpi vanglad, kehtis vaikivalt mängureegel, et valvurkond tegelikkuses aktsepteeris vangla subkultuuri. Ütleme nii, et omal ajal aktsepteeriti Vene aja pärandina ositi vangide omavahelisi, n-ö gängilikke võimuhierarhiad, mis olid seal välja kujunenud. Nüüd ei ole loomulikult sellistele asjadele vanglateenistuses kohta. See tähendab tegelikult seda, et kui kinnipeetavad püüavad kaasvangi suhtes mingit alandavat kohtlemist toime panna, siis kindlasti vanglateenistus sellisele vangide seltskonna diktaadile ei allu.
Loomulikult on vanglateenistuse ülesanne tagada turvalisus ja ohutus. Aga neil tuleb tagada ka see põhimõte, et kui mingi seltskond vange valab kaasvangi toiduga üle ning ütleb, et see kuulub mingisse alamasse sotsiaalsesse kihti ja temaga suhelda ei tohi, siis loomulikult õigusriigis vanglateenistus niisuguste mängureeglitega kaasa minna ei saa. Seadus näeb ette vastavad distsiplineerimismeetmed. Seadus näeb loomulikult ette ka selle, mida teha, kui kinnipeetavad soovivad mingi aja jooksul mingisuguse aktsiooni käigus toidust keelduda. Kahtlemata sellises

olukorras, kus elule ohtu ei ole, mingit sundtoitmist ei kohaldata, vajadusel kohaldatakse distsiplineerivaid meetmeid. Ma arvan, et Eesti vanglatel oleks vale võtta suund sellele, et need subkultuurist tulenevad võimuseosed määravad selle, kelle käes on tegelikult kontroll vangla sisemüüride vahel. Kui seda edasi arendada, siis see võib luua pretsedendi, mida me kindlasti ei soovi. Meie eesmärk on, et vanglates maksaks Eesti Vabariigi seadused ja Eesti Vabariigi ametnike käes olev võim.

19:31 Aseesimees Enn Eesmaa
Peeter Ernits, teine küsimus.

19:31 Peeter Ernits
Hea juhataja ja ettekandja! Romeo Kalda võitis Eesti Vabariiki juba 19. jaanuaril 2016, kaks aastat tagasi. Praegu on asi juba kiireloomuline. Ma küsin, miks sa oled seda kinni hoidnud. Miks ei ole vangid saanud kaks aastat vaadata meie ülekandeid siin Riigikogus ja ka muid seadusandliku tegevusega seotud baase?

19:31 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Ma kindlasti ei toeta kiirkorras õigusloomet. Pigem võiks õigussuhete kujundamine olla veidike rahulikum, veidike küpsem, mitte tormakas. Ma arvan, et Eesti Vabariigi keskne probleem ei ole õigusnormide puudumine või õigussuhete pidev muutmine. Kalda juhtumis tehti otsus ja vastavad ametiasutused, riigiasutused on valmistanud ette lahenduse, mis on nüüd jõudnud seadusandja lauale. Ma arvan, et me oleme siin liikunud sellise loogika järgi, et riigile ei tohiks tekkida täiendavaid kohustusi. Nüüd sellest, et selle aja jooksul ei ole kinnipeetavad nimetatud kodulehele pääsenud. Inimõiguste kohtu otsused ei ole iseenesest otsekohalduvad. Inimõiguste kohtu otsusega tuvastatakse üksnes see, et üks riik rikub – olgu praktilises tegevuses või oma õiguskorra kaudu – inimõiguste konventsiooni. Selle otsuse täitmise mehhanism ei tühista tegelikult ühtegi seadust. Liikmesriik lähtub oma riigisiseses õiguses ikkagi sellisest tempost ja meetodist, mida ta ise heaks ja kohaseks peab.
Tegelikult on meil laual ka teine teema, kus ma ei ole põrmugi ilmutanud huvi kiirustada, vaid soovin asja vaadata, kaaluda ja leida lahendusi. See on kinnipeetavate valimisõiguse küsimus. Ma arvan, et sellega on samamoodi nagu Kalda küsimusega: mida kitsamat kontuuri pidi me saame selle küsimuse lahendada, seda arukam. Ja tuleks pigem hinnata neid ohte, mis võivad kaasneda, kui me mitte midagi ei tee.

19:33 Aseesimees Enn Eesmaa
Raivo Põldaru.

19:33 Raivo Põldaru
Aitäh, härra eesistuja! Hea minister! Kas sellest seadusmuudatusest võib järeldada, et Eesti vanglates on kinnipidamise kord rangem kui mujal Euroopas? Kas siin annab mingisuguseid võrdlusi teha, on teil aimu? Ja võib-olla võiks ka vanaviisi jätkata? Ma kuulsin, nagu saaks need seadusmuudatused ka tegemata jätta, kuna kohtuotsused meile päris ei kohaldu.

19:34 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Ei, ma pidasin silmas, et kohtuotsused meid ikka mõjutavad. Nagu ma ütlesin, kohtuotsuse ulatuslikul mittetäitmisel võib lihtsalt isik, kelle õiguste rikkumise on kohus tuvastanud, meie riigilt raha saada. Meie alternatiiv on see, et me ei tee mitte midagi ja see kodanik saab raha.
Kui me hindame objektiivselt võttes seda, et kinnipeetavad näevad nüüd ka õiguskantsleri kodulehte, siis minus see ausalt öelda mingisugust emotsiooni ei tekita. Ma olen täiesti väärtusneutraalne selle koha pealt, kas nad näevad ja loevad lisaks kohtuotsustele ja Riigi Teatajale ka õiguskantsleri raporteid. Selline mõttekäik oli. Ma ütlen, et tegelikult võib riik ise otsuseid teha. Me oleme iseseisvad: me teeme oma seadusi ja muudame neid siis, kui seadusandja heaks arvab. Nagu ma ütlesin, kogu sellest tulenev risk on lihtsalt see, et kuigi Euroopa Inimõiguste Kohus meid kuidagi otsekohalduvalt midagi tegema panna ei saa, saab ta määrata rahalise hüvitise. Ja selle rahalise hüvitisega on tõepoolest nii, et riik peab selle välja maksma.

19:35 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur tänu ministrile! Küsimusi rohkem ei ole. Juhtivkomisjoni ettekande teeb õiguskomisjoni liige Vilja Toomast. Palun!

19:35 Vilja Toomast
Härra juhataja! Head kolleegid! Õiguskomisjon arutas nimetatud eelnõu esmaspäeval, 15. oktoobril toimunud komisjoni istungil. Lisaks komisjoni liikmetele võtsid istungist osa justiitsminister Urmas Reinsalu ja Justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse nõunik Markus Kärner. Justiitsminister Urmas Reinsalu tutvustas nimetatud eelnõu nii, nagu ta tegi seda just siin suures saalis. Komisjoni liikmetel oli ka mõningaid küsimusi. Vähem tekitas küsimusi internetiteema punkt. Teine osa, mis puudutab vanglas toimuvate sündmuste lahendamise korda ja seda, kes selle eest vastutab, tekitas täiendavaid küsimusi. Näiteks Külliki Kübarsepp ütles, et ei ole päris selge, kes ja millises olukorras on otsustaja. Markus Kärner selgitas, et vajadus seda sõnastust muuta tuleneb tegelikult sellest, et aastal 2017 hakkas kehtima hädaolukorra seadus, mis määrab väga kindlad reeglid, kuidas käitutakse hädaolukorras, aga vanglas kehtivad teised reeglid. Igasuguste juhtumite üle, mis ohustavad vangla üldist julgeolekut ja vangistuse täideviimist, otsustab siiski vangla ise või Justiitsministeerium, nagu ka minister ütles.
Mati Raidma küsis, kas hädaolukorra seadus ei laiene kinnipeetavatele näiteks sel juhul, kui ilmneb massiline põgenemine või massiline haigestumine. Markus Kärner kinnitas selle peale, et hädaolukorra seadust rakendatakse ikkagi siis, kui me saame defineerida, et tegu on hädaolukorraga. Kõikidel muudel juhtudel käitutakse vastavalt vanglas ettenähtud korrale. Vilja Toomast juhtis tähelepanu, et seaduse pealkirjas on viidatud interneti kasutamise õigusele, aga tegelikult muudetakse seaduseelnõuga ka sedasama hädaolukorra mõistet. Ta küsis, miks on eelnõu pealkirjas viidatud ainult ühele punktile. Kui me vaatame seletuskirja, siis näeme, et ka seal olev seaduse eesmärk keskendub ennekõike interneti kasutamise õigusele. Justiitsminister nõustus Vilja Toomastiga, et selle võib ümber teha, aga mõlemad punktid käsitlevad vangistusseadust. Nii et ma arvan, et me peame komisjoni istungil selle normitehnilise, mitte niivõrd sisulise probleemi veel üle vaatama.
Nüüd komisjoni menetluslikest otsustest: tehti ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 24. oktoobriks 2018 ja esimene lugemine lõpetada, tehti ettepanek, juhul kui esimene lugemine lõpetatakse, määrata muudatusettepanekute tähtajaks 7. november 2018 kell 16 ja määrata komisjoni ettekandjaks Vilja Toomast. Kõik need neli ettepanekut Riigikogu täiskogule tehti konsensuslikult. Aitäh!

19:39 Aseesimees Enn Eesmaa
Kas ettekandjale on küsimusi? Neid ei ole. Aitäh ettekandjale! Avan läbirääkimised, kui fraktsioonide esindajatel on soovi. Seda soovi ei ole näha. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 680 esimene lugemine lõpetada. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 7. novembri kell 16.

---

22. 19:39 Äriseadustiku, mittetulundusühingute seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse (maksekontod) eelnõu (712 SE) esimene lugemine

19:40 Aseesimees Enn Eesmaa
Ja tänane viimane päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud äriseadustiku, mittetulundusühingute seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse (maksekontod) eelnõu 712 esimene lugemine. Ettekandjaks palun justiitsminister Urmas Reinsalu!

19:40 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Lugupeetav rahvaesindus! Sellel eelnõul on praktiline eesmärk. Nimelt, lahendada praktikas teravalt tõusetunud probleem, mis pärsib välismaal asuvatel isikutel Eesti osaühingutesse investeerimist. Milline on olukord? Kehtiva õiguse kohaselt nõutakse tavamenetluses osaühingu asutamiseks Eesti krediidiasutuses äriühingu nimel konto avamist. Seoses kahetsusväärsete asjaoludega, siin toimunud Danske Banki megasahkerdamiste tulemusena on kujunenud välja praktika, kus Eesti krediidiasutused esitavad mitteresidentidele pangaarvete avamisel väga jäiku nõudmisi. See on kantud õigustatud hoolsuskohustusest ja ka hirmust, et rikutakse rahapesu järelevalve reegleid. Ma olen ka ise avalikkuses

imelikke pretsedente kuulnud. Näiteks Swedbanki Rootsi kontori ehk siis emakontori pikaaegne klient, Rootsis tegutsev ettevõte ei saanud siin Swedbanki tütarettevõttes arvet avada, kuna käemehed olid tundmatud, kui Lutsu tsiteerida. Kindlasti on see tekitanud reaalseid probleeme: ettevõtjad või võimalikud investorid ei saagi siia investeerida. Nende initsiatiiv Eestis tegutseda takerdub, kuna nad ei saa äriühingut asutada sellepärast, et nad ei saa pangaarvet avada.
Iseenesest Eesti riigis ei ole pangaarve avamine olemuslikult ettevõtte asutamisega seotud, see on lihtsalt staatus või eeldus, mis on kehtivas õiguses ette nähtud. Ja pärast analüüsi, lahendamaks seda praktilist probleemi, millele ennekõike juhtisid tähelepanu majandusministeerium ja ettevõtlusorganisatsioonid, pakub valitsus välja lahenduse. Loomulikult tuleb säilitada kõik rahapesuvastased ja korrektse asjaajamise minimaalsed eeldused. Aga nähakse ette, et kui keegi väljastpoolt, välismaalane, soovib Eestis äriühingut asutada, siis võib ta äriühingu nimel kasutada teises Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis asutatud krediidiasutuses või makseasutuses või selle filiaalis avatud maksekontot. Teisisõnu, kui jutt käib sellest, kuidas osa- või aktsiakapital sisse maksta, siis selle saab sisse maksta, kasutades teises Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis asuvat krediidiasutuse kontot.
Selle eelduseks on see, et rahapesureeglid on ju tegelikult kehtestatud üle Euroopa. Kui inimene on piltlikult öeldes Saksamaa kodanik, siis tal on pangaarve Saksamaal. Mõnel teisel on pangaarve Rootsis või Prantsusmaal. Kuna ta on teise riigi resident, siis on sealne pank need asjad juba ära kontrollinud, neid uurinud. Prantsusmaa pangal on kahtlemata oma pikaaegse kunde kohta palju parem ülevaade. Sellisel juhul on lahenenud see tõkend, jäigem tegutsemine, mis on tulnud pankade praktikasse lihtsalt kehtiva seaduse täitmisest, nagu ma ütlesin. Lisaks ma loodan, et kuna selle seaduse rakendamisel on tõesti probleeme ilmnenud, siis parlament saab seda arutada, kuulata ära huvirühmad ja langetada oma õiglase otsuse. Aitäh!

19:44 Aseesimees Enn Eesmaa
Küsimuse esitab Külliki Kübarsepp. Palun!

19:44 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Puudutasin seda teemat korraks ka komisjonis. Nimelt, Finantsinspektsioon on oma kooskõlastustabelis murelikke noote esitanud. Ma arvan, et see on ka õigustatud, kuna meil on praegu niivõrd suur kaasus kuklas. Kas te suudaksite lihtsalt ära seletada, mis need Finantsinspektsiooni hirmud on? Ma teie vastusest sain aru, et te suutsite nende hirmud ära maandada. Milline oli teie hirmude maandamise metoodika?

19:44 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Aitäh! Tähendab, Finantsinspektsioon ütles sisuliselt seda, et see ettepanek, mis on käesoleva eelnõu kujul jõudnud aruteluks seadusandjani, on oma kontseptsioonilt õige lahendus. Küll aga on Finantsinspektsiooni hinnang selline, et eelnõuga minnakse natukene liiga kaugele, kui osakapitali rahaliste sissemaksete tegemise tõendamiseks lubatakse kasutada ka makseasutustes asuvaid maksekontosid. Vastus on selline, et äriühingute asutamise ning kapitali suurendamise koha pealt on olemas nii soov makseasutuse teenust kasutada kui ka toetus sellele. Peamiselt nähakse vajadust suureneva valikuvabaduse järele, mida makseasutuste kaasamine ettevõtte asutajatele ning äriühingutele pakuks. Kehtima jääb kord, mille kohaselt on keelatud maksekontol asuvat sissemakset käsutada enne äriühingu äriregistrisse kandmist. Samuti on seletuskirja täiendatud selgitusega, et makseasutused ei kaasa hoiuseid.
Ka Eesti Pank on möönnud, et põhimõtteliselt oleks võimalik sissemakseid makseasutuse kaudu teha. Nii et küsimus on tegelikkuses see, kas teha neid lisaks krediidiasutusele ka makseasutuse kaudu, nagu ma ütlesin. Valitsus asus seisukohale, et seda võiks teha. Aga nagu ma ka komisjonis väljendasin, see ongi valikute koht. Kindlasti on asjakohane kuulata õiguskomisjonis ära ka Finantsinspektsiooni, rahapesu tõkestamise büroo, aga ka krediidiasutuste ja ettevõtlusorganisatsioonide esindajate seisukohad. Valitsuse positsioon on, et selle sammu võiks astuda.
Ma loomulikult mõistan seda n-ö praegust tungi olla rahapesu juhtumites äärmiselt alalhoidlik. Aga ma arvan, et tegelikkuses on lahendus ikkagi selles, et kõige olulisem on saavutada selgus, mis Danske

Bankis juhtus, saada nendele asjadele vastused. See ei tähenda seda, et me peaksime võtma niisuguse eelhoiaku, et osaühinguid tegevad välismaalased, kellel on teistes Euroopa Liidu liikmesriikides pangaarved, kätkevad endas automaatset rahapesu eeldust. Neid asju tõkestatakse teiste vahenditega.

19:47 Aseesimees Enn Eesmaa
Külliki Kübarsepp, teine küsimus, palun!

19:47 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Loomulikult, kui ollakse valmis, siis tuleks uusi võimalusi luua. Aga see tähendab seda, et tuleks mõelda ka tõhusamatele kontrollimeetoditele. Kas Justiitsministeerium on mõelnud sellele, et kui see muudatus jõustub, kuidas olla efektiivsem, ennetavam ja võib-olla isegi sektorit korrigeerivam?

19:48 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Aitäh! Ma seletan nüüd selle loogika ära. Me eeldame, et praegu on nii, et kui pangakonto on avatud Eesti krediidiasutuses ja siin toimub rahapesu, siis vastutavad järelevalve ja kontrolli eest Eesti riigiasutused vastavalt oma pädevusele. Meie ettepanek on, et Eesti riigis oleks neid äriühinguid võimalik asutada ka muul viisil. Kui teise Euroopa riigi krediidiasutus on oma hoolsuskohustust täites sind usaldanud ja sa oled võinud avada pangaarve teises Euroopa riigis, kus leiab aset mingisugune rahapesu, siis on see selle teise Euroopa Liidu liikmesriigi probleem. Meie ei saa kuidagi sekkuda. Tegelikkuses ei ole see pangaarve avamise nõue äriühingute asutamise puhul mitte eesmärk iseeneses. Küsimus on selles, et me peaks saama tuvastada, et see algkapital, mida seadus nõuab, on üldse kontole kantud. Nii et pangaarve olemasolu nõue niisuguse juriidilise fiktsiooni nagu juriidilise isiku loomisel tuleneb ainult sellest praktilisest vajadusest.
Ma arvan, et iseenesest võetuna ei ole rahapesu tõkestamine kuidagi äriseadustiku fookuses. Äriseadustik reguleerib äriühingute asutamist. Rahapesu protseduuridega tegeldakse mujal ja ma arvan, et need ei ole iseenesest selle arutelu tuumaks. Ja kas keegi kontrollib seda reaalsuses, tuulab läbi äriregistrit selles vaates, et kui mingit muud käivet ei ole, siis mis seisus on Eestis asutatud äriühingute pangaarved, kas algraha on seal alles või mitte? Vastus sellele küsimusele on eitav. Õiguskord niisugust jooksvat tegevust ka ette ei näe.

19:50 Aseesimees Enn Eesmaa
Suur tänu ettekandjale! Õiguskomisjoni liige Urve Tiidus teeb juhtivkomisjoni ettekande. Palun!

19:50 Urve Tiidus
Lugupeetud kolleegid! Äriseadustiku, mittetulundusühingute seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu 712 oli õiguskomisjonis arutusel 15. oktoobril. Arutelu juures olid ka justiitsminister Urmas Reinsalu ja Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna eraõiguse talituse nõunik Kärt Karus. Nii nagu täna siin saalis tutvustas justiitsminister eelnõu sisu ja eesmärki ka komisjonile. Ta selgitas, et kavandatavate muudatustega soovitakse soodustada välismaal asuvate isikute investeerimist Eesti äriühingutesse. Mitteresidentidel on praktilisi raskusi äriühingu nimel pangakonto nõuetekohase avamisega Eesti pankades, et sinna kanda kas või oma osakapitali rahaline sissemakse. Selle eelnõu järgi võib osaühingu asutamisel kasutada ka ükskõik millises Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis asutatud krediidi- või makseasutuses asuvat kontot. Peale selle näeb eelnõu ette riigilõivust vabastamise ettevõtja e-posti aadressi äriregistrisse kandmisel ja muutmisel. Praegu on selle hind 18 eurot, edaspidi null.
Nüüd ma teen ka lühikese peegelduse järgnenud arutelust komisjonis. Näiteks, Külliki Kübarsepp küsis, kas kõnealune eelnõu võib minna vastuollu ümberpööratud tõendamiskohustuse põhimõttega. Vastus oli, et selline vastuolu puudub. Komisjoni tähelepanu juhiti ka sellele, et ümberpööratud tõendamiskohustust võiks tulevikus rakendada ainult siis, kui on tekkinud rahapesukahtlus. Eelnõu seda teemat ei käsitle. Avaldati ka sellist arvamust, et ümberpööratud tõendamiskohustuse rakendamine eraisikutele ei ole mõistlik. Sooviti teada, miks pole eelnõus arvestatud Finantsinspektsiooni märkustega, mida siin Külliki Kübarsepp ka ministril täpsustada palus. Finantsinspektsioon leiab, et see ettepanek on oma kontseptsioonilt küll õige lahendus, aga nende

arvates minnakse eelnõuga liiga kaugele, kui pangaarvete kõrval lubatakse osakapitali rahaliste sissemaksete tegemise tõendamiseks kasutada ka makseasutustes asuvaid maksekontosid. Finantsinspektsioon leiab, et makseasutuse ja krediidiasutuse oluline erinevus tuleb usaldatavusnõuetest, mida siin eelnevalt juba täpselt seletati.
Justiitsministeeriumi nõunik Kärt Karus selgitas, et äriühingu asutamisel on pangakonto olemasolu vajalik selleks, et sinna osakapitali sissemakse kanda. Hiljem äriregister ühingu kontol olevate vahendite liikumist ei jälgi ja seda põhimõtet eelnõu ka ei muuda. Nõuniku arvamus oli ka, et ilmselt mõistsid Finantsinspektsioon ja rahapesu andmebüroo seda teisiti. Oli ka küsimus, kuidas see eelnõu siis ikkagi meie ettevõtlust mõjutab. Minister selgitas, et pankadel on kohustus täita aina rangemaid hoolsuskohustuse nõudeid ning muutunud olukorras on mitteresidentidel keerulisem Eestis pangakontot avada. Selle eelnõuga antakse osaühingu asutamisel võimalus kasutada ükskõik millises Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis asutatud krediidi- või makseasutuse kontot. Nii et minu järeldus on, et midagi läheb ikkagi jälle lihtsamaks. Avaldati ka arvamust, et Finantsinspektsioon ja rahapesu andmebüroo on kindlasti praktikaga kursis. Külliki Kübarsepp oli see, kes seda ütles. Teda teeb ettevaatlikuks see, kui nimetatud üksused ei ole eelnõuga päris nõus. Ta küsis ka, kes hakkab eelnõust tulenevate ülesannete üle kontrolli teostama. Minister selgitas, et äriühingu registreerimist kontrollib endiselt kohtunikuabi ja tehingute läbiviimise õigsust kontrollib esmase hoolsuskohustusega pank.
Tehti ka kolm menetlusotsust: ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 24. oktoobriks, ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 7. november kell 16. Selle poolt oli 9 komisjoni liiget ja 1 oli erapooletu. Lõpuks määrati ettekandjaks Urve Tiidus. Siin olid komisjoni 10 liiget konsensuslikud. Suur tänu tähelepanu eest!

19:54 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas ettekandjale on küsimusi? Neid ei ole. Kas on soovi avada läbirääkimised? Ka seda ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek, nagu äsja kuulsite, on eelnõu 712 esimene lugemine lõpetada. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 7. novembri kell 16.
Head kolleegid, tänane istung, mis kohati oli üsna emotsioonirohke, pakkus kindlasti maiuspalu neile, kes seda istungit interneti kaudu jälgisid. Meie oleme nende olukordadega vist juba harjunud ja nii see peabki olema. Näeme homme kell 10.

Istungi lõpp kell 19.55.